

Подобрување на комуникацијата и
координацијата меѓу чинителите на
НМУ во Учесничките на МАРРИ
Водич за практичари

Подготвено од Меѓународниот центар за развој на миграциска политика, Виена - Австрија во рамките на Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (ГИЗ) регионален проект за Спречување и борба против трговијата со луѓе на Западен Балкан – “PaCT”. Нарачано од германското сојузно министерство за економска соработка и развој (БМЗ)

Меѓународен центар за развој на миграциска политика | 2022

Автор: д-р Елена Петреска, ИЦМПД, Програма за борба против трговијата со луѓе

Тим на ИЦМПД: Сања Миленковиќ Бојаџиева, Мелита Груевска Греам, Иванка Хајнцл, Едгар Федерцони дос Сантос, Елена Петреска.

Тим на ГИЗ: Михаел Самец, Весна Вујовиќ Призмиќ, Светлана Здравковска, Мартин Хиш, Јан Хендрик Данхејсиг.

Тим на МАРРИ: Сашко Коцев, Александар Тодосиев.

Меѓународен центар за развој на миграциска политика (ИЦМПД)
Gonzagagasse 1
A-1010 Vienna
Austria
www.icmpd.org

Меѓународен центар за развој на миграциска политика

Сите права се задржани. Ниту еден дел од оваа публикација не смее да се репродуцира, копира или пренесува во каква било форма или на кој било начин, електронски или механички, вклучувајќи фотокопија, снимање или каков било систем за складирање и враќање на информации, без дозвола на сопствениците на авторските права. Содржината на оваа публикација може да се користи за едукативни и други некомерцијални цели, под услов ИЦМПД да биде известен за целта и секоја таква употреба да биде придружена со наведување на изворот.

ИЦМПД ѝ доделува на ГИЗ неотповикливо, неексклузивно и преносливо право да ја користи оваа публикација во сите области и полиња, вклучително и нејзина обработка, превод и употреба во електронски медиуми. ГИЗ го задржува правото да им даде едноставни права на подкорисници на оваа публикација на трети страни.

Оваа публикација е овозможена со поддршката дадена од регионален проект за Спечување и борба против трговијата со луѓе на Западен Балкан – “PaCT”, спроведен од Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit - Германско друштво за меѓународна соработка (ГИЗ) во име на германското сојузно Министерство за економска соработка и развој (БМЗ) во партнерство со МАРРИ.

Содржината на оваа публикација е единствена одговорност на ИЦМПД, и на каков било начин не може да се смета дека ги одразува ставовите на ГИЗ, БМЗ или МАРРИ.

Графичко уредување: 360° Communication Jürgen Henning

Печати: Datapons DOOEL

содржина

Кратенки.....	8
Контекст и вовед	9
За пристапот	11
Структура на пристапот	12
Методологија	13
НМУ како аранжмани за соработка помеѓу повеќе чинители и нивната посебна улога во обезбедувањето одговор против трговијата со луѓе	14
Вертикални и хоризонтални канали за комуникација меѓу чинителите во борбата против трговијата со луѓе на ниво на Учеснички во МАРРИ.....	16
Водечки начела при воспоставувањето канали за комуникација и соработка меѓу чинителите во борбата против трговијата со луѓе	17
ДЕЛ А: Подобрување на каналите за комуникација и координација на ниво на Учеснички на МАРРИ.....	19
1. Подобрување на координацијата и соработката меѓу чинителите на НМУ во водењето предмети на трговија со луѓе	20
1.1. Воспоставување мултисекторски платформи и мрежи во рамките на НМУ за проактивно идентификување, упатување и помош на жртвите на трговија со луѓе 21	
1.2. Назначување надлежен службеник за секој предмет	25
1.3. Обезбедување индивидуализирано упатување	26
1.4. Редовно следење на предметот.....	27
1.5. Зајакнување и формализирање на соработката со давателите на услуги надвор од НМУ.....	29
1.6. Соодветна заштита на личните податоци на тргуваните лица	31
2. Обезбедување транспарентно, конзистентно и отчетно управување на НМУ	37
2.1. Формирање структури на локално ниво за подобрување на функционалноста на НМУ	38
2.2. Воспоставување практика за редовно известување меѓу чинителите на НМУ на локално и централно ниво, како и на координативните структури за борба против трговијата со луѓе.....	40
2.3. Формализирање на соработката меѓу членовите на НМУ и другите чинители во борбата против трговијата со луѓе	43
2.4. Воспоставување формална соработка со засегнатите страни за миграција преку донесување стандардни оперативни процедури/протоколи	46
2.5. Редовно следење и оценување на работата на НМУ	48
ДЕЛ Б: Подобрување на комуникациите и координацијата на транснационално ниво	52

3.1. 3.1 Вклучување на сите релевантни чинители во сите фази на решавање на предметот	53
3.2. Спроведување формални и неформални процедури/алатки за координација/соработка	56
3.3. Придонес кон транспарентно, доследно и отчетно управување со ТМУ...	59
Анекси	60
Анекс 1: Листа на контакти за ТМУ кај Учесничките во МАРРИ	62
Анекс 2: Образец за следење предмети во периодот на социјална инклузија (реинтеграција)	73
Анекс 3: Пример на Меморандум за разбирање	82
Анекс 4: Правна рамка за заштита на податоци	85
Анекс 5: Обрасци за поднесување извештаи и упатства за собирање/пренос на податоци.....	88
Речник на поими	92
Проверка на документација и користена литература	96

Кратенки

АИП	Агенција за информации и приватност (Косово*)
АЗЛП	Агенција за заштита на личните податоци во Босна и Херцеговина
БиХ	Босна и Херцеговина
БМЗ	Германско Сојузно министерство за економска соработка и развој
ГО	Граѓанска организација
СЕ	Совет на Европа
ЕК	Европска комисија
ЕУ	Европска Унија
ГИЗ	Германско друштво за меѓународна соработка
ВО	Владина организација
ГРЕТА	Група експерти за акција против трговијата со луѓе
МСП	Меѓународен суд на правдата
ИЦМПД	Меѓународен центар за развој на миграциска политика
НМ	Нередовна миграција
KRAT	Регионален комитет за борба против криумчарење (Албанија)
МАРРИ	Регионална иницијатива за миграција, азил, бегалци
НАП	Акциски план
НАТЦ	Национален координатор за борба против трговија со луѓе
НАТЦБ	Национално координативно тело за борба против трговија со луѓе
НВО	Невладина организација
НМУ	Национален механизам за упатување (за жртви на трговија со луѓе)
ОДИХР	Канцеларија на ОБСЕ за демократски институции и човекови права
ОХЦХР	Канцеларија на Високиот комесар за човекови права на ОН
ОНАС	Канцеларија на координаторот за борба против трговијата со луѓе (Албанија)
ОБСЕ	Организација за безбедност и соработка во Европа
РМТ	Регионален мониторинг тим (БиХ)
АЗЛП	Агенција за заштита на личните податоци (Северна Македонија)
ЈИЕ	Југоисточна Европа
СОП	Стандардни оперативни процедури
TFITV	Тим за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе (Црна Гора)
ТЛ	Трговија со луѓе
ТЧБ	Трговија со човечки битија
ТМУ	Транснационален механизам за упатување
ОН	Обединети нации
ОН ЕСЦАП	Економска и социјална комисија на Обединетите нации за Азија и Пацификот
УНХЦР	Висок комесар Обединетите нации за бегалци на
УНОДЦ	United Nations Office on Drugs and Crime
ЖТЛ	Жртва на трговија со луѓе)

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

Контекст и вовед

За да се осигури сеопфатна и ефективна помош и заштита на жртвите на трговијата со луѓе, искуството покажало дека од суштинско значење се институционализираната рамка за соработка, вклучувајќи ги сите засегнати владини и невладини чинители. Институционализираната рамка за соработка се фокусира на управувањето на поединечни предмети на трговија со луѓе и ја опфаќа целата низа мерки, од идентификација, помош и заштита, учество и поддршка во текот на правната постапка и правниот лек, до враќање/преселување и/или социјална инклузија на жртвите. Иако институционализирани, системите мора истовремено да бидат и флексибилни, за да одговарат на поединечните околности и потребите на жртвите на трговија со луѓе. Многу од случаите на трговија со луѓе се транснационални, затоа е многу важно да постојат прекугранични механизми за упатување, помош и поддршка, и тие треба да бидат внимателни во однос на заштитата на личните податоци и приватноста на жртвите.

Во изминативе две децении, шесте Учеснички¹ во Регионалната иницијатива за миграција, азил, бегалци (МАРПИ) – Албанија, Северна Македонија, Босна и Херцеговина (БиХ), Србија, Црна Гора и Косово*, постепено воведоа значајни и позитивни промени во нивната општа рамка за борба против трговијата со луѓе. Секоја Учесничка на МАРПИ изготви опсежни и сеопфатни законодавни и оперативни алатки за борба против трговијата со луѓе; вклучувајќи домашни механизми за упатување (НМУ) и Транснационални механизми за упатување (ТМУ) за идентификување, помош и упатување на жртвите на трговија со луѓе. НМУ во Учесничките на МАРПИ беа воспоставени во последната деценија (Албанија – 2005, БиХ – 2003, Косово* – 2008, Северна Македонија – 2008, и Србија – 2012 година)², и функционираат како рамки за соработка меѓу сите релевантни чинители.

Соработката и координацијата меѓу релевантните чинители во борбата против трговијата со луѓе и размената на информации меѓу нив се едни од водечките начела во функционирањето на НМУ. Во *Насоките за развој на ТМУ за жртви на трговија со луѓе во Југоисточна Европа (ЈИЕ)*³, изготвени во 2009 година од Меѓународниот центар за развој на миграциска политика (ИЦМПД) се нагласува дека е потребен **мултидисциплинарен и меѓусекторски⁴ пристап** за справувањето со случаите на трговија со луѓе, што значи дека „*знаењето и експертизата на различни дисциплини, како и нивните соодветни методи се комбинираат за да се осигури сеопфатна поддршка и помош на жртвите на трговија со луѓе*“. Понатаму, размената на информации е наведена како едно од најзначајните прашања во Водичот, нагласувајќи дека „*соодветните информации треба да бидат разменети навреме меѓу сите релевантни чинители, првенствено имајќи ја предвид безбедноста, сигурноста и приватноста на жртвите*“.⁵

1 Во согласност со Правилата за комуникација на МАРПИ, поимот „Учеснички“ се користи наместо „земји“. Поимот се однесува на Учесничките на МАРПИ (односно, потребите на учесничките, на ниво на учеснички, итн.).

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

2 ИЦМПД (2012), *Перспективите за воспоставување ефективни транснационални механизми за упатување. Извештај заснован врз искуства во предметите на трговија со луѓе во Југоисточна Европа*. Виена.

3 ИЦМПД (2009), Упатства за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе: Југоисточна Европа. Виена.

4 Поимот „меѓусекторски“ значи дека „*интервенциите треба да бидат осмислени и спроведени така што ќе ги вклучуваат сите релевантни сектори од општеството (на пример, полиција, судство, социјални служби, НВО, даватели на услуги, итн.)*“.

5 Ibid.

По повеќе од една деценија од воспоставувањето на НМУ и ТМУ во регионот на МАРПИ, идентификувана е потреба за **подобрување на постојните канали за комуникација и координација меѓу релевантните чинители**. Наодите од процената во извештајот од 2020 година *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговија со луѓе во шесте Учеснички на МАРПИ*⁶, како и анкетата спроведена од ИЦМПД во 2021 година во регионот открија дека комуникацијата и координацијата меѓу релевантните чинители на НМУ што работат на предмети на трговија со луѓе треба да се зајакнат. Дополнително, беше откриено дека работата на НМУ не е соодветно документирана, што доведува до недостатоци во прибирањето податоци за предметите на трговија со луѓе и соодветна размена/управување со информациите.

Пристапот претставен во овој документ треба да им служи на чинителите вклучени во борбата против трговија со луѓе во Учесничките на МАРПИ да ги пополнат недостатоците во комуникацијата и координацијата и да одговорат на идентификуваните предизвици. Вклучени се практични насоки (упатства/алатки) чија цел е да се подобри и стандардизира комуникацијата и координацијата меѓу сите чинители на НМУ (на внатрешно и транснационално ниво), како и да им се овозможи да разменуваат искуства и да ги искористат научените лекции во нивната секојдневна работа.

Документот е дел од серијата **практични пристапи** изготвени од Програмата за борба против трговијата со луѓе на ИЦМПД во рамките на проектот *„Развивање пристапи за зајакнување на функционалноста на механизмите за упатување (НМУ) во Учесничките на МАРПИ“*:

- ▶ **Пристап 1:** Водич за практичари за вклучување/учество на жртвите на трговијата со луѓе како советници во процесот на креирање политики;
- ▶ **Пристап 2:** Водич за практичари за вклучување/учество на жртвите на трговијата со луѓе како советници во оперативниот одговор;
- ▶ **Пристап 3:** **Насоки/упатства за подобрување на каналите за комуникација и координација меѓу релевантните чинители на НМУ (на внатрешно и транснационално ниво);** и
- ▶ **Пристап 4:** Критериуми за реафирмација на учеството на граѓанското општество во рамките на НМУ во регионот на МАРПИ, според нивната активна улога во рамките на овие механизми.

Овој проект се спроведува во партнерство со МАРПИ, како акција во рамките на регионалниот проект *„Спечување и борба против трговијата со луѓе во Западен Балкан“* по нарачка на германското Сојузно министерство за економска соработка и развој (БМЗ) и ја спроведува Германското друштво за меѓународна соработка (ГИЗ).

6 Различни и еднакви (2020), *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговијата со луѓе во шесте учеснички во МАРПИ*.

За пристапот

Целта на овој пристап е да им обезбеди на Учесничките на МАРРИ рационализирани методи, упатства, алатки и добри практики за подобрување на постојните канали за комуникација и координација кај професионалците во НМУ, на внатрешно и транснационално ниво.

Што претставува водичот?

Тоа е практичен документ што нуди упатства, алатки, совети, насоки, вежби за самостојно учење и добри практики за подобрување на постојните канали за комуникација и координација кај практичарите во НМУ кои се занимаваат со случаи на трговија со луѓе и професионалците вклучени во борбата против трговијата со луѓе. Пристапот се надоградува врз постојните политики и воспоставените процедури за соработка меѓу релевантните чинители во НМУ (на пример, Стандардни оперативни процедури за постапување со жртви на трговија со луѓе во Учесничките на МАРРИ). Исто така, во документот се интегрираат меѓународните искуства и напори во тој поглед, содржани во *Прирачникот на ОБСЕ/ОДИХР*⁷ за НМУ, *Водичот за практичари на ИЦМПД за развивање и мониторирање на национален одговор против трговијата со луѓе*⁸, *Водичот за практичари*⁹ на Институтот НЕКСУС за заштита на жртвите на трговија со луѓе, итн. **Пристапот не се состои од сеопфатни методи и алатки** за подобрување на каналите за комуникација и координација меѓу чинителите против трговијата со луѓе, туку само се фокусира на идентификуваните потреби/процедури каде што беше утврдена потреба за подобрување во наведената процена и анкета.

За кого е наменет?

Документот е наменет за професионалците и практичарите против трговијата со луѓе во регионот на МАРРИ и пошироко, особено членовите на НМУ: социјални работници, полициски службеници, здравствени работници, психолози и советници, специјалисти за детска заштита, адвокати, итн. Индиректно, целна група се засегаатите страни кои не се официјални членови на НМУ, но соработуваат со НМУ, како што се наставниците и училишните администратори, стручните обучувачи, советниците за работа, итн. Конечно, пристапот може да биде корисен и за креаторите на политики и членовите на координативните структури против трговијата со луѓе, кои соработуваат со НМУ поради природата на нивната работа.

Како се користи?

Ова е незадолжителен документ и професионалците може да го користат во секојдневното работење преку спроведување еден или повеќе од презентирани методи, упатства, алатки и добри практики, во зависност од нивните интереси и потреби. Документот содржи преглед на клучните прашања и структурните и институционалните предизвици при воспоставувањето комуникациски и

7 ОБСЕ/ОДИХР (2022). Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе. Практичен прирачник. Второ издание. Варшава, Полска. <https://www.osce.org/odhr/510014>

8 ИЦМПД (2021), Развивање и следење на националниот одговор против трговијата со луѓе. Водич за практичари. <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

9 Во мај 2021 година, институтот НЕКСУС и Регионалната канцеларија за поддршка на процесот од Бали (RSO) објавија Серија Водици за практичари за заштита на жртвите на трговија со луѓе како поддршка на практичарите што работат во оваа област во Азија. Достапно на: <https://nexusinstitute.net/past-projects/practitioner-guideseries/>

координативни канали меѓу професионалците и практичарите во регионот на МАРПИ и нуди конкретни и практични насоки за справување со идентификуваните пречки и предизвици.

Насоки

Алатки

Методи

Добри практики

Документот содржи анекс што нуди посебна алатка што може да им послужи на практичарите да проценат дали идентификуваните добри практики во пристапот се релевантни и применливи во контекстот на учесничките - **видете АНЕКС X**.

Структура на пристапот

Пристапот е структуриран во два главни дела, каде што е презентирано следново:

- Методи, насоки, алатки и добри практики за подобрување на каналите за комуникација и координација меѓу релевантните чинители на НМУ на **внатрешно ниво**;
- Методи, насоки, алатки и добри практики за подобрување на каналите за комуникација и координација меѓу релевантните чинители на НМУ на **транснационално ниво**.

Првиот дел од документот е двократен и неговата цел е да даде насоки за:

(а) Подобрување на координацијата и соработката меѓу чинителите на НМУ во **водењето предмети на трговија со луѓе**;

(б) Осигурување транспарентен и инклузивен (мултидисциплинарен) процес на координација и соработка во **севкупното функционирање на НМУ** преку вклучување на сите релевантни чинители.

Вториот дел е посветен на транснационалните канали за комуникација и координација, следејќи ги Стандардните оперативни процедури¹⁰ за жртви на трговија со луѓе во секоја фаза од водењето на случајот, од првичното идентификување, преку прва помош, заштита, реинтеграција и законски постапки. Исто така, содржи ажуриран список на засегнати страни во Учесничките на МАРПИ вклучени во транснационалните процедури за упатување, да ги поддржат во нивната формална и неформална комуникација во процесот на водење предмети на трговија со луѓе.

¹⁰ СОП се практични алатки што вклучуваат „чекор-по-чекор“ мерки за спроведување процедури за идентификација, упатување и помош на (потенцијалните) тргувани лица.

Методологија

Овој пристап е разработен според резултатите на спроведената проценка¹¹ и анкета на чинителите во НМУ во 2020 година од НВО „Различни и еднакви“ (Different and Equal), изготвен извештај што ги содржи изразените потреби на засегнатите страни, како и на анализата на прашалникот дистрибуиран меѓу релевантните чинители на НМУ од ИЦМПД во есента 2021 година, и последователните консултации за да се соберат информациите кои недостасуваат. Експертите за борба против трговијата со луѓе на ИЦМПД користеа сеопфатна методологија:

Преглед на документи

Прегледувањето документи се состои од собирање и анализа на релевантните информации за развој на четири практични пристапи. Беа истражени и ревидирани различни извори:

- Постојните меѓународни правни и политички основи, поврзани со темата на четирите пристапи.
- Релевантни публикации, извештаи, академски истражувања, насоки, препораки, итн.
- Тековните меѓународни иницијативи и случувања во однос на четирите теми на пристапите.
- Постојните практики во Учесничките на МАРПИ и пошироко, поврзани со четирите теми на пристапот.

Теренско истражување

Експертскиот тим на ИЦМПД изготви **прашалник** што ги опфати четирите тематски области на пристапите. Неговата цел беше да се добијат дополнителни информации и постојните практики за Учесничките на МАРПИ. Прашалникот беше доставен до назначени владини и невладини органи (координаторите на НМУ и други чинители во НМУ). Прашалникот беше преведен на регионалните јазици и доставен до 56 засегнати страни вклучени во борбата против трговијата со луѓе во регионот на МАРПИ. Тимот доби **вкупно 31** прашалник - **три** од Албанија, **седум** од Босна и Херцеговина, **седум** од Косово*, **три** од Црна Гора, **седум** од Северна Македонија и **четири** од Србија.

Покрај тоа, беа одржани неколку **консултации** со избрани меѓународни партнери што се активни на темите од пристапите. Целта на консултациите беше да обезбедат дополнителен увид за собирањето детални и конкретни информации релевантни за пристапите.

Анализа на информациите и изготвување на пристапите

Наодите од информациите собрани преку прашалниците беа анализирани и комбинирани со наодите од прегледот на документацијата. Тие беа искористени како основа за четирите практични пристапи. Постојните меѓународни стандардни и насоки за инклузија на лица што преживеале трговија со луѓе, вклучување на ГО и зајакнатата соработка и комуникација меѓу засегнатите страни беа земени предвид при обезбедувањето поддршка на целосното изготвување на пристапите.

11 Различни и еднакви (2020), *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговијата со луѓе во шесте Учеснички во МАРПИ.*

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

НМУ како аранжмани за соработка помеѓу повеќе чинители и нивната посебна улога во обезбедувањето одговор против трговијата со луѓе

Координираниот и ефективен одговор на трговијата со луѓе бара точно разбирање на концептот НМУ и неговото функционирање, врз основа на солиден увид во различни работни методи, процедури и услуги што постојат. НМУ за жртвите на трговија со луѓе како концепт беше развиен од ОБСЕ/ОДИХР¹², и е воспоставен и оперативен во земјите широм светот. Неговата цел е да создаде рамка за соработка преку која разни (владини и невладини) чинители ги исполнуваат своите обврски за заштита и унапредување на човековите права на жртвите на трговија со луѓе преку координирање на нивните напори во стратешко партнерство. НМУ се институционализирани аранжмани меѓу повеќе чинители и нивното функционирање зависи од учеството и вклученоста на повеќе чинители од јавните служби и граѓанското општество. Овие механизми се жива шема и нивното функционирање треба редовно да се оценува, проценува и прилагодува за да се одразат постојаните оперативни реалности. Овие предуслови се од суштинско значење за функционални НМУ и ТМУ.

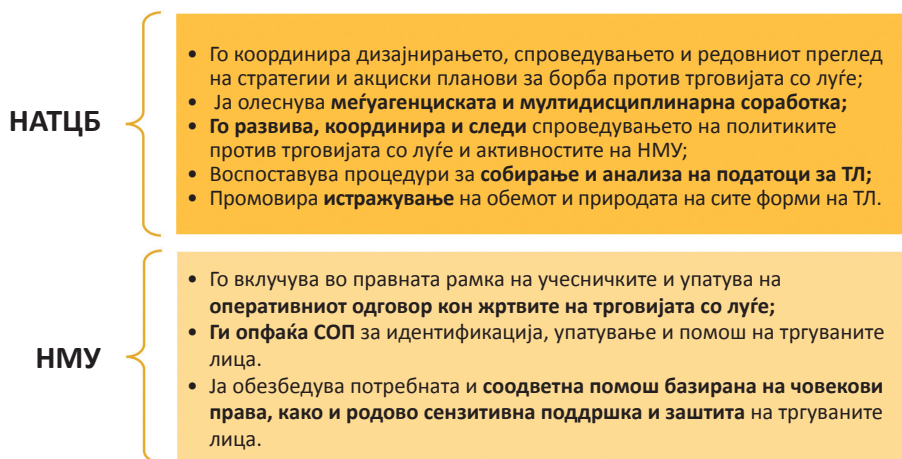
Сепак, пред одразувањето на постојните практики и процедури за комуникација и координација во и меѓу механизмите за упатување во Учесничките на МАРПИ, важно е да се разгледаат **разликите меѓу Координативните тела за борба против трговијата со луѓе (НАТЦБ) и НМУ за жртви на трговија со луѓе**. Многу е значајно да се разјасни разликата, бидејќи некои од координативните тела во регионот на МАРПИ, како на пример телото во Албанија, исто се нарекуваат НМУ. Додека НАТЦБ, како интередисциплинарни тела (предводени од Координатор за борба против трговијата со луѓе) се одговорни за креирање, спроведување и редовно ревидирање на стратегиите и акциските планови за борба против трговијата со луѓе, и за олеснување на меѓуагенциската и мултидисциплинарната соработка меѓу разните владини агенции и меѓу владините и невладините агенции¹³, **НМУ се вклучени во домашната правна рамка и се однесуваат на оперативниот одговор**¹⁴ во однос на жртвите на трговијата со луѓе.

НАТЦБ, меѓу другото, се одговорни за развој, координирање и следење на спроведувањето на НМУ¹⁵. Понатаму, овие тела се одговорни за воспоставување процедури за собирање податоци за трговија со луѓе, унапредување на истражувањето и природата на сите форми на трговија со луѓе, како и одржување на најдобрите практики за спречување, помош и заштита на жртвите на трговијата со луѓе, и гонење на трговците со луѓе.¹⁶

НМУ функционираат во согласност со Стандардните оперативните процедури

- 12 Во 2004 година, ОБСЕ/ОДИХР ги разработи и претстави концептот НМУ и го издаде првиот прирачник со насоки како да се креираат и спроведуваат одржливи механизми и структури за борба против трговијата со луѓе и за помош на жртвите. Исто така, тој содржи упатства како да се следи и надградува капацитетот на таквите механизми и структури. ОБСЕ - Канцеларија за демократски институции и човекови права (2004), *Национални механизми за упатување - Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе: Практичен прирачник*. Варшава, Полска
- 13 УНОДЦ (2020), *Модел на законодавни одредби против трговијата со луѓе*. Член 38.2 https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_ModelLegislativeProvisions_Final.pdf;
- 14 ОБСЕ/ОДИХР (2022). *Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе. Практичен прирачник. Второ издание*. Варшава, Полска. <https://www.osce.org/odihhr/510014>
- 15 Во некои Учеснички во МАРПИ, како на пример, Албанија, НАТЦБ се смета и како НМУ.
- 16 УНОДЦ (2020), *Модел на законодавни одредби против трговијата со луѓе*. Член 38.2 https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_ModelLegislativeProvisions_Final.pdf;

(СОП)¹⁷ во кои се опишуваат процедурите и начините на комуникација, координација и акции со цел да се обезбеди соодветна помош и заштита на тргуваните лица. **НМУ треба да се фокусираат на потребите на поединците** и да вклучуваат почетно откривање и идентификување, да ги упатуваат на соодветните услуги и поддршка, да им обезбедат поддршка во текот на истрагата, гонењето и судењето (доколку има), механизми за поплака, и да водат до трајно решение, како што е враќање, (ре)интеграција, населување или социјална инклузија. Ваквите системи мора да бидат институционализирани, но и флексибилни за да овозможат процесот/водењето на предметот да бидат посебно изготвени за потребите на поединечните жртви.

Ова разграничување е значајно за да се утврдат **различните улоги на чинителите против трговијата со луѓе во НАТЦБ и во НМУ, и соодветно на тоа, процедурите/практиките за комуникација и координација меѓу нив. Фокусот на овој пристап е ставен на функционалноста на НМУ во Учесничките во МАРПИ** (не во НАТЦБ) во однос на соработката и координацијата меѓу самите чинители на НМУ, како и со другите релевантни чинители. Соработката/координацијата се анализира со цел да се осигури соодветен оперативен одговор и водење на случаите на трговија со луѓе.

Главните чинители што учествуваат во НМУ во членките на МАРПИ се идентификувани во горенаведениот извештај за Процената¹⁸ и се опишани како „чинители што добиваат задачи преку СОП“ и „чинители што се препознаени дека се во можност да придонесат за спроведување на политиките за борба против трговијата со луѓе во областа на превенцијата, заштитата на жртвите, кривично гонење на сторителите, партнерство и соработка“¹⁹.

Списокот на разните чинители во регионот на МАРПИ и нивните различни улоги во текот на различните фази на водењето на предметите е приложен кон овој документ – **видете АНЕКС 1.**

17 СОП се практични алатки што вклучуваат „чекор-по-чекор“ мерки за спроведување процедури за идентификација, упатување и помош на (потенцијалните) тргувани лица.

18 Различни и еднакви (2020), *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговијата со луѓе во шесте Учеснички во МАРПИ.*

19 Ibid.

Вертикални и хоризонтални канали за комуникација меѓу чинителите во борбата против трговијата со луѓе на ниво на Учеснички во МАРПИ

Координацијата и комуникацијата меѓу чинителите во борбата против трговијата со луѓе се од најголемо значење за обезбедување соодветен оперативен одговор. Каналите за тоа треба да бидат воспоставени не само меѓу чинителите на НМУ наведени во приложената Табела 1. Тие, исто така, треба да бидат воспоставени меѓу различни (хоризонтални и вертикални) нивоа на функционирање на системот за борба против трговијата, имено:

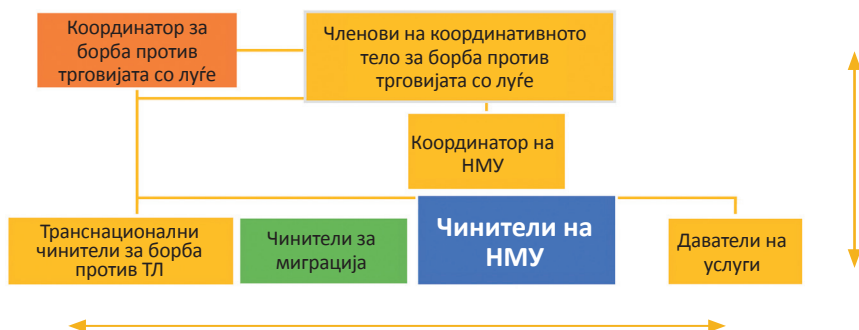
Координација и комуникација на хоризонтално ниво

- (а) **меѓу чинителите на НМУ што се одговорни за спроведување на СОП при водењето на случаите на трговија со луѓе;**
- (б) **меѓу членовите на НМУ и давателите на услуги што не се формално дел од НМУ,** но се вклучени во давањето услуги на тргуваните лица. На пример, постои практика на договори за соработка со приватни претпријатија за вработување на жртвите, обезбедување детска грижа, образовни и здравствени услуги;
- (в) **меѓу членовите на НМУ и миграциските власти/засегнати страни,** во однос на воспоставувањето соработка за (потенцијални) случаи на трговија со луѓе во миграциски контекст;
- (г) **меѓу членовите на НМУ и другите чинители во борбата против трговијата со луѓе** (други членови на НАТЦБ, што не се вклучени во СОП, како на пример, меѓународни организации и граѓански организации што не се вклучени во директното обезбедување услуги на тргуваните лица), како придонес на средби, работилници, и слично, за изготвување соодветни политики, стратегии и акциски планови за борба против трговијата со луѓе.

Вертикално ниво на координација и комуникација

- (а) **Меѓу членовите на НМУ и Координаторот за борба против трговијата со луѓе,** кој го води НАТЦБ (на пример, при известувањето за работата на механизмот и резултатите);
- (б) **Меѓу чинителите на НМУ и Координаторот (координаторите) на НМУ,** при известувањето/координирањето на водењето на предметите.

На графиконот подолу е прикажана позицијата на НМУ во институционалната структура за борба против трговијата со луѓе на ниво на Учеснички на МАРПИ и хоризонталните и вертикалните канали за комуникација и координација меѓу различните засегнати страни.

Водечки начела при воспоставувањето канали за комуникација и соработка меѓу чинителите во борбата против трговијата со луѓе

Интердисциплинарниот пристап и координацијата и соработката меѓу релевантните чинители во борбата против трговијата со луѓе, вклучувајќи ги оние кои учествуваат во НМУ се нагласени како едни од водечките начела во *Водичот за практичари за развивање и мониторирање на одговор против трговијата со луѓе*²⁰. Водичот ги интегрира меѓународните и европските стандарди, како и искуството на ИЦМПД при советувањето и поддржувањето на владите во нивните напори против трговијата со луѓе во многу региони широм светот. Начелото е јасно интегрирано во клучните меѓународни документи за ТЛ, како што е Протоколот на Обединетите нации (ОН) за борба против трговијата со луѓе²¹ и Конвенцијата на Советот на Европа (СЕ) за борба против трговијата со луѓе²². Интердисциплинарниот пристап е многу важен за да се постигне владина одговорност на севкупниот одговор против трговијата со луѓе, што значи дека владата презема целосно учество, одговорност и отчетност во дефинирањето на целите, спроведувањето на активностите и исполнувањето на предвидените резултати.²³

Интердисциплинарен пристап

Со оглед на тоа што е комплексен феномен, ТЛ опфаќа неколку различни полиња – човекови права, миграција, јавна безбедност, организиран криминал, корупција, труд, нерамноправни меѓународни економски односи, родови нееднаквости, насилство против жените, девојчињата и ЛГБТКИ+ лица, феминизација на сиромаштијата, феминизација на сиромаштијата, итн. Ефективните стратегии за сузбивање на овој феномен мора да го земат предвид тоа за да се справат со различните аспекти на трговијата со луѓе. За таа цел, неопходно е да се има **‘интердисциплинарен’ пристап, што значи дека знаењето и експертизата на различните засегнати страни и нивните методи се комбинираат за да се изготват мерки за спречување и сузбивање на трговијата со луѓе** (на пример, правни инструменти, едукативни методи, социјални истражувања, економско зајакнување, психолошка помош, улогата на медиумите, итн.). Интервенциите треба да бидат креирани и спроведени да ги опфатат сите сектори на општеството (на пример, судството, образованието, пазарот на труд, итн.). Единствено холистички пристап овозможува истовремено опфаќање на сите аспекти од трговијата со луѓе.

Меѓу другите одговорности во обезбедувањето мултисекторски и координиран пристап против трговијата со луѓе, во Водичот посебно се нагласува дека **„воспоставувањето координативен механизам овозможува редовна размена на информации меѓу различни чинители“**. Соодветно на тоа, активната вклученост на чинителите во различни сектори на сите нивоа на одговорот против трговијата со луѓе е значајна од неколку причини, наведени во инфографиконите дадени подолу.²⁴

20 ИЦМПД (2021), Развивање и следење на националниот одговор против трговијата со луѓе. Водич за практичари.

21 Генерално собрание на ОН (2000). Протокол за спречување, сузбивање и казнување на трговијата со луѓе, особено со жени и деца, за дополнување на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал, 15 ноември 2000 г., достапен на: <https://www.refworld.org/docid/4720706c0.html> [пристапено на 7 октомври 2021]

22 Совет на Европа (2005), Конвенција на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе, CETS 197, достапно на: <https://www.refworld.org/docid/43fded544.html> [пристапено на 7 октомври 2021]

23 ОХЦХР (2002). Начело 2, став 2.

24 ИЦМПД (2021), Развивање и следење на националниот одговор против трговијата со луѓе. Водич за практичари, стр.22

Зошто е важна соработката/координацијата меѓу различните чинители?

За усогласување на правните дефиниции, процедури и нивната примена, и соработка на сите нивоа за изготвување и спроведување на соодветната правна рамка

Потребна е за интердисциплинарен и меѓусекторски пристап

Очетност

Тоа е значајно средство за промовирање на одржливоста на мерките за спречување и сузбивање на ТЛ

Новата Европска Стратегија за борба против трговијата со луѓе 2021-2025²⁵ ја нагласува важноста на обезбедувањето прекугранична, регионална и меѓународна соработка, вклучувајќи го развивањето и споделувањето знаење и информации. Во неа се наведува дека „на ниво на политики и на оперативно ниво, од суштинско значење е да се осигури прекугранична, регионална и меѓународна соработка, како преку развивање и споделување знаење и информации, така и преку интероперабилност на информатичките системи. Овие практики им помагаат на органите на прогонот и судските власти да бидат подобро опремени да ги спречат криминалците и да обезбедат поддршка за жртвите ... Прекуграничните случаи тешко се истражуваат бидејќи за нив се потребни ресурси, координација и добра комуникација меѓу релевантните органи.“²⁶

Размената на информации, заштитата на податоците, како и следењето и оценувањето на функционирањето на НМУ, исто така, се сметаат за позначајни прашања релевантни за координација и соработка меѓу чинителите во борбата против трговијата со луѓе. Тие се опишани во табелата подолу.

<p>Размена на информации</p>	<p>Соодветните информации се разменуваат навремено меѓу сите релевантни чинители, првенствено имајќи ја предвид безбедноста, сигурноста и приватноста на тргуваните лица (на ниво на учеснички и на транснационално ниво).</p>
<p>Заштита на податоци</p>	<p>Секоја Учесничка на МАРРИ има сопствена рамка во однос на заштитата на податоци. Што се однесува до комуникацијата и координацијата на европско и транснационално ниво, релевантни се неколку меѓународни инструменти, вклучувајќи ја Регулативата на ЕУ за заштита на податоците (ГДПР)²⁷ – видете Дел 1.6.</p>
<p>Следење и оценување на функционирањето на НМУ</p>	<p>Процесот на следење, оценување и ревидирање проценува дали механизмот функционира; дали процедурите водат до очекуваните аутпути и дали тие аутпути придонесуваат за постигнувањето на конкретните цели и стратешките цели. Така, овој процес овозможува подобрување на процедурите на оперативното ниво или преформулирање на целите врз основа на резултатите од оценувањето - видете Дел 2.5.</p>

25 Европска комисија (2021), Соопштение од Комисијата до Европскиот парламент, Советот, Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите за Стратегијата на ЕУ за борба против трговијата со луѓе 2021- 2025. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1663

26 ЕВРОПРАВДА (2021) Извештај за трговија со луѓе, Најдобри практики и проблематични прашања во судската соработка. <https://www.eurojust.europa.eu/eurojust-report-trafficking-human-beings>

27 Регулатива (ЕУ) 2016/679 на Европскиот Парламент и на Советот од 27 април 2016 година за заштита на физички лица во врска со обработката на личните податоци и за слободното движење на таквите податоци, како и за укинување на Директивата 95/46/ЕЗ (Општа регулатива за заштита на податоци), Сл. В. L 119, 4.5.2016, стр.1-88.

ДЕЛ А: Подобрување на каналите за комуникација и координација на ниво на Учеснички на МАРРИ

Анализата на проблемот, според резултатите од спроведената анкета на чинителите на НМУ во 2020 година²⁸, откри дека на ниво на Учеснички на МАРРИ, функционалноста на НМУ треба да се подобри во две фази:

- **Во процесот на водење на предметите на трговија со луѓе;**
- **Севкупното координирање и функционирање на НМУ (известување, обезбедување добро управување, итн.).**

Истите предизвици беа изразени и од засегнатите страни во борбата против трговијата со луѓе во анкетата спроведена од ИЦМПД во ноември 2021 година.²⁹ Што се однесува до резултатите од анкетата, предизвиците може да се опишат на следниов начин:

- Недоволно информирање/координирање меѓу членовите на НМУ во статусот на водењето на предметите, особено во фазите на социјална инклузија/реинтеграција и на кривична постапка;
- Недостиг на алатки за известување меѓу членовите на НМУ за прашања поврзани со водењето на предметите/спроведувањето на СОП;
- Недостиг на соработка/несоодветна распределба на одговорностите меѓу чинителите од локалната и централната власт;
- Недостиг на соработка со давателите на услуги кои не се членови на НМУ (на пример, различни даватели на услуги, миграциски/азилантски власти);
- Тешкотии при собирањето, чувањето и размената на податоци/информации за случаи на трговија со луѓе.

Оттука, првиот дел од ова поглавје се фокусира на изготвувањето методи, упатства, алатки и претставување добри практики за подобрување на постојните канали за комуникација и координација меѓу професионалците при водењето на случаите на трговија со луѓе. Вториот дел од поглавјето нуди алатки за подобрување на севкупните канали на НМУ за координација и комуникација, пред сè, во однос на известувањето и следењето на работата на НМУ.

28 Различни и еднакви (2020), *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговијата со луѓе во шесте Учеснички во МАРРИ*.

29 Видете го делот со методологијата во овој документ.

1. Подобрување на координацијата и соработката меѓу чинителите на НМУ во водењето предмети на трговија со луѓе

Сите Учеснички на МАРПИ имаат воспоставено механизми и оперативни алатки за третман на жртвите на трговија со луѓе. Тоа се постојните домашни **механизми за упатување (НМУ), транснационални механизми за упатување (ТМУ)**³⁰ и **Стандардните оперативни процедури (СОП)** за идентификување и упатување на тргуваните лица. СОП всушност претставуваат основа за координација и комуникација меѓу чинителите на НМУ во процесот на водење на случаите на трговија со луѓе, бидејќи тие опфаќаат мерки „чекор по чекор“ за секоја фаза - од првичната идентификација, преку упатување и обезбедување помош, до реинтеграција/социјална инклузија на лицата, и законски постапки. Во СОП се дефинираат поединечните улоги и одговорности на чинителите вклучени во процесите на водење на случаите. Учесниците на МАРПИ ги адаптирале СОП надградувајќи се врз нивните воспоставени процедури во практиката: Албанија - 2011 г.(ревидирани во 2018г.); БиХ – СОП се регулирани со два подзаконски акти и релевантните делови од процедурите се интегрирани во Насоките за регионалните тимови за борба против трговија со луѓе; Косово* - 2004г. (ревидирани во 2008, 2013 и 2020г.); Северна Македонија – 2008г. (ревидирани во 2010 и 2012г.), Црна Гора – 2019г.; Србија – 2009г. (ревидирани во 2016г.).

Важно е да се нагласи дека **овој пристап не го отсликува целиот збир СОП, туку се фокусира на предизвиците што биле откриени од практичарите, во однос на методите и алатките што би можеле да го подобрат спроведувањето на овие процедури во практика.**

Идентификувани предизвици

Разгледувајќи ја тековната состојба со процедурите за водење предмети во Учесничките на МАРПИ, практичарите, генерално, нагласуваат дека **соработката и координацијата најмногу недостасуваат во постапките за враќање и реинтеграција**. Со оглед на комплексноста на потребите на жртвите на трговијата со луѓе, процесот за водење предмети е од суштинско значење за да се осигури успешна реинтеграција. Спроведената анкета меѓу практичарите во регионот на МАРПИ откри дека иако формално постојат НМУ и ТМУ, сè уште постојат очигледни несогласувања меѓу „теоријата и практиката“ и некои суштински алки недостасуваат меѓу достапните правни инструменти и алатки и нивното ниво на спроведување. Исто така, практичарите нагласуваат дека недостасуваат одржливи рамки за мерење на влијанието на овие механизми. Во основа, колку подалеку стигнал процесот на обезбедување помош и заштита на жртвите – преку привремено сместување во прифатилишта, посетување физички и психосоцијални терапевтски сесии, придонесување кон истрагата и гонењето на нивните трговци со луѓе, преговарање за имигрантски статус - толку поверојатно е да се најдат недостатоци во системите и потребите на жртвата не се исполнети. Едно од клучните прашања е **недостигот на координација меѓу засегнатите страни на централно и локално ниво**, особено откако периодот на официјално закрепнување и размислување и на сместување во владини прифатилишта истекол. Водењето на предметот во фазата на реинтеграција не секогаш се спроведува соодветно. Недостатоците на мерките

30 НМУ и ТМУ во корисничките најчесто се засноваат врз ИЦПМД (2009), *Упатства за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе: Југоисточна Европа*.

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

за заштита се зголемуваат уште повеќе кога во процесот на грижа за жртвата ќе се додаде транснационалниот елемент, на пример, кога жртвата ќе донесе информирана одлука доброволно да се врати дома. Овие ситуации ја откриваат зголемената **неповрзаност меѓу рамките на политиките и ефективните исходи** што се релевантни за исполнување на потребите на жртвите.

Можни решенија

1.1. Воспоставување мултисекторски платформи и мрежи во рамките на НМУ за проактивно идентификување, упатување и помош на жртвите на трговија со луѓе

Со цел да се спроведе проактивно идентификување, практичарите бараат ажурирани податоци за трендовите во трговијата со луѓе, шемите и начинот на работење на трговците со луѓе. Тие може да бидат различни на различни локации. Еднакво важно е практичарите да имаат ажурирани информации, алатки и обука за да можат ефективно да откриваат (потенцијални) случаи на трговија со луѓе. Оттука, значајно е практичарите да имаат темелно разбирање како и каде се одвива трговијата со луѓе, да идентификуваат различни локации каде се одвива експлоатацијата и да се координираат со одговорните засегнати страни кои имаат надлежност да пристапат до тие локации и да го спроведат/поддржат процесот на идентификување.

Со цел да се воспостават врски меѓу засегнатите страни на централно и локално ниво, важно е да се создадат **децентрализирани, мултисекторски регионални/локални НМУ тимови и мрежи**, како најефективен систем за идентификување и упатување возрасни и деца жртви на трговија со луѓе. Ваквите платформи/мрежи може да обезбедат брз и еднаков одговор на трговијата со луѓе во локалните заедници и пошироко, со силен фокус на навремено идентификување на жртвите, заштита и поединечна поддршка.

Предложена структура на мултисекторските платформи и мрежи

Надлежностите, структурата и составот на тие тимови и мрежи се разликуваат на различни локации. Најефективните надлежни органи на НМУ се оние кои се состојат од членови од повеќе агенции покрај владините агенции, вклучувајќи ги службите што прво се појавуваат на местото на настанот и НВО што се специјализирани да работат со жртви на трговија со луѓе. Тие треба да вклучуваат, барем **регионални координатори за НМУ, претставници од локалните органи на прогонот, општинските/локалните служби, здравствените служби и специјалист и НВО и меѓународни и други организации вклучени во борбата против трговијата со луѓе, онаму каде што е применливо.**³¹

Мултиагенцискиот пристап се состои од широк опсег вештини и знаење, како и интегрални контролни механизми за идентификување и одлучување што миграциските и органите не прогонот не можат да ги обезбедат сами. Понатаму, мултиагенциските мобилни тимови и работни групи комбинираат мултидисциплинарни професионалци, агенции и служби за обезбедување

³¹ Малангоне, А. (2021) НАЦРТ Плански документ за советување по враќање за луѓе што се ранливи на експлоатација, вклучувајќи жртви на трговија со луѓе. ЕРРИН и ИЦМПД.

повисоко ниво на вештини и искуство што се потребни за интегриран и холистички пристап кон идентификувањето на жртвите. Исто така, тие имаат конзистентност и внатрешна организациска структура и комуницираат и соработуваат меѓусебно (формално и неформално) за да ги разберат и задоволат поединечните потреби на секое идентификувано лице. Нивната **додадена вредност е нивната специфична експертиза за конкретни локации и локални обрасци за трговија со луѓе**. Тие можат да бидат извор на, и да користат разузнавачки информации од отворени извори³² за детектирање на местата со висок ризик, идентификување на жртвите на трговијата во рамките на ризичните групи, да користат информации добиени од доушниците во заедницата и граѓанското општество и да чуваат податоци за локални деца и возрасни во ризик. Тие имаат капацитет да одговорат веднаш на пријавите за случаи на трговија со луѓе на разни локации и, затоа, можат да спроведуваат прелиминарни процедури за идентификација.

Добри практики од регионот на МАРРИ

Во Црна Гора, формиран е Тим за формално идентификување на жртвите на трговија со луѓе (ТФИТВ) за проценување и официјално препознавање на потенцијалните жртви, како и за координација на помошта на жртвите. ТФИТВ се состои од доктор, психолог, претставник од полицијата, социјален работник и претставник од Канцеларијата за борба против трговијата со луѓе.³³

Во 2018 година, Комисијата за борба против трговијата со луѓе и нелегална миграција и Министерството за труд и социјална политика во **Северна Македонија** потпишаа Меморандум за разбирање (МзР) за формирање **пет мултидисциплинарни мобилни тимови** (во Скопје, Битола, Куманово, Гевгелија и Тетово) што ќе бидат вклучени во проактивно откривање на жртвите на трговија со луѓе и ќе нудат услуги за реинтеграција на локално ниво. Мобилните тимови добија поддршка од проект финансиран од ИОМ во март 2018 до јуни 2019 година. Нивната работа продолжи во наредните години со доброволен ангажман на граѓанските организации.³⁴

Исто така, во април 2022³⁵ година, Комисијата за борба против трговија со луѓе и илегална миграција во Северна Македонија одлучи да формира мултидисциплинарен оперативен тим за формална идентификација, координација, управување со случаи и следење на случајот. Оперативниот тим ќе го сочинуваат номинирани претставници на Јавното обвинителство, Министерството за внатрешни работи (Одделение за борба против ТЛ и илегална миграција), Министерството за труд и социјална политика (Канцеларија на НРМ) и НВО Ла Страда-Отворена порта.

32 Разузнавачки информации од отворен извор се сите информации што може да се добијат преку отворено собирање: сите видови медиуми, владини извештаи и други документи, научни истражувања и извештаи, комерцијални трговци со информации, интернет, и слично. Главни карактеристики на информациите од отворен извор се тоа што не се потребни посебни техники за прибирање информации и тие се добиени преку средства што целосно ги почитуваат авторските права и комерцијалните барања од трговците, доколку тоа е применливо. Видете George, R. Z., Kline, R. D., & Lownethal, M. M. (2005), Разузнавачки информации и стратег за безбедност: Прашања и предизвици што постојат, Lanham: Rowman and Littlefield.

33 Канцеларија на УС ТИП (2021). *Извештај за трговијата со луѓе: Црна Гора*. Вашингтон. <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/montenegro/>

34 Северна Македонија, Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција (2020), Годишен извештај 2019.

35 Одлуката е официјално претставена и усвоена на состанокот на Комисијата со Секретаријатот членови на 11 април 2022 година.

Главната задача на Оперативниот тим е да го координира и следи управувањето со случаите на трговија со луѓе, како и да донесе одлука за формалниот статус на жртвата. Тимот ќе се состанува редовно и ад-хок, на барање на најмалку еден од членовите. Тимот исто така ќе биде одговорен за пополнување на формулар за следење на случајот и негово доставување до Координаторот за борба против трговија со луѓе.

Постојат неколку други добри практики кои се однесуваат на формализираната соработка меѓу институциите за да се обезбеди ефективен одговор. Тоа се таканаречените **Работни оперативни групи** (англ. - Task forces) за борба против трговијата со луѓе и овие структури постојат и во регионот на МАРПИ и на ниво на ЕУ.

Добри практики од регионот на МАРПИ

Во Србија, во 2016 година, Јавното обвинителство и Министерството за внатрешни работи на **Србија** потпишаа Меморандум за соработка за борба против криумчарењето луѓе, и врз основа на тоа, на 26 септември 2016 година, беше формирана **Работна оперативна група** за борба против трговијата со луѓе за да ги координира заедничките активности против трговијата со луѓе.³⁶ Една од целите на Меморандумот беше да се идентификуваат жртвите на трговијата со луѓе во синцирите на криумчарење на луѓе и други кривични дела извршени од криминални групи. Следејќи го српското искуство, во **2018 година, во Северна Македонија** беше формирана **Единица за сузбивање на криумчарење мигранти и трговија со луѓе (работна оперативна група)**.³⁷ Со Единицата раководи Јавниот обвинител во рамките на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, кој ги води кривичните истраги. Истрагата на сите предмети на трговија со луѓе е доверена на специјализирана Единица за сузбивање на криумчарењето мигранти и борба против трговијата со луѓе, која работи со тесна соработка со Секторот за финансиски криминал. Претставник од Единицата учествува со работата на мобилните тимови, и на тој начин се обезбедува соработка и координација меѓу овие две структури. Целта на Единицата е „да најде нови начини за подобрување на ефективноста на надлежните органи во спречувањето на трговијата со луѓе, преку мултидисциплинарен пристап“³⁸. Соодветните финансиски средства и доволно персонал за истражната работа на полицијата се обезбедени преку буџетот на Основното јавно обвинителство и буџетот на Министерството за внатрешни работи, како и од фондови и донации на меѓународни организации. Работните простории на Единицата се обезбедени од страна на Министерството за внатрешни работи.

36 Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2017), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Србија. Достапно на: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/greta-publishes-second-report-on-serbia>

37 Петреска, Е. (2020) Развој, спроведување и следење на стратешкиот одговор против трговијата со луѓе во Учесничките во МАРПИ. Процена на потребите, недостатоците и добрите практики. ИЦМПД: Виена

38 Влада на Република Северна Македонија (2019), Извештај поднесен од властите во Северна Македонија за преземените мерки за усогласување со Препораката СР(2018)8 на Комитетот на договорни страни за спроведување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе. Достапно на: <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/north-macedonia> . (пристапено на 1 јули 2020)

Добри практики од ЕУ

Работна оперативна група во Шведска: Во 2009 година, шведската Влада му довери на Окружниот административен одбор на Стокхолм одговорност за координирање и зајакнување на шведските напори во регионот. Во тој контекст, беше формирана Работната оперативна група против проституција и трговија со луѓе (NMT).³⁹ НМТ се состои од владини агенции кои се борат против проституцијата и трговијата со луѓе и кои делуваат како стратешки и оперативен ресурс за развој на соработката меѓу владините агенции и НВО. Во рамките на опсегот на НМТ, беше формирана специјализирана структура за поддршка да им помогне на владините агенции во нивните напори против проституцијата и трговијата со луѓе. Системот за поддршка се состои од бесплатна телефонска линија, програма за ремиграција (координирана од Меѓународната организација за миграција на ОН) и **мрежа на регионални координатори против проституција и трговија со луѓе кои обезбедуваат помош за жртвите.** НМТ, исто така, обезбедува помош и обука за општините, владините агенции и невладините организации.

Водич за практичари

- ✓ Идентификувајте различни локации каде тргуваните лица може да бидат експлоатирани, вклучувајќи различни форми на експлоатација, како и далечни или тешко пристапни локации;
- ✓ Идентификувајте кои други практичари би можеле да имаат пристап до тие локации за да извршите или да ја помогнете идентификацијата и соработувајте со нив за зголемување на проактивните напори за идентификување;
- ✓ Идентификувајте ги и вклучете ги сите релевантни практичари од различни полиња и сектори за да се осигури успешен процес на идентификување и соодветна поддршка и помош за тргуваните лица;
- ✓ Координирајте се со агенциите за поддршка на деца за да се погрижите за најдобрите интереси на детето.

³⁹ Информации добиени од страниците на шведската Агенција за родова еднаквост, достапно на <https://www.jamstalldhetensmyndigheten.se/en/mens-violence-against-women/prostitution-human-trafficking-2>

Вежба за самостојно учење

Кои институции/организации/поединци би можеле да помогнат во откривањето потенцијални случаи на трговија со луѓе во вашата локална област?

Со кои практични пречки се соочувате при откривањето потенцијални случаи на трговија со луѓе на локално ниво?

Каква помош може да добијат тргуваните лица во и надвор од мрежата против трговијата со луѓе во вашата област?

- Одреден вид поддршка
- Давател на услуга
- Лице за контакт

Што можете вие да направите за да се подобри упатувањето на тргуваните лица кон овие услуги?

1.2. Назначување надлежен службеник за секој предмет

Според интервјуираните лица, клучно за успешно упатување и реинтеграција е назначувањето надлежен службеник (раководител) за предметот на секое тргувано лице, што не секогаш се случува во практиката, поради недостигот на персонал или оптовареност на одговорните засегнати страни.⁴⁰ **Водечката улога на надлежниот службеник за предметот**, покрај развивањето и следењето на спроведувањето на индивидуалниот план за реинтеграција во соработка со жртвата, е многу значајна во однос на **воспоставувањето тесна соработка со другите релевантни засегнати страни** со цел да се спроведе тој план. Надлежниот службеник е единственото лице што може да биде значајно вклучено во процесот на реинтеграција така што ќе се погрижи поединечните потреби на тргуваните лица да бидат исполнети од страна на агенциите за спречување на трговијата со луѓе и давателите на услуги.

Исто така, улогата на надлежниот службеник за предметот е многу важна во

40 Интервју со Сузан Хоф, Ла Страда Интернационал, 14 декември 2021 г.

однос на разбирањето и адресирањето на ранливостите на тргуваните лица што можат да потекнуваат од лични, контекстуални или ситуационски фактори.⁴¹ Оттука, **надлежниот службеник за предметот мора да биде свесен за достапните услуги и даватели на услуги и тесно да соработува со нив во текот на фазите на упатување и на реинтеграција**, земајќи ги предвид можните јазични, културни, образовни пречки и потенцијални ризици.

Надлежниот службеник за предметот е, исто така, одговорен за следење и адаптирање на интервенциите на менливите промени на тргуваното лице. И улогата на таканаречениот **координатор за поддршка на жртвата** е нагласена во стандардите за НМУ на ОБСЕ/ОДИХР, истакнувајќи дека тоа лице може да биде назначено преку надлежни служби или граѓанското општество и може да биде дел од работната оперативна група за борба против трговијата со луѓе. Координаторот за поддршка на жртвите е „*клучен за стекнување на довербата на жртвата*“ и „*може да ги упати жртвите на трговијата со луѓе на други специјализирани служби за поддршка, преку координација и врски, вклучувајќи ги здравствените служби, адвокати-старатели за деца или независни адвокати за возрасни*“⁴².

1.3. Обезбедување индивидуализирано упатување

Откако ќе се спроведат процедурите за идентификување во предметот на трговија со луѓе, важно е надлежниот службеник да го упати тргуваното лице на соодветните служби, а тоа упатување се врши по внимателно разгледување на ситуацијата, мислењето и грижите на тргуваното лице. На лицата што претрпеле влијание на трговија со луѓе може да им биде екстремно тешко на почетокот да остварат и да им веруваат на новите односи со надлежните органи и давателите на услуги, особено со лица што можеби се перципираат како лица на позиција на моќ.

Упатувањето до соодветната поддршка бара проактивен одговор од професионалците што создава мост за пристап до услугите за тргуваните лица, наместо едноставно да им укаже на услугите или да ги остави да ги лоцираат и да им пристапат на услугите сами. Оттука, тековната практика во Европа идентификуваше создавање таканаречени **писма за поврзување**, кои се однесуваат конкретно на тргувани лица.^{43 44} Професионалците во доверба ги доставуваат овие писма до други проверени служби и тие можат да бидат од суштинско значење за премостување на пристапот и залагање потребите на жртвите да бидат исполнети. Овие писма за спојување може да се користат и како корисна алатка за размена на информации меѓу чинителите на централно ниво (кои можеби го спровеле процесот на идентификување) и оние на локално ниво (кои можеби се одговорни за социјалната инклузија/реинтеграција на

41 Студијата на ИЦМПД „Сила да се продолжи“ (2019), ги идентификува факторите на отпорност и ранливост на трговијата со луѓе и други злоупотреби, делејќи ги на следниов начин: лични фактори што се применуваат од фазата пред заминување до пристигнувањето во планираната или де факто дестинација; фактори кои се појавуваат во текот на патешествието од земјата на потекло, преку земјите на транзит до земјата на дестинацијата; и фактори што се поврзани со одговорите во земјите на транзит и/или на дестинација.

42 ОБСЕ/ОДИХР (2022). Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе: Практичен прирачник. Второ издание. Варшава, Полска. <https://www.osce.org/odihhr/510014>

43 ОБСЕ/ОДИХР (2022). Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе: Практичен прирачник. Второ издание, стр. 151 <https://www.osce.org/odihhr/510014>

44 Малангоне, А. (2021) НАЦРТ Плански документ за советување по враќање за луѓе што се ранливи на експлоатација, вклучувајќи жртви на трговија со луѓе. ЕРРИН и ИЦМПД.

тргуваните лице). Исто така, тие може да помогнат да се намалат ризиците од повторно трауматизирање или вознемирување на тргуваните лица доколку тие треба повторно и повторно да ги повторуваат информациите на други стручни лица. Содржината на писмата за поврзување треба да биде едноставна и да се сподели со другите служби само со информирана согласност на тргуваните лица кои се свесни за нивната содржина. Пред писмото да се испрати, **треба да се направи повик/да се испрати е-пошта** за да се оствари првиот контакт со давателот на услугата, по што следува **дискусија** со стручното лице за да му се објасни предметот.⁴⁵

Писма за поврзување со давателите на услуги

Како се изготвува писмо?

- ✓ Вклучете ги сите информации што се однесуваат на историјата и сегашната состојба на тргуваното лице, кои се релевантни за конкретната услуга (возраст, род, карактеристики);
- ✓ Вклучете информации што се однесуваат на ранливостите (пред, во текот на и по тргувањето со лицето) и потребите за реинтеграција (на пример, попречености, или други здравствени потреби или повреди);
- ✓ Наведете информации за присуството, родот и јазикот на толкувачите и/или културните посредници.

! Забелешка:

- ▶ Обезбедете јасни, сеопфатни и точни информации за статусот на тргуваното лице;
- ▶ Наведете права за неговите/нејзините права и одобренија;
- ▶ Бидете јасни што треба да содржи заштитата и поддршката;
- ▶ Треба да се приложи релевантната документација, вклучувајќи лекарски и правни извештаи, како и извештаи или документи од други стручни лица;

* Идеално, писмата за поврзување треба да бидат изготвени заедно со тргуваното лице

1.4. Редовно следење на предметот

Во текот на фазите на реинтеграција и на социјална инклузија, под надзор на надлежниот службеник, тргуваните лица треба постојано да добиваат поддршка и да бидат упатувани на професионални и обучени даватели на услуги кои се одговорни да обезбедат безбедност, да ги следат и проценуваат дадените услуги,

45 ОБСЕ/ОДИХР (2022). Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе. Практичен прирачник. Второ издание, стр. 151 <https://www.osce.org/odhr/510014>

да им помогнат на поединците повторно да се стекнат со чувството на контрола и самоувереност, да ја негуваат психолошката стабилност на лицето, да се осигурат дека се избегнува секундарна виктимизација, да го негуваат оснажувањето на поединците, да внимаваат на ризикот од социјална стигматизација, и слично. За да се олеснат овие процеси, потребен е мултиагенциски и холистички пристап.

Средбите на тимот и мултиагенциските средби меѓу практичарите на НМУ треба редовно да се одржуваат за да се следи случајот, да се идентификуваат и да се адресираат потребите што се појавуваат, да се провери и ажурира планот за процена на ризикот. Резултатите од сите процени треба му се соопштат и да бидат дискутирани со лицето што добива помош. Исто така, многу е важно за тргуваните лица да имаат средства и можност да ја споделуваат својата загриженост или да пријават незадоволство од услугите или лицата вклучени во обезбедувањето услуги.

Добри практики од МАРРИ регионот

Српските чинители одговорни за управување со одреден случај на трговија со луѓе воспоставуваат практика на т.н. Тие редовно се состануваат, дискутираат и консултираат со цел да ги проценат потребите и ризиците, да обезбедат соодветна помош, заштита и давање услуги на тргуваното лице, да развијат и имплементираат план за реинтеграција.

Одговорот на горенаведените предизвици (особено, недостигот на алатки за известување меѓу членовите на НМУ за прашања поврзани со водењето на предметот/спроведувањето на СОП), може да се даде преку **образецот на формуларот за следење на предметот**, достапен во анексите кон овој документ. Формуларот може да им послужи на практичарите на НМУ, особено надлежните службеници за водење на предметот, да го проценат постигнатиот напредок откако жртвата почнала да живее независно (на пример, по напуштањето на прифатилиштето), во однос на тоа дели соодветните процедури за помош (СОП) довеле до очекуваните резултати. Формуларот, исто така, служи како оперативна алатка за изготвување соодветни последователни дејства за конкретниот предмет на трговија со луѓе. Тој може да се адаптира во согласност со потребите/одговорностите на соодветните чинители на НМУ. Чинителите во НМУ одговорни за спроведување на СОП и останатите даватели на услуги треба да ги користат информациите од формуларот што се релевантни за различни фази од водењето на предметот.

АНЕКС 2: Формулар за следење на предметот во периодот на социјална инклузија/реинтеграција

! Секоја информации што се однесува на предметот на трговија со луѓе високо чувствителна и треба да се третира како доверлива. Секоја размена и употреба на информациите меѓу мултидисциплинарните чинители, како и нивното чување, мора да биде во согласност со применливите закони и со почитување на правото на приватност на жртвите. - видете дел 1.6.

1.5. Зајакнување и формализирање на соработката со давателите на услуги надвор од НМУ

Анкетата спроведена од ИЦМПД во 2021 година откри дека во практиката, во текот на водењето на процесот, нема доволна соработка меѓу членовите на НМУ и давателите на услуги што не се формално дел од НМУ, но се вклучени во давањето услуги на тргуваните лица во текот на фазата на реинтеграција (на пример, приватни претпријатија за вработување на жртвите, обезбедување услуги за детска грижа, образование, итн.). Пристапот до овие „надворешни“ услуги е предизвик во многу заедници во регионот на МАРРИ. Особено, практичарите пријавуваат ограничена достапност на итно и трајно сместување (особено за мажи и деца), услуги за менталното здравје, стоматолошки услуги, итн. Кога услугите се достапни, најчесто има долги листи на чекање или значителни трошоци кои произлегуваат од услугите. Дополнително, пристапот до културолошки соодветните услуги, вклучувајќи даватели кои можат да комуницираат со тргуваните лица на нивниот мајчин јазик е граничен и најчесто е достапен само во фазата на идентификување.

Недоволната соработка со различните даватели на услуги ја подрива соодветната помош и поддршка на тргуваните лица, бидејќи многу практичари не се свесни за целиот опсег услуги што постојат и кои од нив се достапни за да ги исполнат поединечните потреби на тргуваните лица. Тоа може да доведе до одредени ограничувања – тргуваните лица можат да бидат ограничени на услуги во една организација/мрежа, без да бидат свесни или да имаат пристап до разновидните услуги што се достапни. Оттука, од суштинско значење е **да се зајакнат партнерствата со приватниот сектор и другите релевантни даватели на услуги и да се изготви патоказ** што ќе им помогне да добијат не само преглед на достапните услуги, туку и насоки како да стигнат до тие услуги.

Кога партнерствата и соработката меѓу членовите на НМУ и надворешните даватели на услуги функционира добро, тргуваните лица можат на направат информиран избор за различните услуги што се достапни од разни засегнати страни и максимално да ги искористат можностите за поддршка на нивното закрепнување и реинтеграција. Во многу случаи, достапноста на различни опции за помош може да помогне да се избегне дуплирање на услугите. Оттука, членовите на НМУ, во документите за СОП, или посебно, треба да идентификуваат, изработат и секојдневно да користат алатка што содржи список на услуги/даватели на услуги релевантни за успешна реинтеграција на тргуваните лица.

Следниве практики и вежби за самостојно учење можат им помогнат на практичарите да ги идентификуваат и натаму да соработуваат со достапните услуги во одредена област/регион што се суштински за обезбедување поддршка и помош на тргуваните лица.

Добри практики од ЕУ

Постојат неколку добри практики од земјите од ЕУ за разни чинители кои формално или неформално соработуваат во рамките на НМУ, како што беше утврдено до Студијата за ревидирање на НМУ во ЕУ од 2020 година.⁴⁶ На пример, во Унгарија, дополнителни граѓански организации се препознаени во законодавството како „доброволни тела што соработуваат“ (Член 1 од Протоколот за идентификување⁴⁷). Во Хрватска, во НМУ е предвидена вклученост на хрватското Здружение на новинари и на хрватската Агенција за вработување, иако нејзината улога не е јасно дефинирана. Во Финска, општините и Здружението на фински локални и регионални власти се ангажирани во НМУ. Во Италија, законодавството предвидува телефонски оператори и меѓукултурни посредници како партнери.

Вежба за самостојно учење

Список на услуги релевантни за реинтеграција на тргуваните лица што се достапни во областа/регионот

Вид поддршка/помош	Давател на услуги	Локација	Лице за контакт/детали за контакт	Белешки
*вклучуваат посебни услуги за тргувани лица и општи услуги, како и целната група: мажи/ жени, деца/возрасни; видот на тргување				
Сместување				
Детска грижа				
Здравствена грижа (стоматолошки услуги, психосоцијално советување и советување во случај на траума)				
Образование				

46 Европска Унија, ГД Внатрешни работи (2020) „Студија за преглед на функционирањето на националните и транснационалните механизми за упатување на земјите членки“. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5542e9c-0e92-11eb-bc07-01aa75ed71a1/language-en>

47 Унгарија: Протокол за идентификација: Владин указ бр. 354/2012. (XII.13) за идентификување на жртвите на трговија со луѓе, достапно на: https://thb.kormany.hu/download/a/ec/a0000/13_Government%20Decree%20No%20354_2012.pdf

Вработување				
Враќање				
Семејни потреби				
Друго...				

Соработката меѓу чинителите на НМУ и надворешните даватели на услуги може да се формализира преку потпишување на Меморандум за разбирање - **видете дел 2.3**

1.6. Соодветна заштита на личните податоци на тргуваните лица

При водењето на предметот, се работи со одреден вид информации кои треба да се споделуваат меѓу различни засегнати страни во НМУ (на домашно и транснационално ниво) со цел да се обезбеди ефективно идентификување, заштита, поединечна поддршка, пристап до услуги, социјална инклузија, кривична правда и отштета, враќање и реинтеграција. Ова е значителен предизвик за практичарите дури и во нивниот однос со тргуваните лица, бидејќи поради доверливоста, овие лица се слабо информирани за нивниот судски предмет, на пример. Покрај тоа, чинителите на НМУ се одговорни за меѓусебно споделување податоци за предметите на кои работат, но и пред домашните архиви каде што се собираат и анализираат податоците за предметите на трговија со луѓе. Процесот на споделување информации, сепак, не треба да влијае врз човековите права, интегритет и достоинство на тргуваните лица. Јавното обелоденување на личните податоци може да ги обесхрабри жртвите на трговијата со луѓе да побараат помош или да соработуваат со властите, а исто така, тоа може драматично да го наруши нивниот приватен и семеен живот, реинтеграцијата и можностите за вработување, изложувајќи ги на срам и ризик од гонење. Оттука, потребно е во процедурите за комуникација и координација поврзани со предметите на трговија со луѓе, чинителите на НМУ да обезбедат процедури за ефикасна, навремена и соодветна идентификација, упатување и заштита со должна заштита на личните податоци и почитување на приватноста.

Меѓународното право за човекови права⁴⁸ предвидува јасна и универзална рамка за заштитата на податоци и унапредување на правото на приватност. Табелите наведени во анексите кон овој документ може да бидат корисни за практичарите на НМУ, бидејќи во нив се прикажани главните европски стандарди за заштита на личните податоци, и се наведени посебните инструменти релевантни за заштита на личните податоци на тргуваните лица, како што се обврските кои произлегуваат од Конвенцијата за акција против трговијата со луѓе на Советот на Европа - **видете АНЕКС 4**.

48 Правото на приватност е вградено во: Универзалната декларација за човекови права; член 12; Меѓународниот пакт за граѓански и политички права; член 17; Конвенцијата за правата на детето; член 16 и Меѓународната Конвенција за заштита на сите работници мигранти и членовите на нивните семејства; член 14. На регионално ниво, правото на приватност е заштитно со: Европската Конвенција за заштита на човековите права и основни слободи; Член 8; Конвенција за заштита на лицата при автоматската обработка на личните податоци на Советот на Европа; Дополнителен протокол на Конвенцијата за заштита на личните податоци при автоматската обработка на податоци во врска со надзорните тела и прекуграничен проток на информации; Препорака бр. R(99) 5 за заштита на приватноста на интернет на Советот на Европа; и Европската директива за заштита на податоците.

! Практичарите на НМУ во регионот на МАРРИ, кога разменуваат и обработуваат чувствителни податоци поврзани со предмети на трговија со луѓе, се обврзани да ги применуваат постојните домашни стандарди во однос на заштитата на податоците и да ги почитуваат применливите меѓународни стандарди.

Сите Учеснички во МАРРИ го почнаа процесот или ја усогласиле општата правна рамка за заштита на податоците со европските стандарди, особено со **Регулативата (ЕУ) 2016/679** (ГДПР), како што е наведено во **АНЕКС 4** од овој документ.⁴⁹ Регулативата ГДРП е суштински чекор за зајакнување на основните човекови права во дигиталната ера.⁵⁰

Во регионот на МАРРИ, изготвени се инструменти и релевантни насоки за заштита на личните податоци на тргуваните лица. Анкетата спроведена за целите на овој пристап откри дека практичарите користат разни (нестандардизирани) алатки/средства за собирање, чување и пренесување податоци за трговијата со луѓе, како што се следниве: електронски бази на податоци со ограничен/заштитен пристап; анонимизирање на личните податоци; запечатени пликота, заклучување на печатените примероци во канцелариите, размена на кодирани податоци, итн. Овие алатки/средства се слични на оние што се користат на ниво на ЕУ.

Добри практики од ЕУ⁵¹

Некои добри практики за управување, чување и пренесување чувствителни информации поврзани со трговијата со луѓе се следниве: ограничување на пристапот до целосното досие на предметот само за надлежниот службеник/овластен персонал; анонимизирано и нумеричко чување, употреба и управување со предметот, употреба на посебен софтвер за ограничување на пристапот или преземањето или копирањето на досието за неовластени лица, и укажување во случај на обид за неовластен пристап, чување во заштитен „облак“, заштитено споделување во „облак“, споделување само делумни, релевантни информации за дадена цел, споделување само анонимни информации што се однесуваат на експлоатација/трговија со луѓе за посебна цел (како што е спасување други потенцијални жртви, спречување други лица да не станат дел од трговијата со луѓе, итн.).

49 Извор: <https://www.dataguidance.com/>

50 Регулативата влезе во сила на 24 мај 2016 година и се применува од 25 мај 2018 година.

51 Малангоне, А. (2022) НАЦРТ Плански документ за советување по враќање за луѓе што се ранливи на експлоатација, вклучувајќи жртви на трговија со луѓе. ЕРРИН и ИЦМПД (треба да биде објавен наскоро).

Во 2021 година, по посебната препорака⁵² на Групата експерти за акција против трговијата со луѓе (ГРЕТА) на Советот на Европа бе изготвени **Насоки за заштита на личните податоци на тргуваните лица во БиХ**⁵³.

Добри практики од регионот на МАРРИ

*Насоките за изготвување и донесување инструменти на сите нивоа на власт во Босна и Херцеговина за заштита на приватниот живот и личните податоци на жртвите на трговија со луѓе*⁵⁴ се посветени на професионалците во БиХ и ќе им помогнат да изготват и усвојат инструменти со цел да се зајакне заштитата на приватниот живот и личните податоци на жртвите на трговија со луѓе. Исто така, Насоките се наменети за професионалци кои работат со жртви на трговија со луѓе, вклучувајќи ги медиумите кога споделуваат информации, за да се спречат можните негативни последици по жртвите и нивните семејства.

Според горенаведените Насоки, ефективната заштита на личните податоци на тргуваните лица, вклучувајќи деца, подразбира дека сите професионалци што имаат контакт со овие лице треба да ги почитуваат следниве **начела**:

Начела за ефективна заштита на личните податоци на жртвите на трговија со луѓе⁵⁵

Недискриминација	Мерките што ги преземаат професионалците и институциите во однос на жртвите на трговија со луѓе треба да бидат недискриминирачки и да ја гарантираат заштитата на нивните права, вклучувајќи го правото на приватност.
Заштита на приватноста	Заштитата на приватноста е законска обврска чија цел е да се осигури доверба и безбедност на жртвите на трговија со луѓе. Тоа вклучува привремена или трајна заштита на идентитетот, приватниот живот и личните податоци на жртвата/сведокот.
Доверливост на личните податоци	Заштитата на доверливоста на личните податоци произлегува од домашните и меѓународните законски обврски.
Заштита на најдобрите интереси на детето	Кога жртвата на трговијата со луѓе е дете, неопходно е секогаш да се утврди и да се постапува во најдобар интерес на детето и да се заштити безбедноста, идентитетот и интегритетот.

52 Совет на Европа (16), *Конвенција на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе*, 16 мај 2005 година, CETS 197, достапно на: <https://www.refworld.org/docid/43fded544.html> [пристапено на 6 декември 2021].

53 <https://www.coe.int/web/sarajevo/preventing-and-combating-trafficking-in-human-beings-in-bosnia-and-herzegovina>

54 Котло, Р. (2021), *Упатства за развој и усвојување инструменти на сите нивоа на власта во Босна и Херцеговина за заштитна на приватниот живот и личните податоци на жртвите на трговија со луѓе*. Совет на Европа. Достапно на: 1680a4b6b8 (coe.int)

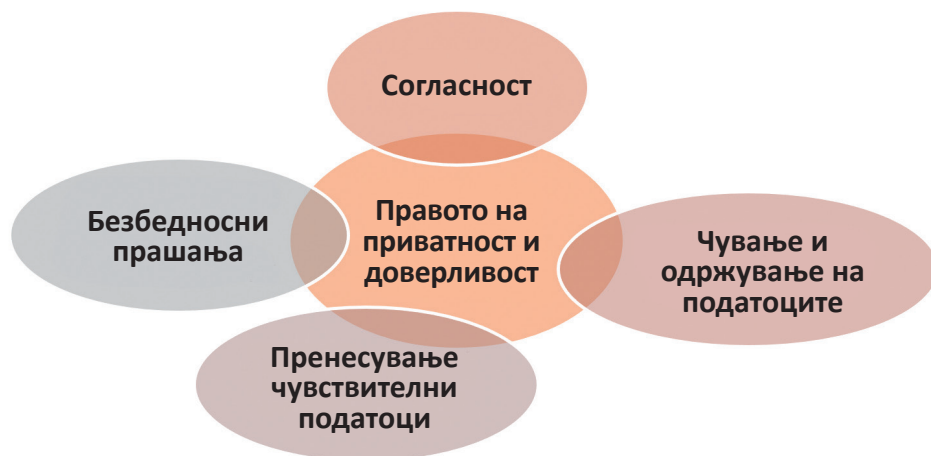
55 Ibid.

Пристап насочен кон жртвата	Од огромно значење е да се преземат брзи дејства и да им се обезбеди поддршка на жртвите за да ги остварат своите права што ги имаат како жртви на трговија со луѓе. Овие дејства и поддршка треба да ги почитуваат правата на приватност и заштитата на личните податоци. Плановите за поддршка и помош треба да бидат доволно флексибилни да ги задоволат потребите и интересите на жртвите. Сите иницијативи за поддршка и помош на жртвите треба да вклучуваат ефективни механизми за отчетност и поплаки.
Право на информираност и информирана согласност	Секоја жртва која ќе добие услуги за помош мора да биде информирана за своите права и за обработката на нејзините лични податоци од страна на давателот на услугата. На жртвата мора да ѝ бидат презентирани релевантните прописи, заедно со соодветно објаснување, на начин и на јазик разбирлив за жртвата. Исто така, на жртвата треба да ѝ се даде копија од нејзините права. Правото на информирана согласност подразбира постоење на согласност на возрастниот или детето – жртва на трговијата со луѓе за собирање и обработка на податоци – жртвата или неговиот/нејзиниот старател мора да даде согласност за собирање и обработка на податоците.

Според Насоките, има критични насоки што практичарите треба да ги земат предвид во однос на споделувањето информации и размената на податоци за предметите на трговија со луѓе.

Клучни прашања за ефективна заштита на личните податоци на жртвите на трговија

- **Право на приватност и доверливост.** Практичарите треба да внимаваат на правото на приватност и доверливост на жртвите на трговија со луѓе, за да се осигурат дека споделувањето информации не го изнесува во јавност нивното искуство и/или не ги виктимизира дополнително. Кога жртвите се плашат дека нивните лични информации и искуства можат да станат јавни, тие помалку сакаат да побараат и прифатат помош или да го пријават случајот во полиција. Во таа смисла, надлежните органи треба: *„да се осигурат дека тргуваните лица се ефективно заштитени од повреди, закани или заплашувања од страна на трговците со луѓе и лица поврзани со нив. За таа цел, не смее да има јавно обелоденување на идентитетот на жртвите на трговијата со луѓе и нивната приватност треба да се почитува и да се заштита колку што е можно повеќе, имајќи го предвид правото на секое обвинето лице на правично судење. Тргуваните лица треба да бидат целосно предупредени, однапред, за тешкотиите при заштитата на нивниот идентитет и не треба да им се дадат нереалистични очекувања во однос на капацитетите на органите на прогонот во врска со тоа“*.⁵⁶
- Треба да се добие **согласност** од жртвите за вклучување на нивните лични податоци во базите на податоци, како што е предвидено со законодавството. Во случај на малолетници, потребна е согласност од родител или законски старател, иако и малолетното лице треба да биде информирано за процесот на собирање податоци. Во зависност од тоа колку конкретна и сеопфатна е согласноста, таа треба да овозможи обработка на одреден број лични податоци, вклучувајќи раса, религија и сексуална историја на засегнатото лице. Согласноста се дава во писмен формат и писмената согласност се чува во досието во архива. Општо

⁵⁶ Канцеларија на Обединетите нации на Високиот комесар за човекови права (ОХЦХР) (2002), *Препорачани начела и упатства за човекови права и трговија со луѓе*, E/2002/68/Add.1., упатство б.б. Достапно на: <https://www.refworld.org/docid/3f1fc60f4.html>. Понатаму, упатството 8.9 ги повикува властите да ја заштитат, колку што е соодветно, приватноста и идентитетот на жртвите и да преземат мерки за избегнување дисеминација на информации што може да доведат до нивно идентификување.

земено, согласноста се дава за обработка на личните податоци, што вклучува собирање, чување, консултации, употреба и обелоденување преку дисеминација.

! Во исклучителни околности доверливоста кон пациентите/клиентите може да се прескокне, доколку е потребно за заштита на најдобрите интереси на јавноста. Тие треба да бидат јасно наведени во сите политики и процедури на службата и им бидат објаснети на жртвите на почетокот, за да бидат свесни дека постојат одредени, ограничени ситуации во кои може да се случи тоа.⁵⁷

- **Чување и одржување на податоците.** Треба да постојат ограничувања колку долго личните податоци може да се чуваат во базите на податоци, а деталите за тоа се наведени во релевантното домашно законодавство. Оттука, архивите треба да бидат запознаени со правната рамка за чување податоци за да се осигури усогласеност. Со оглед на тоа што информациите што се собираат, чуваат и пренесуваат се многу чувствителни, потребно се безбедносни мерки за да се осигури дека информациите се чуваат на безбеден начин. Секоја база на податоци треба да биде сместена во релевантната владина институција, во безбеден канцелариски простор. Компјутерите, каде што се чуваат базите на податоци и информациите, треба да бидат заштитени барем со лозинка и пристапот да биде ограничен само на суштинските, овластени вработени. Дополнителни безбедносни протоколи може да се спроведат доколку е потребно, со конечна цел, во секаков контекст, да се осигури приватноста, сигурноста и безбедноста на податоците и лицата за кои се собираат податоците. Прашањето на безбедноста е нешто што треба редовно да се проверува и евалуира во релевантните институции, врз основа на промените во состојбата, и треба да се прават прилагодувања за да се осигури потребната безбедност на сите собрани и зачувани податоци за предметите на трговија со луѓе.
- **Пренесување чувствителни податоци.** Со оглед на тоа што размената на информации за предмети на трговија со луѓе вклучува собирање лични информации, мора да се посвети внимание на начинот на пренесување за да се осигури правото на приватност и доверливост. Некои земји изречно забрануваат пренесување лични податоци преку интернет, освен со посебни законски одредби. Оттука, домашните архиви треба да идентификуваат техники за пренесување податоци за идентитетот кои се конзистентни со правната рамка. Некои домашни закони дозволуваат употреба на енкрипциски програми за шифрирање и пренос на лични информации.

57 . Кралски колеџ за медицински сестри (n.d.), Обелоденување или доверливост. ако детето или младото лице не се согласат податоците да бидат обелоденети, сепак постојат околности во кои информациите можат да бидат обелоденети: кога постои поголем јавен интерес информациите да се обелоденат; кога обелоденувањето е во најдобар интерес на детето или младото лице кое не е доволно зрело да разбере и да донесе одлука за обелоденување, или кога обелоденувањето е законски задолжително. Кралски колеџ за медицински сестри (n.d.), Начела на доверливост.

Образец на Меморандум за разбирање

За да се осигури непречено работење на процесот на размена на информации и известување, релевантните чинители некогаш сакаат да изготват **Меморандум за разбирање (МзР)** каде јасно се определуваат улогите и одговорностите на секоја страна во однос на текот на информации и споделувањето податоци за предмети на трговија со луѓе. МзР може да вклучува детали како и кога информациите се доставуваат до разни архиви, и како и кога домашните архиви ќе споделуваат агрегирани податоци собрани од различни извори на податоци. Образец на МзР, во согласност со *Прирачникот на ИЦМПД за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Изготвување регионални критериуми*⁵⁸, е даден во **АНЕКС 3** од овој пристап.

2. Обезбедување транспарентно, конзистентно и отчетно управување на НМУ

Идентификувани предизвици

Улогата на локалните заедници, во идентификувањето и последователната помош, е од суштинско значење за обезбедувањето соодветни услуги за жртвите на трговијата со луѓе и успешна реинтеграција во општеството. Иако локална заедница што добро функционира може да доведе до проактивна идентификација, поголеми стапки на идентификација и да биде извор на поддршка во текот на реинтеграцијата, додека пасивна и заедница што не дава поддршка можеби не е ефикасна во идентификувањето тргувани лица и може да го подрие нивниот процес на реинтеграција. Слични прашања поставија и практичарите од МАРПИ, кои ги истакнаа **географските пречки при идентификувањето, упатувањето и реинтеграцијата на тргуваните лица**. На некои локации, на пример, практичарите имаат повеќе ресурси и професионален капацитет за идентификација на тргуваните лица. На ваквите локации, како што се главните градови, има поголема веројатност да постојат посебно назначени единици за идентификација на случаи на трговија со луѓе. Во руралните заедници, најчесто недостигаат вакви капацитети. Локалните институции (училишта, болници, религиозни заедници) чесо немаат знаење, ниту капацитет да откријат потенцијални случаи на трговија со луѓе и да ги упатат до соодветната помош. Прашањата се однесуваат на ниските капацитети на локалните чинители, на кои „*им недостигаат човечки и материјални ресурси; јасно водство; нови се во механизмите и не ги знаат своите улоги*“.⁵⁹ Тргуваните лица, од друга страна, имаат ограничен пристап до стручни лица кои може да ги идентификуваат како жртви. Оттука, многу е важно да се разбере дека заедницата каде тргуваните лица се враќаат може да влијае врз нивното закрепнување и реинтеграција. Исто така, практичарите треба да бидат свесни како да се справуваат со предизвиците со кои може да се соочат.

58 ИЦМПД (2010) *Прирачник за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Развој на регионални критериуми*. Виена.

59 *Различни и еднакви* (2020), *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговијата со луѓе во шесте Учеснички во МАРПИ*.

Покрај потребата за подобрена координација меѓу централното-локалното ниво, засегнатите страни на НМУ ја нагласија неопходноста од воспоставување транспарентно известување за севкупната работа на НМУ. Како што покажа анкетата на НВО „Различни и еднакви“ (Different & Equal)⁶⁰ и ИЦМПД од 2021 година, има ретка практика само меѓу членовите на НМУ редовно да се сретнуваат и да дискутираат само за оперативниот одговор, ефикасноста на воспоставените процедури и предизвиците при водењето на предметите.

Можни решенија

2.1. Формирање структури на локално ниво за подобрување на функционалноста на НМУ

Во однос на комуникацијата и соработката меѓу локалните и централните засегнатите страни, неколку добри практики од земјите на ЕУ може да се земат предвид за можно адаптирање во регионот на МАРПИ. Фокусот е ставен врз локалните членови на НМУ, кои функционираат како координативни тела на локално ниво, но исто и како **локални механизми за упатување** и се одговорни за практичното спроведување на мерките, вклучувајќи идентификација, помош и поддршка на тргуваните лица.

Добри практики од ЕУ

Бугарија. Локални комисии за спречување трговија со луѓе: Локални комисии се формирани во 10 од 28 региони во Бугарија (Благоевград, Бургас, Монтана, Пазарџик, Плевен, Пловдив, Русе, Варна, Сливен и Велико Трново).⁶¹ Локалните комисии се под надзор на Комисијата за борба против трговијата со луѓе, агенцијата што ги координира владините активности за борба против трговијата со луѓе на централно ниво. Комисијата ја следи нивната работа и координативните активности (како што се заеднички состаноци и доставување извештаи за работата) се спроведуваат редовно. Локалните комисии се лоцирани во општинските администрации и заменик-градоначалникот е заменик-претседател на локалната комисија. Нивните активности ги координираат извршните секретари на лојалните комисии. Тие ја координираат работата на сите институции и организации што се грижат за тргуваните лица на локално ниво.⁶² НВО се исто така членови на локалните комисии, вклучувајќи ги оние што обезбедуваат услуги за жртвите на трговија со луѓе, како и некои меѓународни организации (како што се ИОМ и Високиот комесар за бегалци на ОН), кои исто така ја поддржуваат работата на локално ниво. **Локалните комисии имаат сопствен регионален механизам за борба против трговијата со луѓе (целосно ги следи мерките на НМУ).**

⁶⁰ Различни и еднакви (2020), *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговијата со луѓе во шесте Учеснички во МАРПИ.*

⁶¹ Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2021), Извештај за оценување за Бугарија, Трет круг на оценување. Пристап до правда и ефективни правни лекови за жртвите на трговијата со луѓе. Достапно на: <https://bit.ly/3t7gz2c>

⁶² Повеќе информации за локалните комисии во Бугарија може да најдете тука: <https://antitrafficking.government.bg/en/about>

Исто така, тие координираат и спроведуваат проекти за борба против трговијата со луѓе и се вклучени во активности за градење на капацитетите на практичарите, вклучувајќи истражители, обвинители, судии, социјални работници, наставници и експерти од НВО. Комисиите водат кампањи за превенција и информирање на локално ниво, кои се организирани и се спроведуваат заеднички со Комисијата. Секоја година, тие спроведуваат сопствени кампањи на локално ниво, како и обуки за волонтери и информативни сесии. Извештаите за активностите на локалните комисии се вклучени во годишните извештаи за спроведувањето на Програмата за борба против трговијата со луѓе.

Шпанија. Механизми за упатување на локално ниво: Тие постојат во неколку автономни заедници (шпански - *Comunidades Autónomas*) кои одобриле регионални механизми за спроведување на Рамковниот протокол за заштита на жртвите на трговија со луѓе⁶³.

Германија: Одговорноста на *Länder*: практичното спроведување на мерките против трговијата со луѓе – вклучувајќи идентификација, помош и поддршка на жртвите – е во надлежност на 16 поединични германски *Länder*⁶⁴. Според извештаите на ГРЕТА, во 13 *Länder*, склучени се договори за соработка меѓу релевантните власти и специјализирани советувалишта за жртвите на трговија со луѓе, во кои се опишуваат процедурите и одговорностите на различните засегнати страни⁶⁵.

Неколку Учеснички во МАРПИ имаат воспоставено структури на локално ниво, со овластување да функционираат како локални структури на НМУ.

Добри практики од регионот на МАРПИ

Дванаесетте регионални комитети за борба против трговијата со луѓе (КРАТ) во Албанија се одговорни на ниво на округ за спречување трговија со луѓе преку идентификување на примарните проблеми, преземање мерки за заштита на поединците и групите во ризик од ТЛ, и воспоставување основни податоци за сите категории и лица во ризик од ТЛ. **Тие се состојат од локални службеници и НВО и обезбедуваат помош и упатување на жртвите.**

63 Шпанија, Каталонија [Каталонска автономна заедница] (2013), Protocolo de Protección de las Víctimas de Tráfico de Seres Humanos en Cataluña [Protocol of Protection of Victims of Trafficking in Catalonia] достапно на: www.bienestaryproteccioninfantil.es/imagenes/tablaContenidos03SubSec/protocolo.pdf; Шпанија, Comunidad de Madrid [Автономна заедница на Мадрид] (2017), Protocolo para la protección de las víctimas de trata de seres humanos en la Comunidad de Madrid, достапно на www.violenciagenero.igualdad.mpr.gob.es/en/otrasFormas/trata/normativaProtocolo/marco/docs/ProtocoloTrataMadrid.pdf

64 Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2019), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Германија.

65 Ibid.

Во БиХ, локални општински тимови, наречени **Регионални тимови за мониторинг**, функционираат во Сараево, Тузла, Бања Лука и Мостар.⁶⁶ Нивниот состав донекаде се разликува, но сите вклучуваат претставници од централните и локалните власти, Јавното обвинителство, полициските служби и НВО. Составот на регионалните тимови за мониторинг е проширен за да се вклучат претставници од трудовите инспекторати, центрите за ментално здравје и дневните центри за деца. Сепак, во практиката, неодамнешната процена покажа дека е потребно подобрување на функционирањето на регионалните тимови, во однос на редовни средби на членовите и координацијата на водењето на предметите.⁶⁷

2.2. Воспоставување практика за редовно известување меѓу чинителите на НМУ на локално и централно ниво, како и на координативните структури за борба против трговијата со луѓе

Комуникацијата и координацијата меѓу членовите на НМУ најчесто се одвива преку билатерални канали, според воспоставените процедури. Чинителите на НМУ учествуваат на **редовните средби** на координативното тела за борба против трговијата со луѓе, каде што се дискутира за севкупните политички и оперативни акции, а често, самото водење на предметите и поврзаните предизвици не се тема на дискусија. Понатаму, нема практика на издавање годишни извештаи на НМУ, каде би се презентирала статистиката за случаите на трговија со луѓе, и каде би се истакнале главните прашања/предизвици при водењето на предметите. Овие извештаи можат да бидат вреден извор за НАТЦБ, во однос на креирањето политики, стратегии и акциски планови против трговијата со луѓе. Мнозинството испитаници во анкетата сметаат дека редовното известување за работата на НМУ би придонело за зголемена свест за идентификуваните предизвици и за соодветните решенија.

Постојат два предложени начини за известување, земајќи ги предвид потребите изразени преку одговорите во анкетата:

Од	До	Цел на извештајот	Период на доставување
Локални чинители на НМУ	НМУ координатор	Информирање за идентификуваните/водените предмети на локално ниво; процена/предизвици/ прашања/наредни чекори во водењето на предметите	Периодично (квартално, двогодишно, годишно)

66 Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2017), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Босна и Херцеговина. Стр. 8 <https://www.soe.int/en/web/anti-human-trafficking/bosnia-and-herzegovina>

67 Сорентино, Л. (2016) *Процена на механизмите за упатување на жртвите на трговија со луѓе во Босна и Херцеговина*. Проектот беше финансиран од Европската Унија, а го спроведуваше меѓународен конзорциум предводен од Меѓународниот центар за развој на миграциска политика (ИЦМПД) во партнерство со ЕФ (Expertise France) и ФИИАП (Меѓународна фондација за администрација и јавни политики во Шпанија).

НМУ Канцеларија/ Координатор	Координативно тело за борба против трговијата со луѓе	Известување за севкупната работа на НМУ во текот на претходната година	Годишно
НМУ Канцеларија/ Координатор	Национална архива/Завод за статистика	Известување за статистиката поврзана со трговијата со луѓе	Периодично (двогодишно, годишно)

Што се однесува до горенаведените потреби, во анекс кон овој документ дадени се обрасци за да се олесни процесот на известување, и на хоризонтално (локално ниво - координатор на НМУ) и на вертикално ниво (Канцеларија/Координатор на НМУ – НАТЦБ). Обрасците може да се адаптираат според конкретните потреби и да се користат од страна на другите постојни структури на НМУ во Учесничките во МАРРИ. Што се однесува до известувањето на НМУ кон националниот архив/Завод за статистика за статистиката поврзана со трговијата со луѓе, *Прирачникот на ИЦМПД за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Изготвување регионални критериуми*⁶⁸ го разгледува ова прашање во врска со изготвувањето и ревидирањето на одговорите во однос на недостигот систематско собирање и управување со релевантните статистички податоци за случаите на трговија со луѓе. Прирачникот содржи список на показатели што се користат во две бази на податоци, една за жртвите на трговија со луѓе, а другата за трговците со луѓе и кривичната правда. Прирачникот за чување и пренесување на податоците за трговијата со луѓе во националната архива/Завод за статистика е приложен кон овој Документ.

АНЕКС 5: (1) Образец за известување: НМУ чинители на локално ниво – НМУ координатор; (2) Образец за известување: НМУ координатор – НАТЦБ; (3) Упатства за собирање и пренос на податоци за предметите на трговија со луѓе до домашните архиви/заводи за статистика

Кои се предностите на редовното известување?

- ✓ Подобрување на севкупната координација/комуникација, на хоризонтално и на вертикално ниво;
- ✓ Обезбедување преглед на состојбата/трендовите во трговијата со луѓе, на локално ниво и на ниво на Учеснички во МАРРИ;
- ✓ Обезбедување преглед на статистиката и водењето предмети за трговија со луѓе, на локално ниво и на ниво на Учеснички во МАРРИ;
- ✓ Обезбедување информации за извештаите на НАТЦБ што ќе служат како основа за креирање соодветни политики;
- ✓ Обезбедување поддршка на следењето на активностите против трговијата со луѓе според тековните стратегии/акциски планови;
- ✓ Обезбедување повратни информации/корективни дејства од координативното тело на централно ниво.

68 ИЦМПД (2010) *Прирачник за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Развој на регионални критериуми*. Виена.

Добри практики од регионот на МАРРИ

Во Северна Македонија се формирани локални комисии за борба против трговијата со луѓе во неколку градови и нивните членови се назначени за изготвување на локалните акциски планови во согласност со општиот акциски план. Процесот почнал само во неколку комисии, но Комисијата за борба против трговија со луѓе и илегална миграција вложува постојани напори за воведување на оваа практика во сите локални комисии преку **поканување на нивните членови на општите средби на Комисијата и лобирање за адаптирање на одговорот против трговијата со дрога на локалните потреби, организирање координативни средби на локално ниво, и слично.**

Според овие опсервации, чинителите на НМУ треба да воспостават практика на редовни средби и известување, заснована врз следниве водечки начела:

Водечки начела за известување за работата на НМУ

- ✓ **Концизност:** Наведете релевантни информации, но кратко и фокусирано. Избегнувајте долги описи или претерано повторување на основните податоци за предметите. Сложените демонстрирања, техничките информации, необработените податоци и слично, треба да се известуваат во анекси;
- ✓ **Јасност:** Изгответе го извештајот да биде лесен за „странци“ да ги разберат сите аспекти на предметот/проектот/релевантната активност на НМУ. Погрижете се да дадете доволно објаснувања, опис на акронимите, итн.;
- ✓ **Точност:** Избегнувајте општи или непоткрепени изјави. Коментарите како „со оваа активност се доцни“ без објаснување значат дека НАТЦБ ќе побара појаснување. Наведете точни информации (целосни имиња, точни датуми, итн.) и квантитативни изјави секогаш кога тоа е можно (број на обезбедени услуги, резултати од водењето на предметот, итн.);
- ✓ **Образложение:** извештаите треба да бидат концизни, но треба да ги образложите или претставите **постигнатите резултати;**
- ✓ **Навремено доставување:** извештаите треба да бидат доставени според планираниот временски распоред.

Покрај официјалното известување, се препорачуваат **редовни средби меѓу чинителите на НМУ, како и формални во рамките на делокругот на координативното тело за борба против трговијата со луѓе** за подобрување на комуникацијата и координацијата меѓу релевантните чинители и, соодветно на тоа, целокупниот одговор против трговијата со луѓе. Постојат неколку видови координативни средби што може да се одржат:

- ✓ **Редовни координативни средби:** НАТЦБ и НМУ треба да се договорат за временските интервали за одржување редовни средби меѓу координативното тело за борба против трговијата со луѓе и членовите на НМУ. Идеално, тие треба да се одржуваат квартално.

Во текот на овие средби, НМУ Канцеларијата/НМУ Координаторот/одговорното лице од НМУ треба да обезбедат најнови информации за: статистиката за водените предмети на централно и локално ниво според СОП (дисагрегирани според возраст, пол, форма на трговија со луѓе), целокупните активности на НМУ за водење предмети, постигнатиот напредок/идентификувани предизвици/научени лекции; идно планирање, итн. Редовните координативни средби треба да се одржуваат меѓу локалните чинители во НМУ;

- ✓ **Посебни средби:** Членовите на НМУ може да свикаат посебна средба доколку сметаат дека е потребно за одреден предмет/потребна е итна акција или координација за спроведување на СОП. Овие средби може да се одржуваат ад хок;
- ✓ **Планирање на средбата:** Членовите на НМУ треба да бидат активно вклучени и да дадат инпут во изготвувањето и координирањето на стратешкиот и оперативниот одговор против трговијата со луѓе (стратегии и акциски планови за борба против трговијата со луѓе).⁶⁹

! Сите релевантни чинители во борбата против трговијата со луѓе, вклучувајќи ги чинителите што ги претставуваат релевантните институции, како и претставниците од невладиниот/граѓанскиот сектор и меѓународните чинители, треба да учествуваат и да придонесуваат на координативните средби.

За да се документира работата на средбата, треба да се води **записник**, структуриран така што подоцна ќе може да се сподели со сите учесници на средбата. Записникот треба да служи како брзо упатување на значајните теми што биле опфатени во текот на средбата, како што се цели, пречки, рокови или идеи што можеби произлегле.

Водич за практичари: Точки што треба да се вклучат во записникот:

- Датум на средбата и присутни
- Дневен ред на средбата и точки за дискусија
- Значајни дискусии и донесени одлуки
- Поставени прашања и добиени одговори
- Точки за дискусија за наредната средба
- Активности на средбата
- Резиме/заклучоци од средбата

2.3. Формализирање на соработката меѓу членовите на НМУ и другите чинители во борбата против трговијата со луѓе

За да се осигури непречено работење на процесот на размена на информации, ефикасна соработка на случаите на трговија со луѓе и известување меѓу различни институции, релевантните чинители некогаш сакаат **да ја формализираат нивната соработка и да потпишат Меморандум за разбирање (МзР)** каде јасно се определуваат улогите и одговорностите на секоја страна во однос на

⁶⁹ Видете: ИЦПМД (2021), Развивање и следење на националниот одговор против трговијата со луѓе. Водич за практичари. <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

текот на информации, соработката и споделувањето податоци. Придобивките од формализираната соработка се опишани во *Водечките начела*⁷⁰ на ОН.ГИФТ, наменети да служат како практична алатка за експертите од органите на прогонот до специјализираните даватели на услуги, невладини организации, синдикати, судството, обвинителството, верски организации, итн., како се изготвуваат меморандуми за разбирање и соработка меѓу институциите.

Придобивките од формализираната соработка⁷¹ се следниве:

- Развивање заедно разбирање на целите, политиките и улогите на различните страни;
- Зголемување на знаењето и дефинирање на размената на информации;
- Договорени начела на процедурите за соработка, со што се избегнуваат недоразбирања;
- Градење одредено ниво меѓусебна доверба преку редовна соработка;
- Можност агенциите за спроведување на законите и специјализираните даватели на услуги да реагираат побрзо: за да се осигури дека агенциите ги упатиле лицата за кои се претпоставува дека се жртви на трговија со луѓе до соодветниот специјализиран давател на услуги;
- Подобрена заштита и поддршка на тргуваните лица: докажан ефект е дека тргуваното лице што добило помош од специјализиран давател на услуги поверојатно ќе соработува со органите на прогонот.

Највообичаената форма на формализирана соработка е потпишување МзР меѓу соодветните институции, кои, според горенаведените Насоки, носи посебни придобивки, како што е прикажано подолу.

Човековите права на тргуваните лице, според Начелата на ОН ГИФТ „се во центарот на сè за да се спречи и сузбие трговијата со луѓе и да се заштитат,

70 ОН.ГИФТ (2009) *Водечки начела на меморандумите за разбирање меѓу клучните засегнати страни и органите на прогонот во соработката во борбата против трговијата со луѓе*, достапно на: <https://publications.iom.int/books/guiding-principles-memoranda-understanding-between-key-stakeholders-and-law-enforcement>

71 Обединети нации (2008): Глобална иницијатива на Обединетите нации за борба против трговијата со луѓе (ОН.ГИФТ) – Извештај на Виенскиот форум: Идни чекори во борбата против трговијата со луѓе, стр. 45.

да им се помогне и да се обезбеди правен лек за тргуваните лица⁷². Она што е истакна како значајно и треба да се вклучи во МзР е следново:

- **Заедничката цел на потписничките** и нивната цел релевантна за намалување и спречување трговија со луѓе преку ефективна соработка меѓу институциите/партнерите потписнички;
- **Заложбите на потписничките за борба против трговијата со луѓе и заштита на правата на тргуваните лица**, како и за обезбедување почит за достоинството и благосостојбата на тргуваните лица;
- Страните може да обелоденуваат информации само без прекршување на начелото на доверливост или професионална тајна. Во секој случај, во МзР треба јасно да се дефинира каков вид информации може да обелоденуваат потписничките.⁷³

Добри практики од регионот на МАРРИ

Србија. Локални општински тимови се формирани во различни градови за откривање жртви на трговија со луѓе и за нивно упатување за идентификација врз основа на Меморандум за соработка склучен меѓу членовите на тимовите.⁷⁴ Во Србија функционираат 17 вакви мрежа, од нив седум потпишале **официјален Меморандум за соработка**. Тие се составени од претставници на центрите за социјална работа, канцеларија за заштита на млади, судството, обвинителството, полицијата, Црвениот крст на Србија и специјализирани НВО. Тимовите се сретнуваат за да дискутираат за одредени предмети.

Северна Македонија. Во 2018 година беше основана **Единица за сузбивање на криумчарење мигранти и трговија со луѓе (работна оперативна група) преку потпишување МзР** за соработка во областа на сузбивање организирани форми на трговија со луѓе и криумчарење мигранти меѓу Министерството за внатрешни работи и Основното јавно обвинителство.

АНЕКС 3: Пример на образец на МзР за архивата на податоци за трговија со луѓе и можните агенции што придонесуваат во однос на собирањето и споделувањето податоци за тргуваните лица

*Различни обрасци на МзР што може да се адаптираат и да се искористат за формализирање на соработка меѓу разните институции/даватели на услуги може да се најдат во ОН.ГИФТ (2009) *Водечки начела на меморандумите за разбирање меѓу клучните засегнати страни и органите на прогонот во соработката во борбата против трговијата со луѓе*, достапно на: <https://publications.iom.int/books/guiding-principles-memoranda-understanding-between-key-stakeholders-and-law-enforcement>.

72 ОХЦХР (2002): Став 1.

73 ОН.ГИФТ (2009) *Водечки начела на меморандумите за разбирање меѓу клучните засегнати страни и органите на прогонот во соработката во борбата против трговијата со луѓе*, достапно на: <https://publications.iom.int/books/guiding-principles-memoranda-understanding-between-key-stakeholders-and-law-enforcement>

74 Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2017), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Србија. Р.24 <https://www.coe.int/en/web/portal/-/greta-s-new-report-on-serbia>

2.4. Воспоставување формална соработка со засегнатите страни за миграција преку донесување стандардни оперативни процедури/протоколи

Според наодите од емпириското истражување спроведено од ИЦМПД^{75, 76, 77}, лицата кои патуваат по миграциските рути се ранливи на експлоатација и други злоупотреби, вклучувајќи трговија со луѓе во контекст на мешана миграција и хуманитарна криза. Оттука, покрај утврдувањето на факторите на нивната ранливост, кои претставуваат констелација на лични, групни, социоекономски и структурни фактори, многу е важно одговорот против трговијата со луѓе да се фокусира на ублажување на ранливостите и изложеноста на опасности, или градење отпорност на овие лица против трговијата со луѓе и други злоупотреби. Истражувањето, исто така, откри недостиг на доволна поврзаност меѓу органите надлежни за трговија со луѓе и за азиланти во идентификувањето/упатувањето на случаите на ранливо население и (потенцијални) тргувани лица. Соодветно на тоа, постојат неколку добри практики кои се релевантни со цел да се адресираат итната потреба да се одговори на (потенцијалните) случаи на трговија со луѓе и да се заштитат правата на возрасните и децата во движење.

Добри практики од регионот на МАРРИ

Србија. Стандардните оперативни процедури за заштита на децата бегалци/мигранти беа објавени во март 2016 година со цел да се подобри идентификацијата на можните жртви на трговија со луѓе меѓу децата - мигранти и баратели на азил. Процедурите опфаќаат прелиминарна идентификација на децата во ризик, процена и утврдување на најдобрите интереси на детето и заштита преку привремено старателство.⁷⁸

75 Хили, Ц. (2019). Силата да се продолжи: Отпорност и ранливост на трговија со луѓе и други злоупотреби меѓу луѓето што патуваат по миграциските патеки во Европа. Виена: ИЦМПД. Достапно на: <https://www.icmpd.org/publications/publications/>.

76 Форин, Р. и Хили, Ц. (2018). Трговија со луѓе по миграциските патеки во Европа: Премостување на јазот меѓу миграцијата, азилот и борбата против трговијата со луѓе. Виена: ИЦМПД. Достапно на: <https://www.icmpd.org/publications/publications/>.

77 ИЦМПД (2016), Насочување кон ранливостите: Влијанието на војната во Сирија и ситуацијата со бегалците врз трговијата со луѓе – Документ за брифинг. Виена: ИЦМПД, <https://www.icmpd.org/publications/publications/>.

78 Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2017), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Србија. стр.29 <https://www.coe.int/en/web/portal/-/greta-s-new-report-on-serbia>

Северна Македонија. Изготвени се два практични документи, како одговор на миграциските текови и заштита на лицата во движење: *Стандардни оперативни процедури за третман на непридружувани деца (2015)*⁷⁹ и *Стандардни оперативни процедури за ранливи категории странски државјани (2016)*⁸⁰. Овие документи служат како практична алатка за практичарите и даваат „чекор-по-чекор“ насоки доколку надлежните органи за миграција и азил откријат потенцијални случаи на трговија со луѓе додека ги обработуваат барањата за азил или се справуваат со популацијата во движење. Практичарите, според изготвените СОП, имаат одговорност да ги упатат потенцијалните жртви на трговија со луѓе до НМУ во случај да откријат знаци на трговија со луѓе. Потоа, членовите на НМУ се одговорни за упатување и обезбедување дополнителна помош за (потенцијалните) тргувани лица меѓу лицата кои се во движење.

Добри практики од ЕУ

*Студијата за ревидирање на функционирањето на националните и транснационалните механизми за упатување на земјите членки*⁸¹ од 2018 година откри дека во ЕУ, услугите поврзани со миграцијата и азил се дел од НМУ во 26 членки на ЕУ⁸². На пример, во **Белгија** постојат две посебни институции кои обезбедуваат услуги поврзани со миграцијата и азил – Канцеларија на сојузната јавна служба за внатрешни работи при Дирекцијата за странци и Канцеларијата за непридружени малолетни деца и жртви на трговија со луѓе. Во **Бугарија**, НМУ изречно ја спомнува Агенцијата за бегалци во рамките на Советот на министри. Во **Кипар**, Секторот за регистар на граѓани и миграција при Министерството за внатрешни работи е одговорен за издавање дозволи на жртвите, додека Службата за азил е ангажирана во идентификацијата и упатувањето.⁸³ Во **Франција**, Канцеларијата за заштита на бегалци и лица без државјанство, исто така под Министерството за внатрешни работи, е одговорна за обработка на барањата за азил, на статусот на лицата без државјанство и одобрувањето супсидијарна заштита во Франција. На локално (секторско) ниво, истата улога ја има француската Канцеларија за имиграција и интеграција (*l'Office français de l'immigration et de l'intégration*, OFII). Во **Полска**, Канцеларијата за странци е одговорна за идентификување на потенцијалните жртви меѓу барателите на азил, а трудовиот инспекторат ја контролира легалноста на вработувањето на полските државјани и на странците. Во **Португалија**, постои специјализиран тим за борба против трговијата со луѓе во рамките на Службата за имиграција и граници (португалски - *Serviço de Estrangeiros e Fronteiras*).

79 Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, Стандардни оперативни процедури за постапување со деца без придружба, Северна Македонија (2015). Достапно на: <https://cutt.ly/Ypp7DJB>.

80 Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, Северна Македонија (2016), Стандардни оперативни процедури за постапување со ранливи категории лица странци. Достапно на: <https://cutt.ly/Ypp7DJB>

81 Европска Унија, ГД Внатрешни работи (2020) „Студија за преглед на функционирањето на националните и транснационалните механизми за упатување на земјите членки“. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5542e9c-0e92-11eb-bc07-01aa75ed71a1/language-en>

82 Извадок од ЕЕ, HR.f

83 Финска, Помош од организации и владата, достапно на: http://www.ihmiskauppa.fi/en/seek_help/find_help_from_organisations_and_the_government

2.5. Редовно следење и оценување на работата на НМУ

Редовното известување и редовните средби на чинителите на НМУ на хоризонтално и вертикално ниво во структурата за борба против трговијата со луѓе се од суштинско значење за следењето на севкупната работа на НМУ и за планирање корективни/идни активности во согласност со состојбата, како и стратешки и оперативни цели. Периодичните извештаи на НМУ може да служат за следење и оценување на севкупниот одговор против трговијата со луѓе од страна на независна институција, како што е **Известувачот за трговијата со луѓе**⁸⁴ (или еквивалентен механизам), одговорна за собирање и анализа на квалитативни и квантитативни информации, следење и оценување на спроведените активности според акциските планови и издавање годишни извештаи и препораки за севкупниот одговор против трговијата со луѓе.

Во секој случај, мнозинството чинители на НМУ во Учесничките во МАРПИ во анкетата нагласија дека НМУ треба да се следи во рамките на поширокиот опсег на координативното тело за борба против трговијата со луѓе, паралелно со процесот на следење, на пример, на акциските планови за борба против трговијата со луѓе. Воспоставувањето редовно известување, заедно со предложените координативни средби, може ефективно да послужи за таа цел.

Концептот на НМУ на ОБСЕ/ОДИХР предвидува воспоставување **тело за следење (мониторинг) на НМУ, (или еквивалентен механизам)** што „ќе биде одговорно за надзор на НМУ и ќе доставува годишни извештаи до координаторот на НМУ. Улогата на телото за следење на НМУ може да се додели на секое релевантно надзорно тело. Тоа ги следи трошоците, отчетноста и работењето на НМУ и се осигурува дека постојат робусни системи за контрола и поплаки/повратни информации за сите засегнати страни и корисници на услугите.“⁸⁵ Понатаму, „телото за следење на НМУ треба да доставува годишни извештаи за процената на НМУ до координаторот и да има лесно достапен механизам за поплаки и жалби за жртвите и лица што преживеале трговија со луѓе“⁸⁶.

Добри практики во однос на оценувањето на работата на НМУ веќе постојат во регионот на МАРПИ. На пример, работата на НМУ во Србија и во Босна и Херцеговина, постигнатите резултати и утврдените предизвици се оценуваат од надворешни експерти.

84 Следејќи ја европската практика, институцијата Известувач за трговија со луѓе беше воведена во Северна Македонија (функционална од декември 2019 година) и во Србија (во ноември 2021 година, беше донесен нов закон за „Бранител на граѓаните“ (Омбудсман) и беа додадени нови одговорности, вклучувајќи го Известувачот за трговијата со луѓе).

85 ОБСЕ/ОДИХР (2022). Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе: Практичен прирачник. Второ издание, стр. 46 <https://www.osce.org/odihhr/510014>

86 Ibid.

Добри практики во регионот на МАРРИ

Во 2016 година, надворешен експерт го оценуваше механизмот за упатување за идентификација, помош и заштита на жртвите на ТЛ во БиХ. Во извештајот⁸⁷ се испитуваше механизмот за упатување и координација што постои. Во него се дава преглед на законодавството и политиките и се дискутира институционалната рамка со нејзините механизми за координација и упатување за идентификација, период на рефлексija и дозвола за престој, помош, социјална помош и долгорочна помош за реинтеграција, пристап до правда, враќање и репатриација на тргуваните лица. Извештајот завршува со препораки како да се подобри процесот на упатување и заштита на правата на тргуваните лица.

Истиот експерт во 2019 година спроведе процена на НМУ за идентификација, помош и заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе во Србија⁸⁸. Извештајот го истражува практичното функционирање на механизмите за упатување и координација за идентификување, упатување и помош на тргуваните лица, како и заштита на нивните права, и дава насоки за подобрување.

Позитивна оценка на работата на НМУ е релевантна во однос на постигнувањето **добро управување со овие механизми**, што значи дека процесите и институциите даваат резултати што ги исполнуваат потребите на општеството, при што ги користат достапните ресурси на најдобар можен начин. Во следнава табела, дефиницијата за добро управување⁸⁹ на Економската и социјалната комисија за Азија и за Пацификот на Обединетите нации (ОН ЕСКАП) е адаптирана во предизвикувачкиот обид за идентификување на фундаменталните аспекти на доброто управување со НМУ. Врз основа на препорачаните стандарди, долунаведената листа за самопроверка е изработена за Учесничките во МАРРИ, за да можат да проверат дали веќе имаат воспоставено фундаментални аспекти за добро управување на нивните механизми за соработка и координација во борбата против трговијата со луѓе.

87 Сорентино, Л. (2016) *Процена на механизмите за упатување на жртвите на трговија со луѓе во Босна и Херцеговина*. Проектот беше финансиран од Европската Унија, а го спроведуваше меѓународен конзорциум предводен од Меѓународниот центар за развој на миграциска политика (ИЦМПД) во партнерство со ЕФ (Expertise France) и ФИИАПП (Меѓународна фондација за администрација и јавни политики во Шпанија).

88 Сорентино, Л. (2019) *Процена на националниот механизам за упатување во Република Србија*. АСТРА Акција за борба против трговијата со луѓе. Белград, Србија

89 Економска и социјална комисија на Обединетите нации за Азија и Пацификот (2009), *Што е добро управување*. Во документот се наведува дека *“доброто управување е партиципаторно, ориентирано кон постигнување консензус, ефективно и ефикасно, рамноправно и инклузивно и го почитува владеењето на правото. Тоа осигурува дека корупцијата е сведена на минимум, ставовите на малцинствата се земени предвид и гласовите на најранливите во општеството се земени предвид во процесот на одлучување.”*

Листа за проверка Основни аспекти за добро управување на механизмите за соработка и координација

ДА/НЕ

<p>Учество</p>	<p>НМУ е составен од сите релевантни засегнати страни во борбата против трговијата со луѓе (владини органи, невладини и граѓански организации и меѓународни организации) кои активно учествуваат во неговата работа.</p> <p>Ставовите на тргуваните лица се земаат предвид при изготвувањето, спроведувањето и оценувањето на оперативниот одговор против трговијата со луѓе.</p> <p>Видете Пристап 1 и 2</p>
<p>Транспарентност</p>	<p>Одлуките за управување и спроведување на секоја мерка се носат така што се следат договорените правила и процедури.</p> <p>Информациите се слободно достапни и директно пристапни за оние кои ќе бидат засегнати од тие одлуки и нивното спроведување, имено, тргуваните лица и вклучените страни.</p> <p>Информациите се даваат во лесно разбирлив формат.</p>
<p>Респонзивност</p>	<p>Сите засегнати страни и процеси во борбата против трговијата со луѓе ги услужуваат сите тргувани лица и чинители во разумен временски период.</p>
<p>Насочен кон консензус</p>	<p>Постои медијација на различните интереси за да се постигне поширок консензус што е во најдобар интерес на тргуваните лица и како да се постигне тоа.</p> <p>Постои широка и споделена перспектива што е потребно за стабилен и одржлив развој на мерки и како да се постигне тоа.</p>
<p>Ефективност и ефикасност</p>	<p>Процесите и институциите даваат резултати што ги исполнуваат потребите на тргуваните лица и засегнатите страни, при што достапните човечки и економски ресурси се користат на најдобар можен начин.</p>

ДА/НЕ

<p>Отчетност</p>	<p>Сите засегнати страни вклучени во координативните механизми се отчетни за мерките што ги спроведуваат. Тие првенствено се отчетни пред оние кои ќе бидат засегнати од нивните одлуки и дејства, имено, тргуваните лица, трговците со луѓе, други чинители во борбата против трговијата со луѓе. Отчетноста се спроведува без транспарентност и владеење на правото.</p>
<p>Следење и оценување</p>	<p>НМУ редовно се следи и оценува од страна на координативните тела за борба против трговијата со луѓе. Наодите од оценувањето се земаат предвид при ревидирањето на владините процедури, доколку е потребно.</p>

ДЕЛ Б: Подобрување на комуникациите и координацијата на транснационално ниво

Бидејќи трговијата со луѓе често вклучува транснационален елемент, релевантните чинители треба да ги координираат своите активности не само во туку и преку границите. Како што беше наведено на почетокот на овој документи, во МАРРИ регионот беа спроведени значајни активности за борба против трговијата со луѓе за заштита и помагање на тргуваните лица во прекуграничниот контекст. Учесничките во МАРРИ ги ратификуваат релевантните меѓународни, мултилатерални, регионални и билатерални договори што обезбедуваат клучна платформа за соработка меѓусебе во одговор на случаите на трговија со луѓе. Покрај тоа, надградувајќи ги постоечките НМУ или поттикнувајќи го нивниот развој, сите Учеснички во МАРРИ го поддржаа концептот за воспоставување на ТМУ⁹⁰ како платформа за прекугранична соработка што ги поврзува механизмите за упатување за подобра идентификација, упатување, заштита и обезбедување помош на жртвите на трговијата со луѓе. Дополнително, воспоставено е сеопфатно законодавство и системи за упатување и издадени се алатки за размена на информации, прирачници и обрасци за широк спектар од прашања поврзани со борбата против трговијата со луѓе.

Што е ТМУ?

Постапките на ТМУ го интегрираат процесот на упатување од првичната идентификација преку враќањето и помошта меѓу земјите на транзит, дестинација и потекло.⁹¹ ТМУ вклучува соработка меѓу различните владини институции и невладините чинители преку опфаќање на истите СОП што се релевантни за НМУ, одразувајќи ја транснационалната соработка што е потребна во текот на процедурите за идентификација, обезбедување помош и заштита, социјална инклузија, враќање и во кривичните и граѓанските постапки. Долунаведениот инфографик ја илустрира меѓусебната поврзаност на НМУ и ТМУ.

90 Упатствата за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе: Југоисточна Европа (Упатства за ТМУ) беа изготвени во 2009 година во рамките на Програмата за поддршка на развојот на Транснационален механизам за упатување (ТМУ) за жртвите на трговија со луѓе во Југоисточна Европа (ЈИЕ), спроведена од ИЦМПД и финансиски поддржана од Агенцијата за меѓународен развој на Соединетите Американски Држави (УСАИД). Проектот беше заеднички спроведен во партнерство со НВО мрежата Акција против корупцијата и трговијата со луѓе (АЦТА), МАРРИ, Министерството за внатрешни работи на Бугарија и Регионалната канцеларија на УНИЦЕФ ЦИЕ-КНД.

91 ИЦПМД (2009), Упатства за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе (Упатства за ТМУ): Југоисточна Европа, Виена, стр. 24

Идентификувани предизвици

Транснационалната соработка меѓу различните засегнати страни сè уште претставува предизвик како резултат на неколку фактори како што се, меѓу другото, јазичните бариери, долгите и сложени постапки, недостигот на фокусни точки или тешкотиите при нивното едноставно идентификување. Последователно, релевантните чинители од НМУ/ТМУ не секогаш беа во можност уредно да ги извршуваат своите должности и, пред сè, можеби не успеаја да обезбедат итна помош и целосна поддршка на тргуваните лица.

Размислувајќи за трансационалната соработка надвор од МАРРИ регионот, потребата за институционализирана трансационална соработка во случаите на трговија со луѓе е препознаена и во новата Стратегија на ЕУ за борба против трговијата со луѓе што го опфаќа периодот од 2021 до 2025 година⁹². Стратегијата утврдува цел за воспоставување европски механизам за упатување и соработка со поддршка од релевантните агенции на ЕУ⁹³ и упатува на неколку области во прекуграничниот контекст во коишто е потребно подобрување, како што се *„откривање потенцијални жртви; обезбедување соодветно сместување, особено за децата-жртви; зајакнување на соработката меѓу сите чинители, вклучувајќи ги организациите од граѓанското општество; и подобро следење на влијанието и резултатите од мерките во сите фази на упатувањето“*⁹⁴.

Овој дел од пристапот ги презентира облиците на трансационална соработка што начелно се воспоставени од засегнатите страни што се вклучени во областа на борбата против трговијата со луѓе и дава преглед на алките што недостигаат и можните мерки за премостување на јазот меѓу теоријата и практиката за ефикасна прекугранична соработка за целосна заштита на тргуваните лица.

Можни решенија

3.1. 3.1 Вклучување на сите релевантни чинители во сите фази на решавање на предметот

Ефикасноста на ТМУ и другите воспоставени системи за трансационална соработка е продукт на посветеноста на релевантните чинители за целосно искористување на неговиот потенцијал. НМУ се структурирани различно во секоја од Учесничките во МАРРИ и составот на одговорните чинители е различен. Меѓутоа, важно е што е можно повеќе релевантни чинители да го применуваат и учествуваат во ТМУ за да се осигури поефикасен одговор, преку искористување на нивните различни области, експертизи и искуства. ТМУ бара вклучување на полициските службеници, граничарите, судиите и обвинителите, како и релевантните ОГО/НВО, претставниците на меѓународните организации, службениците од амбасадите,

92 Европска комисија (2021), Соопштение од Комисијата до Европскиот парламент, Советот, Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите за Стратегијата на ЕУ за борба против трговијата со луѓе. Брисел, 14.4.2021 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0171&from=EN>

93 Европска канцеларија за поддршка на азил, Агенција за основни права, Европски институт за родова еднаквост, Цепол, итн.

94 Европска Комисија, ГД Внатрешни работи (2020) „Студија за преглед на функционирањето на националните и трансационалните механизми за упатување на земјите членки“. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5542e9c-0e92-11eb-bc07-01aa75ed71a1/language-en>

претставниците на министерствата за труд и социјални политики, специјалистите што работат со малолетни лица и координаторите за борба против трговијата со луѓе. Сите засегнати страни се вклучени во решавањето на предметот од сопствената институционална и професионална перспектива и потребна е координација и соработка меѓу нив за адресирање на прашањето на транснационалното упатување на жртвите на трговијата со луѓе на сеопфатен начин.

Многу важно е практичарите што работат со странци – жртви на трговија со луѓе да бидат свесни дека транснационалната соработка е потребна не само во неколку, туку во сите фази на решавање на предметот, од првичното откривање и идентификација, преку севкупниот процес за обезбедување помош и поддршка, како и во кривичната постапка. Тековно, транснационалната соработка е потребна, пред сè, во текот на фазите на идентификација, враќање и кривична постапка и, во многу помала мера, во фазата на обезбедување на првичната помош и заштита и во фазата на обезбедување долгорочна помош и социјална инклузија. Ова би можело да се објасни од фактот дека прекуграничната соработка е неопходна за идентификување на тргуваните лица, за правилно спроведување на постапките за обезбедување помош тие да се вратат во својата заедница, или за спроведување кривична истрага и судска постапка. Според тоа, целосното спроведување на постапките и мерките што се предвидени во ТМУ (и се наведени во табелата долу) би придонело значајно за премостувањето на овој јаз и, според тоа, и осигурило солидна транснационална соработка меѓу релевантните засегнати страни во областа на борбата против трговијата со луѓе.

Сепак, треба да се разбере дека ТМУ не нуди сеопфатно решение за решавање на предметите на трговија со луѓе. Тој треба да се смета за континуиран процес во којшто сите вклучени чинители продолжуваат да работат во координација со своите меѓународни еквиваленти. Тој претставува флексибилна алатка што се заснова врз постоечките структури и процедури и релевантните чинители не се обврзани да ги спроведуваат процедурите редоследно. Наместо тоа, тие може да ги изберат оние мерки што ќе придонесат најмногу за ефективното решавање на конкретниот предмет.

РАМКА НА ТМУ		
СОП	Мерки	Видови транснационална соработка што се потребни во текот на решавањето на предметите за трговија со луѓе со транснационален елемент
Идентификација	<ul style="list-style-type: none"> • Првично упатување • Пристап до основни потреби и информации • Рана процена на ризик • Јазично толкување и културолошко посредување • Период на закрепнување и рефлексива • (Формална) идентификација 	<ul style="list-style-type: none"> • Обезбедување информации за предметите на трговија со луѓе, трговци со луѓе, осомничени лица, соучесници • Проверки на идентитетот на тргуваните лица • Прибирање докази • Заеднички истраги

<p>Првична помош и заштита</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Информации за опциите за помош и условите • Информации за опциите за правните инструментите и условите • Процена на прилив и потреби • Обезбедување помош и заштита 	<ul style="list-style-type: none"> • Размена на информации за историјата на социјална заштита на тргуваните лица што добиваат помош • Размена на информации за семејната ситуација на тргуваните лица што добиваат помош • Земање изјави/собирање докази • Размена на безбедносни услови/ризици за упатување или враќање на тргуваните лица (процена на ризик) • Издавање копии од здравствени картони
<p>Подолгорочна помош и социјална инклузија</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Изготвување индивидуален план за помош (ИПП) • Постапки за согласност за спроведување на ИПП • Приспособување и социјална инклузија • Правна поддршка и помош 	<ul style="list-style-type: none"> • Безбедносни проверки / проверки на семејството • Податоци за контакт / размена на информации со НВО, меѓународни организации, социјални служби, социјални служби за заштита на децата, органи на прогонот, правосудството, итн. во местото на враќање • Проверка на доверливоста на агенциите/НВО/ОГО во местото на враќање • Издавање изводи од матична книга на родени / копии од извод од матична книга на венчаните, копии од потврди за завршено образование (ако се релевантни)
<p>Враќање</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Информирана одлука за враќање • Процена на ризик и ризик за социјална инклузија • План за управување со ризици • Следење на семејството • Документација • Размена на информации меѓу организациите што ги примаат и што ги упатуваат жртвите и со лицето што добива помош • Безбеден превоз/трансфер и помош при пристигнување 	<ul style="list-style-type: none"> • Издавање патни исправи (во координација со амбасадите) • Заедничко извршување на Потпомогнатото доброволно враќање на жртвите на трговија со луѓе • Организирање безбедно патување/прием во координација со засегнатите страни во местото на враќање

Граѓански и кривични постапки	<ul style="list-style-type: none"> • Собирање докази • Подготвување на поддршка за жртвата - сведоците пред судењето • Поддршка за жртвата-сведокот за време на судењето • Поддршка за жртвата-сведокот по судењето • Поддршка за барања за обесштетување 	<ul style="list-style-type: none"> • Следење на приноси од казниви дела, имот • Размена на информации/докази што се релевантни за постапката • Размена на информации за психолошката состојба на жртвата-сведокот • Издавање копии од кривичната евиденција

3.2. Спроведување формални и неформални процедури/алатки за координација/соработка

Без оглед на предметната област на интервенција, за да биде вистински ефективна, транснационалната соработка мора да се осигури преку флексибилни механизми и процедури што се уредени со формални и неформални алатки, што исто така ја дефинираат двојната природа на транснационалната соработка меѓу релевантните чинители:

- **Формална** – кога одговорните органи или другите релевантни чинители поднесуваат службено барање за обезбедување информации и/или докази за целите на истрагата и прогонот. Заемната правна помош и екстрадицијата се најчестите облици на формална меѓународна соработка;
- **Неформална** – кога вклучува соработка меѓу органите на прогонот и одговорните органи од различните земји начелно за размена на информации и разузнавачки информации за даден предмет пред да започне службената истрага или прогон. За неа не е потребно да се користат замолници или други службени обрасци и, според тоа, претставува „побрз, поевтин и полесен“ облик на соработка.

Формалната соработка вклучува пред сè заемна правна помош, комуникации и размена на информации преку границите со користење на дипломатските канали. Долу се наведени **инструментите за воспоставување транснационална соработка во предметите на трговија со луѓе**:

Некои од овие инструменти се правно обврзувачки за засегнатите договорни страни што мора еднакво да ги почитуваат предвидените обврски; другите инструменти (т.е., декларации, изјави, упатства) не повлекуваат правни обврски туку се израз на заеднички пристап. Релевантните чинители може, исто така, да потпишат Меморандуми за разбирање (МЗР) што ги утврдуваат начелата и упатствата за подобрување на практичната меѓународна соработка што води кон постигнување на заедничките цели.

Добри практики од МАРПИ регионот

СОП за транснационална соработка и управување со предмети за заштита на жртвите и потенцијалните жртви на трговијата со луѓе со посебен фокус на децата меѓу Албанија, Косово* и Црна Гора беа одобрени во ноември 2016 година на трилатерална средба на координаторите за борба против трговија со луѓе на трите Учеснички.⁹⁵

Албанија склучи билатерални спогодби во областа на борбата против трговијата со луѓе со соседните администрации, вклучувајќи ги Грција, Северна Македонија, Косово* и Црна Гора, како и со некои од главните земји на дестинација за жртвите од Албанија, вклучувајќи го Обединетото Кралство.⁹⁶ Во согласност со Дополнителниот протокол „за интензивирање на соработката во борбата против трговијата со луѓе и за зајакната идентификација, известување, упатување и доброволно потпомогнато враќање на жртвите и потенцијалните жртви на трговијата со луѓе, особено на децата“ потпишан со Косово* и Црна Гора, во декември 2016 година беше потпишана Заедничка декларација меѓу Координаторите од Албанија, Косово* и Црна Гора за воедначување на нивните СОП.

Најчестите средства за неформална комуникација и соработка се **телефонските повици, пораките по е-пошта, разговорите на skype/zoom** итн... За да се осигури заштитата и доверливоста на податоците, тие разменуваат криптографски заштитени документи или користат традиционални средства како што се поштенските фахови и традиционалната пошта.

За извршување на формалната и неформалната транснационална соработка, Упатствата за ТМУ⁹⁷ вклучуваат и податоци за контакт на релевантните чинители, односно таканаречената „**Листа на контакти за ТМУ**“ – еден вид база на податоци со информации за контакт на клучните засегнати страни во регионот. Листата на контакти за ТМУ сама по себе претставува алатка за поттикнување на транснационалната соработка. Достапноста на Листа на контакти за ТМУ и регионални инструменти и што овозможуваат директни контакти на оперативното ниво (како што е Конвенцијата за полициска соработка) им овозможува на засегнатите страни во борбата против трговијата со луѓе да користат повеќе различни формални и неформални средства за комуникација.

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

95 Состанокот беше организиран со поддршка од Terre des hommes Албанија, Terre des hommes Косово* и канцеларијата на Спасете ги децата Албанија, во рамки на регионалниот проект „Марио II: Заедничка акција за заштита на децата што се движат низ Европа“, финансиран од Фондацијата Даб. Состанокот, исто така, беше организиран во тесна соработката со мисијата на ОБСЕ во Црна Гора. <https://childhub.org/en/child-protection-news/terre-des-hommes-and-save-children-support-governments-albania-kosovo-and-montenegro-tri-lateral-agreement?language=en>

96 Совет на Европа, ГРЕТА (2020), *Извештај за оценување за Албанија. Трет круг на оценување. Пристап до правда и ефективни правни лекови за жртвите на трговијата со луѓе*. <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/greta-publishes-its-third-report-on-albania>

97 ИЦПМД (2009), Упатства за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе: Југоисточна Европа. Виена.

АНЕКС 1: Листа на контакти за ТМУ

Доброто управување со транснационалните механизми треба, исто така, да се заснова врз **практични алатки** што поттикнуваат ефективен и ефикасен одговор и, оттаму, врз соработка меѓу, во рамките на и низ целиот МАРПИ регион. За да се осигури ефективна соработка во предметите за трговија со луѓе на прекугранично ниво, овие алатки треба да се развијат и да се пуштат во употреба за да се поддржи одобрувањето на нејзините мерки. Во оваа смила, **Образец за следење предмети (видете АНЕКС 2)** може да им биде корисен на практичарите и да придонесе за документирање на протоколот на информации меѓу транснационалните засегнатит страни во однос на обезбедената помош и заштита на жртвата во фазата на социјална инклузија (оваа фаза беше нагласена од практичарите како фаза со најголем недостиг на координација и соработка меѓу релевантните засегнати страни). Образецот за следење предмети би можел да се искористи и за евиденцијата што е релевантна за предметите во врска со мигрантите.

Со оглед на мултидисциплинарниот пристап во целиот процес на обезбедување помош и заштита на тргуваните лица, различните агенции разменуваат информации за различни прашања. Размената на информации и заштитата на податоците може да претставуваат предизвик во постапките за меѓународна соработка. Дури и во случајот кога законот предвидува соодветни инструменти за заштита на податоците, недостигот на координација, неточните информации и несоодветните комуникациски канали меѓу агенциите може да имаат негативни ефекти врз предметите за трговија со луѓе и, пред сè, врз безбедноста на засегнатите жртви на трговија со луѓе. Едно од најважните меѓусекторски прашања во целиот тек на процесот за транснационално упатување е разменувањето на информациите и податоците навремено меѓу сите релевантни чинители, при што примарниот фокус е ставен на безбедноста, сигурноста и приватноста на лицето. – видете го делот за заштита на податоците.

Вежба за индивидуално учење за практичарите

Кои услуги што може да ја поддржат реинтеграцијата на жртвите на трговија со луѓе се достапни во местото на враќање?

- Вид поддршка
- Давател на услуги
- Лице за контакт

Кои (формални и неформални) алатки може да ги искористите за да се обратите до вашите еквиваленти во местото на враќање?

3.3. Придонес кон транспарентно, доследно и отчетно управување со ТМУ

Ефективното стекнување и редовното ажурирање на вештините за соодветно извршување на одредбите утврдени во регионалните и меѓународните инструменти и ТМУ се основните предуслови за систематско исполнување на задачите и решавање на проблемите што може да се појават при извршувањето какви било транснационални мерки. Во оваа рамка, **развојот на капацитетите** претставува процес на континуирано учење⁹⁸ што ги засега сите професионалци (државни органи, НВО, меѓународни организации и други агенции во областа на борбата против трговијата со луѓе) што се вклучени во ТМУ. Дел од останатите упатувања во однос на подобрувањето на транснационалната соработка вклучуваат:⁹⁹

- **Транспарентност:** Чинителите што се одговорни за управување со НМУ/ТМУ треба да организираат **редовни состаноци и размени на информации** со своите странски еквиваленти за да разговараат за општите прашања поврзани со транснационалната соработка. Наоѓањето заеднички јазик/работни дефиниции/теренска терминологија за комуникации со странските еквиваленти е од суштинско значење за осигурување правилно управување со механизмите за соработка. Дури и кога ќе се најде заеднички јазик, во областа на борбата против трговијата со луѓе сè уште се зборуваат различни „јазичи“, односно често се упатува на различни значења кога се користат истите зборови/поими. Во рамките на проектите за ТМУ беше изготвен список со работни дефиниции за унапредување на заедничкото разбирање на терминологијата за борба против трговијата со луѓе – Видете го Речникот за поими..
- **Отчетност:** Ова предвидува **воспоставување фокусна точка** (од постоечката мрежа на НМУ) со посебни овластувања за примање и одговарање на сите барања добиени од странство, како и за адресирање на барањата до надлежните странски органи.
- **Респонзивност:** Се однесува на применувањето поедноставни **процедури**, што треба, исто така, да вклучуваат временски распореди, за забрзување на размената на информации меѓу засегнатите страни во борбата против трговијата со луѓе на сите нивоа. Процедурите треба да бидат кохерентни, транспарентни, ефикасни и да се вршат со должно почитување на владеењето на правото и во разумни временски рокови;
- **Градење капацитети:** Ова предвидува **редовна размена на добри практики за транснационална соработка** меѓу засегнатите страни во борбата против трговијата со луѓе од различните земји преку состаноци, студиски посети и програми за размена за да се подобрат воспоставените прекугранични процедури, како и да се воспостават клучни контакти со странските еквиваленти што може да доведат до поефикасна меѓународна соработка;
- **Следење и оценување:** **Редовно и независно следење и оценување** на рамките и активностите за борба против трговијата со луѓе треба да се врши за да се подобри нивното управување и функционирање.

98 УНДП, *Развој на капацитети. Оддел за раководење, развој и управување*, Технички советодавен документ 2, Њујорк, 1997, стр. 3.

99 ИЦПМД (2012), *Перспективите за воспоставување ефективни транснационални механизми за упатување: Извештај заснован врз искуства во предметите на трговија со луѓе во Југоисточна Европа*. УСАИД https://ec.europa.eu/anti-trafficking/way-forward-establishing-effective-transnational-referral-mechanisms-0_en

Анекси

АНЕКС X: Алатка за процена на спроведувањето на добрите практики

Краток опис на практиката

.....

	Прашања што треба да се постават	Одговор
Релевантност на практиката		
Проблем	Кој проблем треба да го реши практиката?	
Целни групи	Кои се корисниците на оваа практика? Ве молиме наведете детални информации за групите.	
Опфат	Кој е опфатот на практиката?	
Резултати	Кои резултати би можеле да се постигнат со спроведувањето на практиката?	
Применливост на практиката		
Организациска експертиза и капацитет	Ве молиме наведете која институција/организација треба да ја спроведува практиката - владина (кој сектор), НВО, меѓународна? Дали практиката е во согласност со стратегијата и визијата на организацијата? Каково тематско знаење е потребно?	
Финансиски, административни, човечки и технички предуслови	Ве молиме опишете кои се барањата што мора да ги исполни агенцијата за спроведување: (а) Буџет /извор на средства за буџетот; (б) Персонал – дали се потребни дополнителни специјалисти или задачите може да се доверат на постоечките вработени; (в) Техничка опрема (каков вид)?	
Посебни законодавни одредби	Дали се потребни посебни законодавни одредби за спроведување на практиката? На кое ниво (централно, локално)?	

Контекст	
<p>Потенцијални ризици и можни решенија</p>	<p>Дали постојат какви било потенцијални ризици што треба да се земат предвид при спроведувањето на практиката? Ве молиме објаснете детално.</p> <p>Какви мерки треба да се преземат за да се спречат потенцијалните ризици?</p>
<p>Политичка поддршка</p>	<p>Дали треба да се донесат какви било политички одлуки за да се воспостави и спроведе практиката? Каков вид?</p> <p>Дали има какви било политички околности што би можеле да го подобрат спроведувањето на практиката? Ве молиме објаснете детално.</p>
<p>Контекст и приспособливост</p>	<p>Дали практиката е поврзана со некој специфичен контекст? Дали има какви било фактори што може да ја направат успешна практиката? Ве молиме објаснете детално.</p> <p>На пример: (а) Административен контекст (вид администрација); (б) Социјален контекст (социјални норми, прописи, итн.); (в) Политички контекст (тековна политичка агенда на централно/локално ниво) итн.</p>

Анекс 1: Листа на контакти за ТМУ кај Учесничките во МАРРИ

Албанија		
ТМУ мерки	Одговорно тело	Податоци за контакт
Идентификација	Генерална дирекција за полиција, Министерство за внатрешни работи, Тирана	Г-ѓа Рудина Браха Специјалист во Секторот за борба против незаконската трговија Моб.: +355694102296 Е-пошта: rudina.braha@asp.gov.al
Кризни интервенции	Дирекција за социјални услуги; Министерство за здравство и социјална заштита, Тирана	Г-ѓа Реме Џоли Директор Тел.: +35544541821 Е-пошта: reme.xholi@sherbimisocial.gov.al Г-ѓа Аида Чаво Тел.: + 355 44541821 Моб.: + 355 697848537 Е-пошта: aida.cavo@sherbimisocial.gov.al Г-ѓа Ермира Ѓата Моб.: + 355 68 2090736 Е-пошта: ermira.gjata@sherbimisocial.gov.al
Помош за рехабилитација и реинтеграција	НВО „Различни и еднакви“; Тирана	Г-ѓа Марјана Мешу/Муслиа Извршен директор Тел.: + 355 42254532 Моб.: + 355 692088696 Е-пошта: mmeshi@yahoo.co.uk
	НВО Психосоцијален центар „Ватра“; Валона	Г-ѓа Суела Аслани Извршен директор Моб.: +355 692649181 Е-пошта: qkpvt.shqiperi@gmail.com
	ОКРПВТ/ Центар	Г. Резарт Сулстарова; Извршен директор Моб.: +355 692195014 Е-пошта: qkpvt.shqiperi@gmail.com
	Центар „Друга визија“, НВО, Елбасан	Г. Ариан Чала Извршен директор Моб.: +355 692030201 Е-пошта: aricala@gmail.com
Враќање	Сектор за реадмисија – Дирекција за гранични работи и миграции, Министерство за внатрешни работи, Тирана	Г. Или Кумрија Началник Тел.: + 355 42279251 Факс: + 355 42279263 Моб.: + 355 694102357 Е-пошта: Ylli.kumrija@asp.gov.al

Кривична постапка и барања за обесштетување	Јавно обвинителство, Тирана	Е-пошта: info@pp.gov.al
Северна Македонија		
ТМУ мерки	Одговорно тело	Податоци за контакт
Идентификација	Единица за сузбивање криумчарење мигранти и трговија дрсо луѓе, Министерство за внатрешни работи, Скопје	Г. Љупчо Маркудов Началник на единицата за ТЛ и КМ Тел.: +389 72332377 Моб.: +389 7038389 Е-пошта: ljupco_markudov@moi.gov.mk Г-ѓа Билјана Лалова Главен инспектор Моб.: +389 70242623 Е-пошта: biljana_lalova@moi.gov.mk Г-ѓа Благица Петковска Главен инспектор Моб.: +389 70329248 Е-пошта: blagica_petkovska@moi.gov.mk
	Канцеларија на НМУ, Министерство за труд и социјална политика, Скопје	Г-ѓа Елена Грозданова Советник во МТСП Тел.: +389 23106558 Моб.: +389 70311726 Е-пошта: egrozdanova@mtsp.gov.mk Г-ѓа Светлана Цветковска НМУ координатор Тел.: +389 23129308 Моб.: +389 70498113 Е-пошта: scvetkovska@mtsp.gov.mk; nmuofficemk@yahoo.com
	Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција	Г-ѓа Магдалена Несторовска Координатор за борба против трговија со луѓе и илегална миграција Тел: +389 23238595 Е-пошта: magdalena_nestorovska@moi.gov.mk

<p>Првична грижа и среднорочна помош</p>	<p>НВО Отворена порта, Скопје</p>	<p>Г-ѓа Јасмина Димишковска Рајковска Тел./факс: +389 2700107 Моб.: +389 70222412 Е-пошта: jasmina@lastrada.org.mk; lastrada@lastrada.org.mk</p>
	<p>Единица за сузбивање криумчарење мигранти и трговија со луѓе, Министерство за внатрешни работи, Скопје</p>	<p>Г. Љупчо Маркудов Началник на единицата за ТЛ и КМ Тел.: +389 72332377 Моб.: +389 7038389 Е-пошта: ljupco_markudov@moi.gov.mk Г-ѓа Билјана Лалова Главен инспектор Моб.: +389 70242623 Е-пошта: biljana_lalova@moi.gov.mk Г-ѓа Благица Петковска Главен инспектор Моб.: +389 70329248 Е-пошта: blagica_petkovska@moi.gov.mk</p>
	<p>Канцеларија на НМУ, Министерство за труд и социјална политика, Скопје</p>	<p>Г-ѓа Елена Грозданова Советник во МТСП Тел.: +389 23106558 Моб.: +389 70311726 Е-пошта: egrozdanova@mtsp.gov.mk Г-ѓа Светлана Цветковска НМУ координатор Тел.: +389 23129308 Моб.: +389 70498113 Е-пошта: scvetkovska@mtsp.gov.mk; nmuofficemk@yahoo.com</p>
<p>Враќање</p>	<p>Единица за сузбивање криумчарење мигранти и трговија со луѓе, Министерство за внатрешни работи, Скопје</p>	<p>Г. Љупчо Маркудов Началник на единицата за ТЛ и КМ Тел.: +389 72332377 Моб.: +389 7038389 Е-пошта: ljupco_markudov@moi.gov.mk Г-ѓа Билјана Лалова Главен инспектор Моб.: +389 70242623 Е-пошта: biljana_lalova@moi.gov.mk Г-ѓа Благица Петковска Главен инспектор Моб.: +389 70329248 Е-пошта: blagica_petkovska@moi.gov.mk</p>

Враќање	Оддел за гранични работи, Биро за јавна безбедност, Министерство за внатрешни работи, Скопје	Г. Никола Мирчевски Началник на Сектор за гранични работи Тел.: +389 23334036 Моб.: +389 70358187 Е-пошта: Nikola_Mircevski@moi.gov.mk
	Прифатен центар за странци, Скопје	Г. Тони Стефановски Тел./факс: +389 23142613 Моб.: +389 71220850 Е-пошта: toni_stefanovski@moi.gov.mk
Реинтеграција	Канцеларија на НМУ, Министерство за труд и социјална политика, Скопје	Г-ѓа Елена Грозданова Советник во МТСП Тел.: +389 23106558 Моб.: +389 70311726 Е-пошта: egrozdanova@mtsp.gov.mk Г-ѓа Светлана Цветковска НМУ координатор Тел.: +389 23129308 Моб.: +389 70498113 Е-пошта: scvetkovska@mtsp.gov.mk; nmuofficemk@yahoo.com
	НВО Отворена порта, Скопје	Г-ѓа Јасмина Димишковска Рајковска Тел./факс: +389 2700107 Моб.: +389 70222412 Е-пошта: jasminalastrada.org.mk; lastrada@lastrada.org.mk
Кривична постапка	Јавно обвинителство, Одделение за гонење сторители на кривични дела во врска со организиран криминал и корупција, Скопје	Г-ѓа Вилма Русковска Е-пошта: ruskovska@jorm.gov.mk Г-ѓа Гордана Смаќоска Тел.: +389 23219884; +389 23219850 Е-пошта: gordanasmakoska@jorm.gov.mk
	Единица за заштита на сведоци, Министерство за внатрешни работи, Скопје	Г-ѓа Оливера Пехчевска Началник на Единица за заштита на сведоци Моб.: +389 72332869; + 389 72308147 Е-пошта: olivera_pehcevska@moi.gov.mk

Кривична постапка	Единица за сузбивање криумчарење мигранти и трговија со луѓе, Министерство за внатрешни работи, Скопје	<p>Г. Љупчо Маркудов Началник на единицата за ТЛ и КМ Тел.: +389 72332377 Моб.: +389 7038389 Е-пошта: ljupco_markudov@moi.gov.mk</p> <p>Г-ѓа Билјана Лалова Главен инспектор Моб.: +389 70242623 Е-пошта: biljana_lalova@moi.gov.mk</p> <p>Г-ѓа Благоица Петковска Главен инспектор Моб.: +389 70329248 Е-пошта: blagica_petkovska@moi.gov.mk</p>
--------------------------	--	--

Босна и Херцеговина

ТМУ мерки	Одговорно тело	Податоци за контакт
Идентификација	Канцеларија на координаторот за борба против трговијата со луѓе; Сараево	Канцеларија на координаторот за борба против трговија со луѓе и илегална миграција во БиХ Тел./факс: +387 33492454; + 387 33710531 Е-пошта: uredk@bih.net.ba
Интервентна грижа во кризни состојби	Канцеларија на координаторот за борба против трговијата со луѓе; Сараево	Канцеларија на координаторот за борба против трговија со луѓе и илегална миграција во БиХ Тел./факс: +387 33492454; + 387 33710531 Е-пошта: uredk@bih.net.ba
Помош за рехабилитација и реинтеграција	Канцеларија на координаторот за борба против трговијата со луѓе; Сараево	Канцеларија на координаторот за борба против трговија со луѓе и илегална миграција во БиХ Тел./факс: +387 33492454; + 387 33710531 Е-пошта: uredk@bih.net.ba
Враќање	Канцеларија на координаторот за борба против трговијата со луѓе; Сараево	Канцеларија на координаторот за борба против трговија со луѓе и илегална миграција во БиХ Тел./факс: +387 33492454; + 387 33710531 Е-пошта: uredk@bih.net.ba
Кривична постапка и барања за обесштетување	Канцеларија на координаторот за борба против трговијата со луѓе; Сараево	Канцеларија на координаторот за борба против трговија со луѓе и илегална миграција во БиХ Тел./факс: +387 33492454; + 387 33710531 Е-пошта: uredk@bih.net.ba

Србија		
ТМУ мерки	Одговорно тело	Податоци за контакт
Идентификација	Центар за заштита на жртвите на трговија со луѓе, Белград	24/7 Тел.: +381 692052298 Е-пошта: centar@centarzztlj.rs; aleksandra.ljubojevic@centarzztlj.rs; miroslav.jovanovic@centarzztlj.rs
	Министерство за внатрешни работи, Управа на полицијата, Управа на криминалистичка полиција, Белград	Бесплатен телефонски број 24/7 (само за повици остварени во Србија): 0800 100 388 Е-пошта: ukp@mup.gov.rs
Интервентна грижа во кризни состојби	Центар за заштита на жртвите на трговија со луѓе, Белград	24/7 Тел.: +381 692052298 Е-пошта: centar@centarzztlj.rs; aleksandra.ljubojevic@centarzztlj.rs; miroslav.jovanovic@centarzztlj.rs
	Министерство за внатрешни работи, Управа на полицијата, Управа на криминалистичка полиција, Белград	Бесплатен телефонски број 24/7 (само за повици остварени во Србија): 0800 100 388 Е-пошта: ukp@mup.gov.rs
Помош за рехабилитација и реинтеграција	Сектор за семејна грижа и социјална заштита, Министерство за труд, вработување, боречки и социјални прашања	Тел.: +381 113038661 www.minrzs.gov.rs
	Центар за заштита на жртвите на трговија со луѓе, Белград	24/7 Тел.: +381 692052298 Е-пошта: centar@centarzztlj.rs; aleksandra.ljubojevic@centarzztlj.rs; miroslav.jovanovic@centarzztlj.rs
	НВО АТИНА, Белград	24/7 Тел.: +381 61 63 84 071 Е-пошта: office@atina.org.rs
	НВО АСТРА, Белград	СОС телефон: +381 117850000 Бесплатен телефонски број 24/7 (само за повици остварени во Србија): 0800 101 201 Е-пошта: sos@astra.rs
Враќање	Центар за заштита на жртвите на трговија со луѓе, Белград	24/7 Тел.: +381 692052298 Е-пошта: centar@centarzztlj.rs

Кривична постапка и барања за обесштетување	Центар за заштита на жртвите на трговија со луѓе, Белград	24/7 Тел.: +381 692052298 Е-пошта: centar@centarzztlj.rs
	НВО АТИНА	24/7 Тел.: +381 61 63 84 071 Е-пошта: office@atina.org.rs
	НВО АСТРА – Акција против трговија со луѓе	СОС телефон: +381 117850000 Бесплатен телефонски број 24/7 (само за повици остварени во Србија): 0800 101 201 Е-пошта: sos@astra.rs

Црна Гора

ТМУ мерки	Одговорно тело	Податоци за контакт
Идентификација	Управа на полицијата, Група за борба против трговија со луѓе, криумчарење и илегална миграција, Министерство за внатрешни работи	Г. Марко Брајовиќ Раководител на Групата Тел.: +382 67189907 Е-пошта: org.opsti@t-com.me
	НВО „Црногорско женско лоби“	Г-ѓа Аида Петровиќ Извршен директор Тел./факс: + 382 20 669 158 Моб.: + 382 69 454 606 Е-пошта: mnzenskilobi@t-com.me
Интервентна грижа во кризи состојби	Координативен тим, Канцеларија за борба против трговија со луѓе, Министерство за внатрешни работи	Г-ѓа Тијана Суковиќ Претседател на Координативен тим/ Раководител на канцеларија Тел./факс: + 382 20225845 Е-пошта: tijana.sukovic@mup.gov.me
Помош за рехабилитација и реинтеграција	Канцеларија за борба против трговија со луѓе, Министерство за внатрешни работи	Г-ѓа Тијана Суковиќ Претседател на Координативен тим/ Раководител на канцеларија Тел./факс: + 382 20225845 Е-пошта: tijana.sukovic@mup.gov.me
	НВО „Црногорско женско лоби“	Г-ѓа Аида Петровиќ Извршен директор Тел./факс: + 382 20669158 Моб.: + 382 69 454 606 Е-пошта: mnzenskilobi@t-com.me

Рехабилитација и помош при реинтеграција	Министерство за здравство, Оддел за управување со дигитални процеси	Г-ѓа Сандра Дамјановиќ Раководител на оддел Тел.: + 382 20482120 Е-пошта: Sandra.damjanovc@mzd.gov.me
	Министерство за финансии и социјална заштита, Сектор за професионален надзор врз институциите за социјална и детска заштита	Г-ѓа Амела Ораховац Раководител на сектор Тел.: + 382 20482466 Е-пошта: amela.orahovac@mrs.gov.me
Враќање	Канцеларија за борба против трговија со луѓе, Министерство за внатрешни работи	Г-ѓа Тијана Суковиќ Претседател на Координативен тим/ Раководител на канцеларија Тел./факс: + 382 20225845 Е-пошта: tijana.sukovic@mup.gov.me
	ИОМ Црна Гора	Г-ѓа Душица Живковиќ Раководител на Канцеларија на ИОМ Тел.: + 382 20447411 Факс: + 382 20447409 Е-пошта: iommontenegro@iom.int
Кривична постапка и барања за обесштетување	Управа на полицијата, Група за борба против трговија со луѓе, криумчарење и илегална миграција, Министерство за внатрешни работи	Г. Марко Брајовиќ Раководител на Групата Тел.: +382 67189907 Е-пошта: org.opsti@t-com.me
	Врховно државно обвинителство	Г-ѓа Зорица Милановиќ Специјален обвинител Тел.: +382 20230641 Е-пошта: zorica.milanovic@tuzilastvo.me

Косово*

ТМУ мерки	Одговорно тело	Податоци за контакт
Идентификација	Полиција/Дирекција за истраги на трговија со луѓе/ Полициска единица за борба против трговија со луѓе	Г. Фехми Џата Мајор/Директор, Дирекција за истраги на трговија со луѓе Тел.: +383 38 504 504 - ext. 1890 Моб.: +383 44 274 594 Е-пошта: fehmi.xhata@kosovopolice.com

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

Идентификација	Министерство за внатрешни работи	<p>Г. Блерим Гашани Координатор за борба против трговија со луѓе – Трговија со луѓе Тел.: +383 44234015 Е-пошта: Blerim.gashani@rks-gov.net</p> <p>Г. Наим Муја Директор, Секретаријат за стратегии Тел.: +381 3820019622 Моб.: +383 44618355 Е-пошта: Naim.muja@rks-gov.net</p> <p>Г-ѓа Греса Гердовци Виш службеник, Секретаријат за стратегии Тел.: +383 44249171; Е-пошта: gresa.gerdovci@rks-gov.net</p>
	Министерство за правда/ Обвинителство/ Управа за заштита и помош на жртви	<p>Г. Басри Кастрати Директор/Застапник на жртви Моб.: +377 44345357 Е-пошта: Basri.kastrati@rks-gov.net</p>
Интервентна грижа во кризни состојби	ПВПТ - Центар за заштита на жртвите на трговија со луѓе, Приштина	<p>Г-ѓа Хамијет Дедоли Извршен директор Моб.: +377 44167395 Е-пошта: Hamijet_dedolli@yahoo.com</p>
	Полиција/Управа за истраги на трговија со луѓе/Полициска единица за борба против трговија со луѓе	<p>Г. Фехми Џата Мајор/Директор, Дирекција за истраги на трговија со луѓе Тел.: +383 38 504 504 - ext. 1890 Моб.: +383 44 274 594 Е-пошта: fehmi.xhata@kosovopolice.com</p> <p>Г. Риза Мурати Поручник/Началник на оддел за истраги Тел.: +381 3850801932 Моб.: +383 44 505 626 Е-пошта: Riza.murati@kosovopolice.com</p>
	Мисија на ИОМ во Косово*	<p>Г-ѓа Шкипе Паласка Асистент на проект/ИОМ, Приштина Тел.: +381 38249040 Ext.:231; Моб.: +383 45976820; +377 44149429; Е-пошта: spallaska@iom.int</p>

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

Помош за рехабилитација и реинтеграција	Министерство за труд и социјална заштита/Сектор за социјални политики и семејство/жртви на ТЛ/	Г-ѓа Адиле Шакири Виш службеник Тел. +38138213931 локал 26 131; Моб.: +383 44342375 Е-пошта: adile.shaqiri@ks-gov.net
	Министерство за труд и социјална заштита/Засолниште	Г-ѓа Зекије Бекири Директор Тел.: +381 38582212; +381 38582211; Моб.: +377 45283811 zekrije.beqiri@rks-gov.net
	ПВПТ - Центар за заштита на жртвите на трговија со луѓе	Г-ѓа Теута Абраши Извршен директор Tel: +383 441 93457 teuta.abrashi@gmail.com
	НВО – Надеж и домови за децата	Г-ѓа Валбона Цитак Директор Моб.: +383 44200353 Е-пошта: vqitaku@yahoo.com, sdsf_ks@yahoo.com
	Сектор за државјанство, азил и миграција, Министерство за внатрешни работи	Г. Лиридон Незири Директор Тел.: +383 44276277 Е-пошта: Liridon.neziri@rks-gov.net
	Полиција/Гранична полиција/Дирекција за миграција и странци	Г. Рахман Сулејмани Полковник/Директор Тел.: +383 44 506 340
Враќање	Полиција/Управа за истраги на трговија со луѓе/Полициска единица за борба против трговија со луѓе	Г. Фехми Џата Мајор/Директор, Дирекција за истраги на трговија со луѓе Тел.: +383 38 504 504 - ext. 1890 Моб.: +383 44 274 594 Е-пошта: fehmi.xhata@kosovopolice.com Г. Риза Мурати Поручник/Началник на оддел за истраги Моб.: +383 44505626 Е-пошта: Riza.murati@kosovopolice.com
	Министерство за труд и социјална заштита/Сектор за социјални политики и семејство/жртви на ТЛ/	Г-ѓа Адиле Шакири Виш службеник Тел.: +381 38213931 локал 26 131; +383 44342375 Е-пошта: adile.shaqiri@ks-gov.net

Кривична постапка и барања за обесштетување	Јавно обвинителство	Г. Бесим Келменди Тел.: +381 38248018 Е-пошта: besim_kelmendi@yahoo.com
	Судски совет/ Оддел за статистика	Г. Бесник Рамосај Директор Тел.: +381 3820017445; Моб.: +383 44217372 Е-пошта: besnik.amosaj@rks-gov.net
	Министерство за правда/ Обвинителство/ Управа за заштита и помош на жртви	Г. Басри Кастрати Директор/Застапник на жртви Моб.: +383 44345357 Е-пошта: Basri.kastrati@rks-gov.net

Анекс 2 Образец за следење предмети во периодот на социјална инклузија (реинтеграција)

! Поради чувствителноста на податоците, следниов образец треба да се пополни од надлежниот службеник што го води предметот (вообичаено одговорното лице во канцеларијата на НМУ). Меѓутоа, останатите членови на НМУ и даватели на услуги треба да обезбедат информации за овој образец преку навремени и редовни комуникации со надлежниот службеник што го води предметот.

! Образецот може да се приспособи во согласност со потребите/тековните процедури/институционалната поставеност на секој Учесник во МАРПИ.

ДЕЛ I: Лични податоци за жртвата на трговија со луѓе (САМО ЗА НАДЛЕЖНИОТ СЛУЖБЕНИК ШТО ГО ВОДИ ПРЕДМЕТОТ!)

Име	
Датум на раѓање	
Државјанство	
Адреса	
Податоци за контакт	
Брачен статус	
Деца	
Етничка припадност (самоопределена)	☐ ☐ ☐ ☐ Друго
БРОЈ НА ПРЕДМЕТ (псевдоним)	

ДЕЛ II: Информации за управувањето со предметот (треба да се пополнува континуирано од надлежниот службеник што го води предметот во фазата на социјална инклузија)

НАДЛЕЖЕН СЛУЖБЕНИК	
БРОЈ НА ПРЕДМЕТ/ПСЕВДОНИМ (ако е релевантно):	

УПРАВУВАЊЕ СО ПРЕДМЕТИ ВО ФАЗАТА НА СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА (РЕИНТЕГРАЦИЈА)

Во засолниште/безбедна локација

1. По првичната идентификација, кога и каде му е дадена поддршка на тргуваното лице?

	Период (ве молиме наведете ги датумите кога услугите за поддршка започнале и завршиле)	Каде било сместено лицето во текот на обезбедувањето на услугите (вид на сместување; локација - во Учесникот во МАРРИ или во странство)	Забелешки
Краткорочни услуги (3-6 месеци)			
Долгорочни услуги (6+ месеци)			

2. Ако тргуваното лице е странец, ве молиме наведете го неговиот правен статус.

- Лице што не е државјанин на ЕУ, жртва на трговија со луѓе, бара заштита
- Странски државјанин, жртва на трговија со луѓе, со статус на заштита во.....
- Друго (ве молиме наведете)

Ве молиме додадете какви било други информации што може да бидат релевантни за предметот.

3. Дали тргуваното лице било активно вклучено во процесот на носење одлуки и планирање на неговата социјална инклузија (реинтеграција)?

- Да Не

4. Што од следново вклучувала фазата на социјална инклузија и реинтеграција на тргуваното лице?

	Кога	Давател на услуги	Забелешка
Изготвување план за социјална инклузија/ реинтеграција ☐ Да ☐ Не			
Изготвување и ажурирање на индивидуалниот план за процена на ризици ☐ Да ☐ Не			

Здравствена и стоматолошка здравствена заштита ☐ Да ☐ Не			
Психотерапевтски услуги ☐ Да ☐ Не			
Правно советување (за поднесување барање за финансиско обесштетување, издавање на потребните лични документи, итн.) ☐ Да ☐ Не			
Советување на членови на семејството/ партнер ☐ Да ☐ Не			
Социјално советување и застапување ☐ Да ☐ Не			
Развој на социјални вештини ☐ Да ☐ Не			
Развој на вештини за учество на пазарот на трудот ☐ Да ☐ Не			
Започнување постапка за обновување на статусот на здравствено и социјално осигурување на тргуваното лице ☐ Да ☐ Не			
Безбеден превоз до и од други организации/институции што обезбедуваат услуги ☐ Да ☐ Не			

<p>Во случај на странски државјани, ве молиме означете ако било обезбедено и следново:</p> <p>☐ Дозвола за привремен престој</p> <p>☐ Работна дозвола</p> <p>☐ Финансиски средства</p> <p>☐ Мерки за интеграција во согласност со достапните програми за интеграција</p> <p>☐ Друго (ве молиме наведете) _____</p>			
<p>Поднесено барање за финансиско обештетување</p> <p>☐ Да ☐ Не</p>			
<p>Други релевантни информации за предметот</p>			
<p>Ако во оваа фаза не биле вклучени даватели на услуги, ве молиме накратко наведете ја причината за тоа.</p>			

5. Во согласност со планот за реинтеграција, какви биле преференците на тргуваното лице за социјална инклузија/реинтеграција во периодот по престојот во засолниште?

- Да остане во
- Безбедно да се врати во местото на потекло (ова се однесува на тргуваните лица – странски државјани)
- Да се пресели во
- Друго

По напуштање на засолништето/безбедната локација

1. Кога лицето го напуштило засолништето/безбедната локација? Ве молиме наведете го датумот и, ако е релевантно, историјата на институционалното згрижување.

2. Ве молиме наведете каде било преместено лицето по напуштањето на засолништето (ве молиме наведете го градот/местото; ако е во странство, ве молиме наведете и детални податоци за сместувањето).

3. Што од следново вклучувала фазата по напуштање на засолништето?

	Датум на процена	Од кого? / Извор(и) на информации	Детални податоци за предметот (ве молиме наведете го датумот/ периодот кога била извршена акцијата и напредокот што бил постигнат потоа)
Процена на здравствената состојба на лицето			
Обезбедување информации за социјална инклузија			
Подготвување за независен живот			
	Датум на процена	Од кого? Извор(и) на информации	Детални податоци за предметот (ве молиме наведете го датумот/ периодот кога била извршена акцијата и напредокот што бил постигнат потоа)
Обновување на статусот на здравствено и социјално осигурување на тргуваното лице ☐ Да ☐ Не			

<p>Во случај кога лицето - странски државјанин се вратило во своето место на потекло или на трето место, ве молиме обезбедете ги достапните информации за следење на предметот во периодот по напуштање на засолништето:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Статус на здравствено и социјално осигурување ☐ Дозвола за привремен престој или каква било друга примена дозвола за престој или преселување ☐ Изготвена и спроведена шема за преселување ☐ Контакти за следење на предметот меѓу органите и институцијата/организацијата што го примила лицето во местото на потекло/ преселување 			
<p>Издавање на потребните документи</p> <p>☐ Да ☐ Не</p>			
<p>Примена финансиска помош (на пр., пакет од ИОМ)</p> <p>☐ Да ☐ Не</p>			
<p>Изготвен финансиски план за првите три месеци</p> <p>☐ Да ☐ Не</p>			
<p>Добиено образование</p> <p>☐ Да ☐ Не</p>			
<p>Специјализирани стручни обуки</p> <p>☐ Да ☐ Не</p>			
<p>Поддршка за пристап до пазар на труд</p> <p>☐ Да ☐ Не</p>			

Поднесени барања за вработување ☐ Да ☐ Не			
Добиена работа ☐ Да ☐ Не			
Комуникации со давателите на услуги и жртвата во фазата по напуштање на засолништето ☐ Да ☐ Не			
Планови за иднината (ве молиме наведете)			
Преземени последователни дејствија (ве молиме наведете) ☐ Да ☐ Не			
Други релевантни информации			
Статус на кривична постапка			
Поведена кривична постапка ☐ Да ☐ Не			
Завршена кривична постапка ☐ Да ☐ Не			
Финансиски надоместок			
Примен финансиски надоместок ☐ Да ☐ Не			
Изготвен план за трошење на финансиски средства ☐ Да ☐ Не			

Специјални случаи

Ако било претпоставено дека жртвата на трговија со луѓе е дете, ве молиме дадете краток опис што вклучува специфични информации релевантни за предметот/ процесот на реинтеграција на детето.

Каде било преместено детето по сместувањето во кризниот центар (до шест месеци)?

- Во неговото семејство
- Во институција
- Друго

Ве молиме обезбедете информации за следењето на предметот и за препораките.

ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ПРЕДМЕТОТ

	Датум на процена	Процена за социјална инклузија - реинтеграција (податоци за вработување/ образование)	Здравствена состојба	Предложени последователни мерки	Мерките треба да се преземат од:
Шест месеци по фазата на реинтеграција/ враќање					
Една година по фазата на реинтеграција/ враќање					
Две години по фазата на реинтеграција/ враќање					

Какви било дополнителни информации релевантни за следење на предметот (на пр., специфични потреби, дали лицето користело засолниште за долгорочна интеграција или друга достапна долгорочна социјална услуга, итн.).

Анекс 3: Пример на Меморандум за разбирање

Ова е пример¹⁰⁰ за домашната архива и за можните агенции учеснички во врска со собирањето и споделувањето податоци за база на податоци што се фокусира на жртвите. Тој ги наведува улогите и одговорностите на различните чинители што се вклучени во оваа соработка. Треба да се направат приспособувања кон специфичните потреби и правни прашања во секоја Учесничка во МАРРИ.

Договор меѓу

Внесете го целосниот назив (владина агенција што ја хостира базата на податоци) (во натамошниот текст „внесете кратенка или скратен назив“)

и

Внесете го целосниот назив (НВО, полиција или владина институција што доставува податоци за жртвите) (во натамошниот текст „внесете кратенка или скратен назив“)

Внесете скратен назив и Внесете скратен назив (или називи, доколку е трипартитен договор) (во натамошниот текст „Страните“)

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО целта на Внесете скратен назив (владина архива) е да собира и интегрира информации од различните невладини и владини агенции поврзани со жртвите на трговија со луѓе во форма на база на податоци;

СО ОГЛЕД НА ТОА ШТО Внесете скратен назив (НВО, полиција или владина институција) е организација чијашто цел е да им помага на различни начини на лицата што биле жртви на криумчарење или трговија со луѓе;

УВИДУВАЈЌИ дека соработката и размената на информации ќе биде од заемна корист на Страните;

Се договорија за следново:

Член 1: Општи одредби

Целта на овој Меморандум за разбирање (МзР) е да ја регулира размената на информации во однос на жртвите на трговија со луѓе и статистичките податоци во заемниот интерес на Страните.

Двете страни назначуваат фокусни точки за да ја олеснат ефективната соработка меѓу нив.

Член 2: Собирање податоци

Внесете скратен назив (НВО, полиција или владина институција) ги собира, за целите на размената, најмалку следниве информации за жртвите на трговија со луѓе под своја заштита со Внесете скратен назив (владина архива):

¹⁰⁰ Преземено од: ИЦМПД (2010), *Прирачник за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Развој на регионални критериуми*. Виена.

- Пол;
- Датум на раѓање;
- Етничка припадност;
- Домицил (ако е различно од горенаведеното);
- Област/град/место на потекло;
- Брачен статус;
- Завршено образование (години на посетување настава);

Дополнително, може да се собираат информации и за дел или сè од следново: економски статус, работен стаж, активности и живеење во времето на регрутирањето, превоз и патни правци, искуство од регрутирањето, искуство од трговијата со луѓе, идентификација, помош при враќање.

Член 3: Заштита на идентитетот

Името на жртвата на трговија со луѓе не смее да се соопштува во ниедно време освен ако тоа не е договорено меѓу Страните и во тој случај исклучиво со добивање согласност од жртвата.

Во отсуство на таквиот договор или согласност, секоја жртва на трговија со луѓе се идентификува со неутрална и единствена шифра.

Член 4: Обработка и пренос на податоци

Страните се договараат за безбеден начин за обработка и пренесување на податоците; меѓутоа, мора да се почитуваат минималните стандарди што се предвидени во нивното законодавство во оваа смисла.

Член 5: Користење на податоците

Внесете скратен назив (владина архива) ги организира и анализира информациите за целите на изготвување редовни извештаи, што ќе бидат јавно достапни за релевантните институции како и за лицата што поднесуваат информации.

Член 6: Извештаи

Внесете скратен назив (владина архива) и испраќа на Внесете скратен назив (НВО, полиција или владина институција) извештај од информациите што биле собрани од сите учесници. Извештаите се изготвуваат и проследуваат двапати годишно.

Член 7: Зачувување на податоците

Внесете скратен назив (владина архива) спроведува соодветни технички и организациски мерки за заштита на личните податоци од случајно или незаконито уништување или случајно губење, изменување, неовластено откривање или пристап, особено кога обработката вклучува пренос на податоци преку мрежа, како и од сите други незаконити облици на обработка.

Член 8: Уништување податоци

Внесете скратен назив (владина архива) не ги чува обезбедените информации во временски период што го надминува периодот утврден во релевантното законодавство. Ако не постои такво законодавство, обезбедените информации не се чуваат во период подолг од пет години од датумот на прием. Собраните податоци се бришат трајно, вклучувајќи ги сите лични податоци, електронски пораки и какви било копии од податоците што се направени во контекст на овој Договор. Меѓутоа, податоците може да се чуваат во збирна форма, без какви било средства за идентификација на жртвите на трговија со луѓе, при што таквите информации треба да се користат за статистички извештаи.

Член 9: Законодавство за заштита на личните податоци

Во однос на сите активности за собирање податоци и размена на информации што се предвидени во овој Договор, страните се согласни да ги почитуваат начелата и словото на законодавството во врска со употребата и заштитата на личните податоци: (внесете го називот и упатувањето до предметниот закон). Во случај ако не постои такво законодавство, страните се согласни да ги почитуваат начелата и словото на Директивата на ЕК за заштита на податоците (Директива 95/46/ЕЗ на на Европскиот парламент и на Советот од 24 октомври 1995 година, за заштита на поединците во поглед на обработката на лични податоци и слободниот проток на таквите податоци).

Член 10: Решавање спорови

Страните ги вложуваат сите напори да ги решат мирно сите спорови, контроверзии или барања што произлегуваат од или во врска со овој МЗР. Кога страните сакаат да го решаваат спорот мирно преку помирување, помирувањето се врши во согласност со Правилата за помирување на UNCITRAL што важат во тоа време или во согласност со процедура што може да се договори од страните.

Овој МЗР може да биде предмет на измени и дополнувања со заемна согласност на двете страни преку донесување измени на овој МЗР. Сите такви измени се прават во писмена форма и влегуваат во сила на денот на потпишувње од двете страни.

Член 11: Влегување во сила и откажување

Која било од страните може да го откаже овој Меморандум за разбирање со писмено известување. Откажувањето влегува во сила по период од 60 дена, што започнува на првиот ден од месецот што следи по месецот кога другата страна го примила писменото известување за откажување.

Овој Меморандум за разбирање влегува во сила на денот на неговото потпишување од двете страни.

Изготвено на ден од година, во два примероци на (наведете го локалниот јазик).

Внесете целосен назив

(владина агенција што ја хостира базата на податоци)

Внесете целосен назив

(НВО или институција што обезбедува податоци за жртвите)

Анекс 4: Правна рамка за заштита на податоци

Општа правна рамка за заштита на податоците во Учесничките во МАРРИ

Албанија	Вградена во член 35 на Уставот, заштитата на личните податоци претставува основно право. Законот за заштита на личните податоци бр. 9887 од 10 март 2008 година, што го реформираше претходниот закон за заштита на податоци што беше во сила од 1999 година, беше изменет во 2012 и 2014 година. Законот ги инкорпорира одредбите од Општата регулатива за заштита на податоци (Регулатива (ЕУ) 2016/679) („GDPR“).
Северна Македонија	Основниот правен инструмент во областа на заштитата на податоци е Законот за заштита на лични податоци (64/2018). Нов закон за заштита на податоците беше донесен во февруари 2020 година за усогласување на законодавството за заштита на податоците со ЕУ GDPR Регулативата. Агенцијата за заштита на личните податоци (АЗЛП) е регулаторниот орган што врши надзор врз спроведувањето на законот.
БиХ	Основниот закон за заштита на податоци е Законот за заштита на личните податоци бр. 49/06. Агенцијата за заштита на личните податоци во Босна и Херцеговина (АЗЛП) изготви нацрт на новиот Закон за заштита на личните податоци врз основа на ЕУ GDPR Регулативата. Спроведувањето на GDPR ќе биде решено во оваа рамка. Применливи се уште неколку други правилници што се однесуваат на обработката, чувањето и безбедноста на податоците и на надзорот.
Србија	Главниот законодавен акт што тековно ја уредува заштитата на личните податоци е Законот за заштита на личните податоци (бр. 87/2018). Новиот закон беше донесен во ноември 2018 година и содржи речиси идентични решенија како GDPR. Применливи се и низа правилници за обработка и чување податоци.
Црна Гора	Законот за заштита на личните податоци 79/08 и 70/09 е основниот законодавен акт што ја уредува обработката на личните податоци во Црна Гора. Нацртот на новиот Закон за заштита на личните податоци, што начелно е усогласен со ЕУ GDPR Регулативата се очекува да се усвои од Парламентот во првата половина од 2022 година.
Косово*	Заштитата на податоците е уредена со Законот бр. 06/L-082 за заштита на лични податоци. Тој ги утврдува правата, одговорностите, начелата и казнените мерки во однос на заштитата на личните податоци и приватноста на лицата, како и одговорностите на Агенцијата за информации и приватност (АИП), вклучувајќи го следењето на легитимноста на обработката на податоците и пристапот до јавните документи. По влегувањето во сила на GDPR, законот за заштита на податоци беше изменет и усогласен соодветно.

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

Релевантни меѓународни инструменти за заштита на податоци, вклучувајќи ги оние што се релевантни за заштита на податоците во врска со предметите на трговија со луѓе

<p>Повелба за основни права на ЕУ</p>	<p>Предвидува дека државјаните на ЕУ имаат право на заштита на нивните лични податоци. Земјите членки на ЕУ воспоставија тела што се одговорни за заштита на личните податоци во согласност со член 8(3) на Повелбата за основни права на ЕУ.</p>
<p>Општа регулатива за заштита на податоци (GDPR)</p>	<p><u>Регулатива (ЕУ) 2016/679</u> за заштита на физичките лица во однос на обработката на личните податоци и за слободно движење на таквите податоци. Регулативата претставува суштински чекор за олеснување на деловното работење преку појаснување на правилата за друштвата и јавните тела на дигиталниот единствен пазар. Единствениот закон, исто така, ги надминува тековната фрагментација во различните системи и непотребните административни оптоварувања. Регулативата влезе во сила на 24 мај 2016 година и се применува од 25 мај 2018 година.</p>
<p>Директива за заштита на податоците за органите на прогонот</p>	<p><u>Дииректива (ЕУ) 2016/680</u> за заштита на физичките лица во однос на обработката на личните податоци во врска со кривични дела или извршување на кривични санкции и за слободното движење на таквите податоци го заштитува основното право на граѓаните на заштита на податоците секогаш кога личните податоци се користат од органите на прогонот за спречување, истраги, откривање или гонење кривични дела. Таа осигурува особено дека личните податоци на жртвите, сведоците и осомничените сторители на кривични дела се уредно заштитени и ја олеснува прекуграничната соработка во борбата против криминалот и тероризмот.</p>
<p>Европска конвенција за заштита на човековите права и на основните слободи (ЕКЧП).</p>	<p>Член 4: Страните се обврзани за донесат законски или други меки во текот на законските постапки за да ги гарантираат:</p> <ul style="list-style-type: none"> а. заштитата на приватноста и семејниот живот на жртвите; б. безбедноста на жртвата, вклучувајќи заштита од закани и одмазда; в. земајќи ги предвид посебните потреби на детето, кога станува збор за жртви – деца, нивното право на посебни мерки за заштита.

<p>Конвенција на Советот на Европа за акција против трговијата со луѓе</p>	<p>Обврски од член 11:</p> <p>а. заштита на приватниот живот и идентитетот на жртвата;</p> <p>б. заштита на личните податоци на жртвата во согласност со условите што се предвидени во Конвенцијата за заштита на лицата во однос на автоматската обработка на личните податоци (Конвенција 108+);</p> <p>в. донесување и спроведување мерки за осигурување дека идентитетот на детето, или детали што овозможуваат идентификација на дете - жртва на трговија со луѓе не се јадно достапни, било преку медиумите или какви било други средства, освен (во исклучителни околности) за целите на олеснувањето на наоѓањето на членовите на семејството или за осигурување на друг начин на добросостојбата и заштитата на детето;</p> <p>г. преземање мерки за охрабрување на медиумите да ги заштитат приватниот живот и идентитетот на жртвите, или преку саморегулација или преку регулаторни/корегулаторни мерки.</p>
<p>Конвенција за заштита на лица во однос на автоматската обработка на лични податоци (ЕТС бр. 108) *треба да се измени со нејзиниот Протокол за измени¹⁰¹</p>	<p>Целта на Конвенцијата е да го заштити секое лице, без оглед на неговото државјанство или место на живеење, во однос на автоматската обработка на неговите лични податоци. Оваа Конвенција е првиот обврзувачки меѓународен инструмент што го заштитува лицето од злоупотреби што може да се поврзани со собирањето и обработката на личните податоци и што истовремено се обидува да го регулира транснационалниот проток на личните податоци. Покрај тоа што обезбедува гаранции во однос на собирањето и обработката на личните податоци, таа ја забранува обработката на „чувствителни“ податоци за расната и политичката припадност, здравствениот статус, религијата, сексуалниот живот, кривичното досие, итн. на лицата во отсуство на соодветни законски заштитни мерки. Конвенцијата, исто така, го втемелува правото на лицето да знае дека се чуваат информации за него и, ако е потребно, да ги коригира таквите податоци.</p>

101 Датумот на влегување во сила е предвиден на 11 октомври 2023 година ако на овој датум има 38 страни потписнички на Протоколот.

Анекс 5: Обрасци за поднесување извештаи и упатства за собирање/пренос на податоци

1. Образец за поднесување извештаи: НМУ чинители на локално ниво – НМУ координатор

Насловна страна

За сите извештаи:

- Назив на структурата на локално ниво (комисија, општина) – Вклучете го логото на Комисијата ако е достапно!

Треба да се ажурира за секој извештај:

- Вид на извештајот (периодичен, полугодишен, годишен извештај)
- Период што е опфатен од извештајот (од дд/мм/гггг до дд/мм/гггг)
- Датум на поднесување на извештајот

Дополнителни информации

- Име/позиција на авторите на извештајот (ако е релевантно)
*локалните координатори за борба против трговија со луѓе/или други релевантни локални чинители на НМУ, треба да бидат одговорни за изготвување на овие извештаи и за нивното поднесување до НМУ координаторот

Дел II – Ситуација во однос на трговија со луѓе на локално ниво/опфатениот регион

- Трендови на трговијата со луѓе/опсервации на локално ниво
- Спроведување локални проекти/програми за борба против трговијата со луѓе во извештајниот период (процена и идентификувани предизвици)
- Активности на меѓународните и невладините организации во одговор на трговијата со луѓе и поддршката на жртвите

Општи опсервации/забелешки (ако има)

Анекси:

- Какви било релевантни документи (графикони, дополнителни статистички податоци, обрасци, други релевантни документи)

2. Образец за поднесување извештаи: НМУ координатор - НАТЦБ

Насловна страна

За сите извештаи:

- Целосен назив на НМУ канцеларија/координатор

Треба да се ажурира за секој извештај:

- Вид на извештајот (периодичен, полугодишен, годишен извештај)
- Период што е опфатен од извештајот (од дд/мм/гггг до дд/мм/гггг)
- Датум на поднесување на извештајот

Предложен концепт за извештаите (околу 15 страници)

Насловна страна

Содржина

Дел I – Преглед на предметите на трговија со луѓе: идентификација и управување со предмети

- Резиме од статистички податоци за предметите што се управуваат во согласност со СОП (дизагрегирани по возраст, пол, форма на трговија со луѓе)
- Резиме на активности за управување со предмети
- Постигнат напредок во текот на извештајниот период/ Процена на напредокот
- Идентификувани предизвици/ Научени лекции
- Идно планирање/последователни активности

Дел II – Одговор за борба против трговијата со луѓе

- Трендови на трговијата со луѓе/опсервации
- Спроведување локални проекти/програми за борба против трговијата со луѓе поврзани со НМУ во извештајниот период (во согласност со Акцискиот план)
- Активности на меѓународните и невладините организации во одговор на трговијата со луѓе и поддршката на жртвите
- Процена и идентификувани предизвици
- Буџет
- Препорачани активности

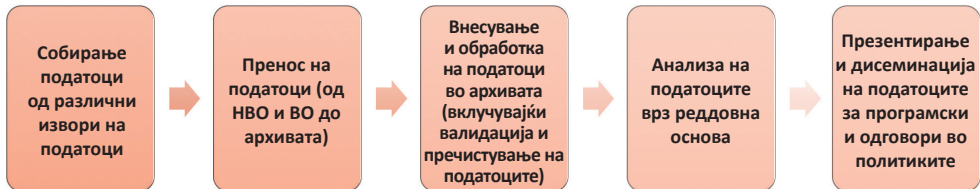
Општи опсервации/забелешки (ако има)

Анекси:

- Какви било релевантни документи (графикони, дополнителни статистички податоци, обрасци, други релевантни документи)

3. Упатства за собирање и пренос на податоци за предметите на трговија со луѓе до домашните архиви/заводи за статистика

Во согласност со *Прирачникот на ИЦМПД за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Развивање регионални критериуми*¹⁰², информациите што треба да се собираат за секој предмет на трговија со луѓе се дисагрегирани податоци (по поединечни предмети) и, оттаму, процесот вклучува повеќе чекори:

Квалитетот на податоците што се црпат од базата на податоци е директно зависен од квалитетот на податоците што се внесуваат во неа и, според тоа, стриктното почитување на методологијата и параметрите на податоците е од исклучителна важност. Долу се наведени показателите што треба да се земат предвид при собирањето/обработката на податоци што се фокусираат на жртвата и податоци што се фокусираат на трговецот со луѓе, во согласност со горенаведениот Прирачник.

Показатели за база на податоци што се фокусира на жртвите	Показатели за база на податоци што се фокусира на трговците со луѓе
<ul style="list-style-type: none"> име и/или шифра¹⁰³ датум на раѓање пол агенција што ги обезбедува податоците државјанство место на живеење назнака за трговија со луѓе (информација дека тие се ЖТЛ или претпоставени ЖТЛ) облик на експлоатација/тргување место на експлоатацијата 	<ul style="list-style-type: none"> име и/или шифра¹⁰⁴ псевдоними на трговецот со луѓе датум на раѓање место на раѓање државјанство место на живеење трговија со луѓе/кривично обвинение

¹⁰² ИЦМПД (2010), *Прирачник за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Развој на регионални критериуми*. Виена.

¹⁰³ Код (примарен клуч) е единствена нумеричка вредност што се генерира автоматски од софтверот и се назначува на секое лице и предмет по креирање на досието за тие да се идентификуваат во рамките на базата на податоци. Овој код не влијае врз петте следни идентификатори. Кодот не може да се даде или промени од корисникот.

¹⁰⁴ Код (примарен клуч) е единствена нумеричка вредност што се генерира автоматски од софтверот и се назначува на секое лице и предмет по креирање на досието за тие да се идентификуваат во рамките на базата на податоци. Овој код не влијае врз петте следни идентификатори. Кодот не може да се даде или промени од корисникот.

Пренос на податоци до архива/завод за статистика

Повеќето земји имаат правила за преносот на личните податоци преку интернет, што начелно ја спречуваат можноста за испраќање на личните податоци до архивата преку електронска пошта дури и кога тие се испраќаат со криптографска заштита. Како таков, преносот може да вклучува испраќање податоци во архивата во хартиена или во електронска форма. Кога податоците се увезуваат електронски, важно е да се осигури дека податоците биле успешно (и точно) пренесени/увезени во базата на податоци.

Овие информации се поднесуваат до архивата, во согласност со законите за пренос на личните податоци, што, во случајот на податоци од кривичната област може начелно да се пренесуваат електронски.¹⁰⁵ Алтернативно, или во земјите во коишто електронскиот пренос не е можен или не е законски дозволен, ова може да вклучува испраќање податоци до архивата во хартиена или електронска форма.

105 Некои од ограничувањата што се применуваат на преносот на лични информации за жртвите на криминал или пошироката јавност не се применуваат во случајот на криминалците.

Речник на поими

АКЦИСКИ ПЛАН: Акцискиот план (АП) против трговијата со луѓе е суштинска алатка за поделба на одговорностите и координација на дејствувањето на засегнатите страни во борбата против трговијата со луѓе, како што се владините тела, организациите на граѓанското општество, меѓународните организации, итн., користејќи холистички пристап. Акцискиот план треба да ги операционализира специфичните цели што се идентификувани во стратегијата за борба против трговијата со луѓе. Тој треба да ги дефинира одговорностите и временските рамки за секоја доделена активност и за секоја активност треба да содржи планови за ресурси и буџет, како и да вклучува критериуми за следење и оценување (на пр., показатели).

АНОНИМИЗИРАЊЕ НА ЛИЧНИТЕ ПОДАТОЦИ: правење на личните податоци анонимни на таков начин што лицето повеќе не може да се идентификува. За податоците да бидат вистински анонимизирани, анонимизирањето мора да биде неповратно.

НАДЛЕЖЕН СЛУЖБЕНИК: Надлежниот службеник е примарната точка на контакт за лицето што е жртва на трговија со луѓе и ги координира услугите што се сметаат за да му се обезбеди помош на лицето во целиот тек на процесот на упатување. Надлежниот службеник работи во консултативен мултидисциплинарен тим од други стручни лица кога треба да се донесат одлуки за планот за помош на секоја жртва. Во случај на ТМУ, надлежниот службеник се назначува и во местото на потекло и во местото на дестинација за да се олесни транснационалната комуникација.

ПОДАТОЦИ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ПРЕДМЕТ: Информации што се собираат и пренесуваат меѓу членовите на НМУ и се однесуваат на процесот за идентификација и заштита на поединечната жртва.

ДЕТЕ: се однесува на кое било човечко битие на возраст под 18 години (Конвенција за правата на детето на ОН, 1989 г.).

ДОВЕРЛИВОСТ: правилата што го забрануваат откривањето на информациите за предметот на трговија со луѓе.

БАЗА НА ПОДАТОЦИ: електронско собирање, чување и пристап до податоци за предметите на трговија со луѓе.

ОЦЕНУВАЊЕ: Оценувањето е систематско собирање и анализа на податоци за процена на релевантноста, ефективностa и влијанието на активностите во поглед на целите на проектот. Тоа вклучува процена на силните и слабите страни на проектите, програмите, стратегиите и/или политиките за подобрување на нивната ефективност. Подразбира давање повратни информации за напредокот на донаторите, спроведувачите и корисниците на проектот. Оценувањата обично се вршат или во текот на програмата (среднорочно оценување) за мерење и овозможување приспособувања на програмата во од, или по завршувањето на програмата (ex post оценување).

СТАРАТЕЛ: Лицето што ја стекнува основната (законска) одговорност за добросостојбата на дете и ги координира активностите на сите вклучени агенции за осигурување на најдобрите интереси на детето. Ова лице, исто така, служи како надлежен службеник во случаите на упатување дете - жртва на трговија со луѓе.

ДОКУМЕНТ ЗА ИДЕНТИФИКАЦИЈА: Лична исправа или карта што дава податоци за идентификација (на пр., име, возраст, државјанство, адреса, итн.) на лицето.

ИНДИВИДУАЛЕН ПЛАН ЗА ПОМОШ: Претставува договор во писмена форма што е заеднички изготвен од надлежниот службеник и жртвата на трговија со луѓе што добива помош, во којшто јасно се утврдуваат целите, активностите и услугите што се приспособени кон потребите на лицето.

ИНФОРМИРАНА СОГЛАСНОСТ: Секоја слободна и доброволна дозвола или одобрение за нешто што е предложено или се бара врз основа на целосно откривање на сите факти за носење одлуки што се засноваат врз целосни информации, вклучувајќи ја свесноста за сите вклучени ризици (во онаа мера во којашто тие може да се познати) и за сите достапни опции. Споделувањето информации е суштинска компонента на „информираната согласност“.

СЛЕДЕЊЕ: континуирано редовно, систематско и наменско набљудување, собирање информации и евидентирање активности, проекти, програми, стратегии и/или политики. Следењето значи проверување како напредуваат планираните активности, идентификување на оперативните тешкотии и препорачување мерки. Следењето е насочено кон подобрување на ефикасноста и ефективноста на некоја иницијатива и кон осигурување дека активностите се трансформираат во резултати/исходи. Тоа подразбира давање повратни информации за напредокот на донаторите, спроведувачите и корисниците на проектот. Следењето секогаш се спроведува во текот на спроведувањето на активностите, проектите, програмите, стратегиите и/или политиките.

ИНФОРМАЦИИ НА НМУ – факти што се обезбедени или дознаени за членовите на НМУ, активностите на членовите, жртвите и трговците со луѓе.

ПРОТОК НА ИНФОРМАЦИИ ВО НМУ – е движењето на информациите меѓу лицата и системите во НМУ. Тој може да биде вертикален (комуникација меѓу лицата од истиот член на НМУ што се подредени и нивните надредени во хиерархијата на членови) и хоризонтален (комуникација меѓу лица од институции на исто ниво во хиерархијата на НМУ).

ЛИЧНИ ПОДАТОЦИ: какви било информации што се поврзани со живо лице што е идентификувано или може да се идентификува. Различни видови информации што кога се собрани заедно може да доведат до идентификација на некое конкретно лице исто така претставуваат лични податоци.

МЕСТО НА ПОТЕКЛО: Местото/заедницата од каде што доаѓа жртвата на трговија со луѓе.

МЕСТО НА ДЕСТИНАЦИЈА: Местото/заедницата што е крајната дестинација на жртвата на трговија со луѓе.

ПРИВАТНОСТ: правото на лицето да го контролира откривањето на неговата приказна и личните информации. Зачувувањето на приватноста може непосредно да ги намали изгледите за ревиктимизација.

ЗАШТИТА: Таа претставува клучна компонента на секоја шема за помош, како за осигурување на физичката безбедност на жртвата на трговија со луѓе, така и за заштита на изгледите за социјална инклузија на тоа лице.

ЗАКРЕПНУВАЊЕ: Процесот преку којшто жртвите на трговија со луѓе се стабилизираат и се враќа нивната добросостојба психолошки, социјално и физички.

МЕХАНИЗАМ ЗА УПАТУВАЊЕ (НМУ) е кооперативна рамка преку која државните чинители ги исполнуваат своите обврски за заштита и унапредување на човековите права на жртвите на трговија со луѓе, координирајќи ги своите напори во стратешко партнерство со граѓанското општество.

РЕЗУЛТАТИ: Резултатите се аутпути, исходи (среднорочни промени) или влијанија (долгорочни промени) што се планирани или непланирани, позитивни и/или негативни последици од развојната интервенција. Со други зборови, резултатите се промени што настануваат поради причинско-последична врска предизвикана од некоја интервенција.

ПРОЦЕНА НА РИЗИЦИ: Формална постапка за идентификација и процена на ризиците што се поврзани со ситуацијата на жртвата на трговија со луѓе и идниот план за помош за да се елиминираат, минимизираат или да се одговори на идентификуваните ризици.

ВРАЌАЊЕ: Враќање на лицето во неговата заедница на потекло. Во контекст на работата против трговијата со луѓе, враќањето вклучува не само физички превоз на жртвата туку и механизми за осигурување дека враќањето е доброволно, помогнато, безбедно и достоинствено.

ДАВАТЕЛИ НА УСЛУГИ: Организации и поединци што обезбедуваат една или повеќе од мерките за поддршка и помош што им се обезбедуваат на жртвите на трговија со луѓе. Тие може да вклучуваат социјални работници, психолози, вработени во засолништата, медицински персонал или правници од НВО, меѓународни организации и владини организации.

ЗАСОЛНИШТЕ/КАПАЦИТЕТИ ЗА СМЕСТУВАЊЕ: Простории во кои се сместуваат жртвите на трговија со луѓе. Засолништата може да бидат отворени или затворени; да нудат краткорочен или долгорочен престој; да обезбедуваат 24-часовна или делумна интерна помош, или да не обезбедуваат таква помош. Со засолништето треба да раководи квалификуван и посебно обучен персонал. Во случај на деца, сместувањето треба да биде соодветно на нивните специфични потреби.

СОЦИЈАЛНА ИНКЛУЗИЈА/РЕИНТЕГРАЦИЈА: Се однесува на процесот што осигурува дека лицата под ризик од сиромаштија и социјална исклученост ги добиваат потребните можности и ресурси да учествуваат во економскиот и социјалниот живот, обезбедувајќи животен стандард што се смета за прифатлив во општеството во коешто живеат¹⁰⁶. Исто така, осигурува дека таквите луѓе имаат поголемо учество во носењето одлуки за прашања што ги засегаат нивните животи и имаат пристап до нивните основни права. Преку таквиот процес, ранливите групи (во овој случај жртвите на трговија со луѓе) добиваат пристап до образование, обука, вработување, сместување, колективни услуги и здравствена заштита. Програмата за социјална инклузија може да се спроведува или во местото на потекло или во местото на дестинација.

ТРГОВЕЦ СО ЛУЃЕ: Лице што е сторител или соучесник во, или дава наредби на друго лице да врши трговија со друго човечко битие (или човечки битија) заради каква било форма на експлоатација.

ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ: Трговијата со луѓе (ТНВ/ТЛ) или (ТИР/ТЛ) е меѓународно дефинирана како „регрутирање, транспорт, трансфер, засолнување или прием на лица, преку закани или користење сила или други форми на принуда, киднапирање

¹⁰⁶ http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/poverty_social_exclusion_en.htm и Заеднички извештај на Комисијата и Советот за социјална инклузија (2003) http://europa.eu.int/comm/employment_social/soc-prot/soc-cl/final_joint_inclusion_report_2003_en.pdf

или измама, залажување, злоупотреба на позиција на моќ или злоупотреба на позиција на ранливост, или давање/примање плаќања или користи за добивање согласност од лице што има контрола врз друго лице, за целите на експлоатација. Експлоатацијата вклучува најмалку експлоатација преку проституирање други лица или други облици на сексуална експлоатација, принудна работа или услуги, ропство и практики слични на ропство, должничко ропство или отстранување на органи.“ (Протокол на ОН за спречување, сузбивање и казнување трговија со луѓе, особено со жени и деца (Протокол на ОН за трговија со луѓе) што го надополнува УНТОК; Чл. 3а). Сите три поими се користат наизменично во овој документ.

ТРАНСНАЦИОНАЛЕН МЕХАНИЗАМ ЗА УПАТУВАЊЕ: механизми и системи наменети за сеопфатна помош и транснационална поддршка на жртвите на трговија со луѓе. Транснационалните механизми за упатување го поврзуваат целосниот процес на упатување, од првичната идентификација, преку враќањето и помошта меѓу земјите на транзит, дестинација и потекло и вклучуваат соработка меѓу различните владини институции и невладините чинители. Ова може да вклучува еден од или сите чекори во процесот.¹⁰⁷

ПАТНА ИСПРАВА: Каков било документ за идентификација што се бара за патување во странство (на пр., пасош, лична карта, виза, итн.).

ЖРТВА НА ТРГОВИЈА СО ЛУЃЕ/ТРГУВАНО ЛИЦЕ: Поимите „жртва на трговија со луѓе“ и „трговано лице“ се однесуваат на лицата што се квалификуваат како жртви на трговија со луѓе во согласност со Протоколот на ОН за трговија со луѓе (член 3) и/или релевантното законодавство. Поимот „трговано лице“ се користи за потврдување на искуството со трговијата на луѓе на тоа лице како централно и неговата потреба за заштита. За многу луѓе, поимот „жртва“ подразбира немоќ и конструира идентитет поврзан со виктимизацијата на поединецот. Меѓутоа, од гледната точка на човековите права, поимот „жртва“ е важен бидејќи ја означува преживената повреда и одговорноста за надомест на штетата. Овде треба да се разјаснат уште два поима – „потенцијална жртва“ и „претпоставена жртва“ на трговија со луѓе. Претпоставена жртва е лице за кое се претпоставува дека е жртва на трговија со луѓе но не е формално идентификувано од релевантните органи или одбило да биде формално или правно идентификувано.¹⁰⁸ Потенцијална жртва е лице што припаѓа на некоја ранлива група и поради тоа може да стане жртва на трговија со луѓе.¹⁰⁹ Конечно, во последниве години се вовеле и поимот „преживеан“. Иако се однесува на лице што продолжува да живее по некој опасен (животозагрозувачки) настан или претрпувањето проблеми, во контекст на борбата против трговијата со луѓе поимот упатува на лица со преживеано искуство како признание врз основа на доживеаната траума на нивната способност да ја вратат контролата врз сопствениот живот и нивната вратена еманципација. Во пристапите се користат сите три поими.

ЗАШТИТА НА СВЕДОЦИ: Низа безбедносни мерки што се применуваат за осигурување на безбедноста на некој сведок што е вклучен во законска постапка. Заштитата на сведоци може да се понуди однапред, за време на и/или по законската постапка и може да вклучува каква било поединечна мерка или комбинација од мерки насочени кон обезбедување на безбедноста и сигурноста на сведокот и неговото семејство.

107 https://www.icmpd.org/fileadmin/ICMPD-Website/ICMPD-Website_2011/Capacity_building/THB/Publications/DCIM-EU_Handbook.en.pdf

108 ИЦПМД (2010), Упатства за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе во Европа: ТМУ-ЕУ.

109 ОБСЕ (2011), Трговија со луѓе: Идентификација на потенцијални и претпоставени жртви. Пристап за полициско работење во заедницата.

Проверка на документација и користена литература

*до сите е пристапено на 15 февруари 2022 година

Совет на Европа (2005), Конвенција на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе, CETS 197, достапно на: <https://www.refworld.org/docid/43fded544.htmlv>

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2021), Извештај за оценување за Бугарија, Трет круг на оценување. Пристап до правда и ефективни правни лекови за жртвите на трговијата со луѓе. <https://bit.ly/3t7gz2c>

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2019), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Германија. <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/germany>

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2021), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Косово* <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/greta-publishes-its-second-report-on-kosovo->

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2018), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Северна Македонија <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/combatting-human-trafficking-by-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-progress-in-legislation-and-practices-more-needed-to-lower-risks-for-childre>

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2021), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Црна Гора <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/montenegro>

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2017), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Босна и Херцеговина. <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/bosnia-and-herzegovina>

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2017), Извештај за спроведувањето на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе од Србија. <https://www.coe.int/en/web/portal/-/greta-s-new-report-on-serbia>

Совет на Европа, Група на експерти за акција против трговија со луѓе (2020), Извештај за оценување за Албанија. Трет круг на оценување. Пристап до правда и ефективни правни лекови за жртвите на трговијата со луѓе. <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/-/greta-publishes-its-third-report-on-albania>

* Оваа ознака е без предрасуди за статусот и е во согласност со Резолуцијата 1244 на Советот за безбедност на Обединетите нации и Мислењето на Меѓународниот суд на правдата за Декларацијата за независност на Косово.

Различни и еднакви (2020), *Анализа и мапирање на механизмите за упатување за заштита на жртвите на трговијата со луѓе во шесте Учеснички во МАРРИ.*

ЕВРОПРАВДА (2021) *Извештај за трговија со луѓе, Најдобри практики и проблематични прашања во судската соработка.* <https://www.eurojust.europa.eu/eurojust-report-trafficking-human-beings>

Европска комисија (2021), *Соопштение од Комисијата до Европскиот парламент, Советот, Економско-социјалниот комитет и Комитетот на регионите за Стратегијата на ЕУ за борба против трговијата со луѓе 2021-2025.* https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_21_1663

Европска Унија (2016) *Регулатива (ЕУ) 2016/679 на Европскиот Парламент и на Советот од 27 април 2016 година за заштита на физички лица во врска со обработката на личните податоци и за слободното движење на таквите податоци, како и за укинување на Директивата 95/46/ЕЗ (Општа регулатива за заштита на податоци), Сл. В. L 119, 4.5.2016.* <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN>

Европска Унија, ГД Внатрешни работи (2020) *Студија за преглед на функционирањето на националните и транснационалните механизми за упатување на земјите членки.* <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d5542e9c-0e92-11eb-bc07-01aa75ed71a1/language-en>

Форин, Р. и Хили, Ц. (2018). *Трговија со луѓе по миграциските патеки во Европа: Премостување на јазот меѓу миграцијата, азилот и борбата против трговијата со луѓе.* Виена: ИЦМПД. <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

Влада на Северна Македонија (2020), *Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, Годишен извештај 2019.*

Влада на Северна Македонија, Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, Северна Македонија (2015), *Стандардни оперативни процедури за постапување со деца без придружба* <https://cutt.ly/Ypp7DJB>

Влада на Северна Македонија, Комисија за борба против трговија со луѓе и илегална миграција, Северна Македонија (2016), *Стандардни оперативни процедури за постапување со ранливи категории лица странци.* <https://cutt.ly/Ypp7DJB>

Влада на Република Северна Македонија (2019), *Извештај поднесен од властите во Северна Македонија за преземените мерки за усогласување со Препораката СР(2018)8 на Комитетот на договорни страни за спроведување на Конвенцијата на Советот на Европа за акција против трговија со луѓе/* <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/north-macedonia> .

Хили, Ц. (2019). *Силата да се продолжи: Отпорност и ранливост на трговија со луѓе и други злоупотреби меѓу луѓето што патуваат по миграциските патеки во Европа.* Виена: ИЦМПД. <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

ИЦМПД (2009), *Упатства за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе: Југоисточна Европа*. <https://www.icmpd.org/publications?page=27>

ИЦМПД (2010) *Прирачник за собирање податоци за борба против трговијата со луѓе во Југоисточна Европа: Развој на регионални критериуми*. Виена. <https://www.icmpd.org/publications?page=27>

ИЦМПД (2010), *Упатства за развој на Транснационален механизам за упатување на жртвите на трговија со луѓе во Европа: ТМУ-ЕУ*. <https://www.icmpd.org/publications?page=27>

ИЦМПД (2012), *Перспективите за воспоставување ефективни трансационални механизми за упатување*. Извештај заснован врз искуства во предметите на трговија со луѓе во Југоисточна Европа. Виена. <https://www.icmpd.org/publications?page=27>

ИЦМПД (2016), *Насочување кон ранливостите: Влијанието на војната во Сирија и ситуацијата со бегалците врз трговијата со луѓе – Документ за брифинг*. Виена: ИЦМПД. <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

ИЦМПД (2021), *Развој и следење на националните одговор против трговијата со луѓе*. Упатство за практичари. <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

Котло, Р. (2021), *Упатства за развој и усвојување инструменти на сите нивоа на власта во Босна и Херцеговина за заштитна на приватниот живот и личните податоци на жртвите на трговија со луѓе*. Совет на Европа. [1680a4b6b8 \(coe.int\)](https://www.coe.int/t/treaties/1680a4b6b8)

Малангоне, А. (2021) *НАЦРТ Плански документ за советување по враќање за луѓе што се ранливи на експлоатација, вклучувајќи жртви на трговија со луѓе*. ЕРРИН и ИЦМПД.

НЕКСУС институт и Канцеларија за регионална поддршка на Процесот од Бали (2021), *Серија водичи за практичари за заштита на жртвите на трговија со луѓе за поддршка на практичарите од областа на борбата против трговијата со луѓе во Азија*. <https://nexusinstitute.net/past-projects/practitioner-guideseries/>

ОБСЕ (2011), *Трговија со луѓе: Идентификација на потенцијални и претпоставени жртви*. Пристап за полициско работење во заедницата.

ОБСЕ Канцеларија за демократски институции и човекови права (2004), *Национални механизми за упатување - Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе: Практичен прирачник*. Варшава, Полска

Канцеларија на ОБСЕ за демократски институции и човекови права (2022), *Национален механизам за упатување. Придружување на напорите за заштита на правата на жртвите на трговијата со луѓе: Практичен прирачник*. Второ издание. Варшава, Полска. <https://www.osce.org/odhr/510014>

Петреска, Е. (2020) *Развој, спроведување и следење на стратешкиот одговор против трговијата со луѓе во Учесничките во МАРРИ. Процена на потребите, недостатоците и добрите практики.* ИЦМПД: Виена <https://www.icmpd.org/our-work/capacity-building/anti-trafficking-programme>

Сорентино, Л. (2016) *Процена на механизмите за упатување на жртвите на трговија со луѓе во Босна и Херцеговина.*

Сорентино, Л. (2019) *Процена на националниот механизам за упатување во Србија.* АСТРА, Србија. <https://www.astra.rs/en/new-publication-asesement-of-the-national-referral-mechanism-for-victims-of-trafficking-in-serbia/>

Суртеес, Р. (2014), *Ре/интеграција на жртвите на трговија со луѓе. Работење со децата и младите луѓе – жртви на трговија со луѓе,* НЕКСУС Институт.

Генерално собрание на ОН (2000). *Протокол за спречување, сузбивање и казнување на трговијата со луѓе, особено со жени и деца, за дополнување на Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал,* 15 ноември 2000 г. <https://www.refworld.org/docid/4720706c0.html>

ОН.ГИФТ (2009) *Водечки начела на меморандумите за разбирање меѓу клучните засегнати страни и органите на прогонот во соработката во борбата против трговијата со луѓе,* достапно на: <https://publications.iom.int/books/guiding-principles-memoranda-understanding-between-key-stakeholders-and-law-enforcement>

УНДП (1997) *Развој на капацитети. Технички советодавен документ 2, Оддел за раководење, развој и управување,* УНДП, Њујорк.

Канцеларија на Обединетите нации на Високиот комесар за човекови права (ОХЦХР) (2002), *Препорачани начела и упатства за човекови права и трговија со луѓе,* E/2002/68/Add.1. Достапно на: <https://www.refworld.org/docid/3f1fc60f4.html>

Обединети нации (2008) *Извештај од Виенскиот форум: Идни чекори во борбата против трговијата со луѓе.* Глобална иницијатива на Обединетите нации за борба против трговијата со луѓе (ОН.ГИФТ)

Економска и социјална комисија на Обединетите нации за Азија и Пацификот (2009), *Што е доброто управување.* <https://www.unescap.org/resources/what-good-governance>

УНОДЦ (2020), *Модел на законодавни одредби против трговијата со луѓе. Член 38.2* https://www.unodc.org/documents/human-trafficking/2020/TiP_ModelLegislativeProvisions_Final.pdf;

Стејт Департамент на САД (2021), *Извештај за трговија со луѓе.* <https://www.state.gov/trafficking-in-persons-report/>.

Извори на веб:

<https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/en/mens-violence-against-women/prostitution-human-trafficking-2>

https://thb.kormany.hu/download/a/ec/a0000/13_Government%20Decree%20No%20354_2012.pdf

<https://www.dataguidance.com/>

<https://www.coe.int/web/sarajevo/preventing-and-combating-trafficking-in-human-beings-in-bosnia-and-herzegovina>

<https://rcni.com/hosted-content/rcn/first-steps/disclosure-or-confidentiality>

<https://www.gmc-uk.org/ethical-guidance/ethical-guidance-for-doctors/0-18-years/principles-of-confidentiality>

<https://antitraffic.government.bg/en/about>

www.bienestaryproteccioninfantil.es/imagenes/tablaContenidos03SubSec/protocolo.pdf;

<https://childhub.org/en/child-protection-news/terre-des-hommes-and-save-children-support-governments-albania-kosovo-and-montenegro-tri-lateral-agreement?language=en>

<http://nacionalnakomisija.gov.mk/mk/>

http://msb.gov.ba/anti_trafficking/default.aspx?langTag=bs-BA&template_id=104&pageIndex=1

<http://centarzztlj.rs/interna-dokumenta-i-politike/>

